

shora jsou vidět
červené dny, modré dny
(Tosiek)

Úvod — 3

Wstęp — 4

Einleitung — 5

Bevezetés — 6

Viktória Citráková (SK) — 16 27 38 49

Mátyás Dunajcsik (HU) — 72 81 92 101

Jonáš Hájek (CZ) — 114 119 124 129

Odile Kennel (DE) — 140 149 158 168

Antonina Tosiek (PL) — 184 189 194 199

Porota Ceny Václava Buriana — 205

Jury Komitet Zsúri

Laureáti, cena za poezii — 205

Laureaci, nagroda w kategorii poezja

Preisträger, preis für poesie

Díjazottak, költészeti díj

Pravidla — 206

Regulamin — 207

Regeln — 208

Szabályzat — 209

Poetry © Viktória Citráková, Mátyás Dunajcsik, Jonáš Hájek, Odile Kennel,
Antonina Tosiek, 2026

Translation © Franciszek Nastulczyk, Tomasz Ososiński, Samanta Gorzelniak,
Flóra Pet'ovská, Christina Kunze, Sándor Tatár, Noémi Petneki, Tünde Mészáros,
Anna Butrym, Sabine Voda Eschgfäller, David Voda, Marie Ilijašenko,
Robert Svoboda, Ondřej Macl, Mátyás Dunajcsik, 2026

Commentary © Zofia Bałdyga, Petr Borkovec, Michal Habaj, István Vörös,
Sabine Voda Eschgfäller, 2026

ISBN 978-80-88621-55-3

Po jedenácti letech vstupuje Cena Václava Buriana do nové etapy. Poprvé je udělována v jediné kategorii a soustředí se výhradně na poezii. Není to samozřejmé rozhodnutí. Poezie dnes stojí stranou veřejné pozornosti, ve světě, který dává přednost rychlosti, jednoznačnosti a okamžitému užitku. Právě proto jsme přesvědčeni, že její význam neklesá. Naopak. Poezie stále dokáže pojmenovávat skutečnost přesněji než běžný jazyk, uchovávat paměť, zpochybňovat samozřejmosti a připomínat hodnoty, které se z veřejného prostoru vytrácejí. Věříme, že právě takto chápal poezii i Václav Burian – jako prostor svobody, dialogu a porozumění napříč jazyky i kulturami.

Letošní nominace ukazují, jak rozmanité podoby může současná evropská poezie mít. Antonina Tosiek proměňuje zkušenost péče, tělesnosti a vyčerpání v přesnou, nesentimentální výpověď o člověku i společnosti. Mátyás Dunajcsik spojuje kulturní rozhled, formální vytříbenost a občanskou citlivost s poezií, která odmítá uzavřené identity a hledá evropský prostor svobody. Odile Kennel ukazuje, že jazyk je organickou bytostí, se kterou stále lze vynalézavě pracovat. Jonáš Hájek, je stručný, ale nesmírně precizní. Viktória Citráková propojuje intimní zkušenost s politickou skutečností a připomíná, že slova jako svoboda, rodina či naděje získávají význam teprve tehdy, když je znovu promyslíme v konkrétním lidském životě.

Každý z nominovaných mluví jiným hlasem, všechny však spojuje důvěra v poezii jako místo přesnosti, odvahy a otevřenosti. V době, která poezii nepřeje, je to důvod nejen k udělení ceny, ale i k přesvědčení, že básně mají stále moc proměňovat způsob, jakým rozumíme světu i sobě navzájem. – Zofia Bałdyga

Po jedenastu latach Nagroda Václava Buriana wkracza w nowy etap. Po raz pierwszy przyznawana jest w jednej kategorii i poświęcona wyłącznie poezji. Nie jest to decyzja oczywista. Poezja pozostaje dziś na marginesie uwagi publicznej, w świecie, który ceni sobie szybkość, jednoznaczność i natychmiastową użyteczność. Właśnie dlatego jesteśmy przekonani, że jej znaczenie nie maleje. Przeciwnie. Poezja wciąż potrafi nazywać rzeczywistość z większą precyzją niż język codzienny, przechowywać pamięć, podważać to, co wydaje się oczywiste, i chronić wartości, które niepostrzeżenie znikają z przestrzeni publicznej. Wierzymy, że właśnie tak rozumiał poezję Václav Burian – jako przestrzeń wolności, dialogu i porozumienia ponad językami i kulturami.

Tegoroczne nominacje pokazują, jak różnorodna jest współczesna poezja europejska. Antonina Tosiek przemienia doświadczenie troski, cielesności i wyczerpania w precyzyjną, pozbawioną sentymentalizmu opowieść o człowieku i społeczeństwie. Mátyás Dunajcsik łączy erudycję, formalną dyscyplinę i obywatelską wrażliwość z poezją, która odrzuca zamknięte tożsamości i poszukuje europejskiej przestrzeni wolności. Odile Kennel pokazuje, że język jest żywym organizmem, z którym wciąż można twórczo eksperymentować. Jonáš Hájek pisze poezję oszczędną, a zarazem niezwykle precyzyjną. Viktória Citráková łączy doświadczenie intymne z rzeczywistością polityczną, przypominając, że słowa takie jak wolność, rodzina czy nadzieja odzyskują swoje znaczenie dopiero wtedy, gdy zostają na nowo przemyślane w konkretnym ludzkim doświadczeniu.

Każda z nominowanych osób mówi własnym głosem. Wszystkie łączy jednak zaufanie do poezji jako miejsca precyzji, odwagi i otwartości. W czasach, które poezji nie sprzyjają, jest to powód nie tylko do przyznania nagrody, lecz także do przekonania, że wiersze wciąż mają moc zmieniać sposób, w jaki rozumiemy świat i siebie nawzajem. – Zofia Bałdyga

Nach elf Jahren tritt der Václav-Burian-Preis in eine neue Phase. Erstmals wird er nur in einer Kategorie vergeben und gilt ausschließlich der Lyrik. Dieser Entschluss versteht sich keineswegs von selbst. In einer Welt, die Schnelligkeit, Eindeutigkeit und unmittelbaren Nutzen bevorzugt, steht Lyrik heute abseits der öffentlichen Aufmerksamkeit. Eben deshalb sind wir überzeugt, dass ihre Bedeutung nicht abnimmt. Im Gegenteil. Noch immer vermag Lyrik die Wirklichkeit genauer zu benennen als die Alltagssprache. Sie bewahrt Erinnerung, stellt vermeintliche Gewissheiten infrage und ruft Werte ins Gedächtnis, die aus dem öffentlichen Raum verschwinden. Wir glauben, dass auch Václav Burian Lyrik in diesem Sinne verstand: als Raum der Freiheit, des Dialogs und der Verständigung über Sprach- und Kulturgrenzen hinweg.

Die diesjährigen Nominierungen zeigen, welch unterschiedliche Gestalt die europäische Gegenwartslyrik annehmen kann. Antonina Tosić verwandelt Erfahrungen der Sorge, der Körperlichkeit und der Erschöpfung in eine präzise, unsentimentale Aussage über den Menschen und die Gesellschaft. In der Lyrik von Mátyás Dunajcsik verbinden sich kultureller Horizont und formale Raffinesse mit einem wachen gesellschaftlichen Bewusstsein. Sie verweigert sich abgeschlossenen Identitäten und sucht nach einem europäischen Raum der Freiheit. Odile Kennel führt vor Augen, dass Sprache ein lebendiger Organismus ist, mit dem sich noch immer erfinderisch umgehen lässt. Jonáš Hájek schreibt knapp und mit äußerster Präzision. Viktória Citráková verbindet intime Erfahrung mit politischer Wirklichkeit. Ihre Gedichte erinnern daran, dass Worte wie Freiheit, Familie oder Hoffnung erst dann Bedeutung gewinnen, wenn wir sie im konkreten menschlichen Leben neu bedenken.

Die Nominierten sprechen mit je eigener Stimme. Was sie verbindet, ist das Vertrauen in die Lyrik als einen Ort der Genauigkeit, des Mutes und der Offenheit. In einer Zeit, die der Lyrik wenig Raum gibt, ist dies nicht nur ein Grund, den Preis zu verleihen. Es bestärkt uns auch in der Überzeugung, dass Gedichte noch immer die Kraft besitzen, unsere Sicht auf die Welt und aufeinander zu verändern. – Zofia Bałdyga

Tizenegyedik évadához érve a Václav Burian-díj új szakaszba lép. Első alkalommal koncentrálni egyetlen kategóriára, kizárólag a költészetre vetve a hangsúlyt. Ami nem magától értetődő döntés. A költészet manapság a nyilvános figyelem háttérébe szorul. A világ a gyorsaságot, egyértelműséget, azonnali hasznot részesíti előnyben. Épp ezért vagyunk meggyőződve róla, hogy jelentősége nem csökken. Ellenkezőleg. A költészet továbbra is pontosabban képes megragadni a valóságot, mint a mindennapi beszéd; emlékezet-formáló erő, megkérdőjelezi a magától értetődőnek tűnő dolgokat, és emlékeztet azokra az értékekre, melyek eltűnőben vannak a közgondolkodásból. Biztosak vagyunk benne, hogy Václav Burian is így értelmezte a költészetet – a szabadság, a párbeszéd, a nyelvek és kultúrák közti megértés terének.

Az ideai jelölések jól mutatják, mennyiféle alakot ölthet a kortárs európai líra. Antonina Tosiek az emberről és a társadalomról szóló pontos, érzelmősségtől mentes beszámolóvá formálja át a gondoskodás, testiség és kimerültség tapasztalatát. Dunajcsik Mátyás olyan költészetté ötvözi a kulturális nyitottságot, a kifinomult formát és a társadalmi érzékenységet, amely elutasít minden zárt identitást, és a szabadság európai léptékű terét keresi. Odile Kennel rámutat, hogy a nyelv organikus létező, amellyel továbbra is kreatív módon lehet dolgozni. Jonáš Hájek beszédmódja tömör, de rendkívül precíz. Viktória Citráková összekapcsolja a személyes tapasztalatot a politikai tapasztalattal, emlékeztet rá, hogy az olyan szavak, mint szabadság, család, remény csupán akkor kaphatnak jelentést, ha konkrét emberi életek fényében gondoljuk újra őket.

A díjra jelöltek mindegyike más-más hangon szólal meg, de összeköti őket a költészetbe vetett bizalom, hiszen az továbbra sem lehetséges pontosság, bátorság és nyitottság nélkül. Egy olyan korszakban, mely tartózkodik a költészettől, mindez nem csupán a díj kiosztásának erős indoka, de elvezet a meggyőződéshez, mely szerint a versek megfelelő erővel bírnak ahhoz, hogy megváltoztassák világlátásunkat és önértelmezésünket. – Zofia Bałdyga

sa vo svojej tvorbe pohybuje medzi literatúrou, vizuálnym umením a performance. V roku 2024 jej vo vydavateľstve FACE vyšla básnická zbierka *Synestetika* ocenená Cenou Ivana Kraska za debut roka. Jej texty boli publikované v literárnych časopisoch *Dotyky*, *Vertigo*, *Host*, *Psí víno* a vysielané v *Nedeľnej chvíľke* poézie Rádia FM či na Rádiu Devín. Vyštudovala Ateliér performance na Fakulte výtvarných umení v Brne a Teóriu interaktívnych médií na Masarykovej univerzite. Prepojenie teoretickej reflexie, umeleckej praxe a publicistiky tvorí dôležitú súčasť jej práce. Realizovala niekoľko výstavných a kurátorských projektov v kultúrnych inštitúciách v Českej republike a na Slovensku. V autorských projektoch často vychádza z intimného, autobiografického materiálu, ktorý zasadzuje do širších spoločenských a politických kontextov. Aktuálne pôsobí na akademickej pôde, kde sa venuje výskumu textových a naratívnych foriem vo vizuálnom umení. V pripravovanej druhej básnickej zbierke chce mapovať generačnú pamäť a rodinné príbehy formované „útekom“ na Západ.

Laudatio

Viktória Citráková debutovala iba nedávno, v roku 2024, a už o nej a jej tvorbe – v oblasti poézie i vizuálneho umenia – stihla významná slovenská autorka Jana Bodnárová povedať: „Viktória je ozajstný zjav v našom kultúrnom svete.“ Naozaj je. Cez básne Viktórie Citrákovej presvitá čudne naklonený svet, o ktorý sa môžeme porezať ako o čepel noža. Pritom verš by tu mohol byť znamením nádeje, nádeje, že poéziou sa možno premaľovať z tmavého do svetlejšieho sveta, kde sa dá žiť bez strachu, obáv a úzkostí. Samozrejme, ilúzie nie sú tým, čím sa Citráková vo svojich básňach obklopuje. Nádej – či presnejšie tichú túžbu po nej – tu však môžeme cítiť, kdesi veľmi hlboko: radikálna úprimnosť, ktorá sa vonku, kde stojíme my, čitatelia, stáva pravdivosťou. Citrákovej poézie je osobná a je spoločenská. Zároveň a neoddeliteľne. Takým spôsobom, aký v slovenskej poézii nenachádzam u nikoho iného: obe roviny sa zrkadlia jedna v druhej a potvrdzujú sa navzájom – siamské dvojčatá, ktoré bolestivo zrastli. Citrákovej autobiografické priznania idú veľmi hlboko do vnútra autorkinho súkromia, aby odtiaľ ukázali pravdu o svete vonku. Napríklad celkom zreteľne pomenujú slová,

Tizenegyedik alkalommal kivetve a hangsmanapság a nyárságot, egyértelműen azért vagyunk Ellenkezőleg. ni a valóságot megkérdőjelezve azokra az értékekre. Biztosan a költészetet megértés terén.

Az idej európai líra. A pontos, érzelmes, kódás, testiség költészetté öltözött a társadalmi és szabadság és a nyelv organidolgozni. Jóna tória Citrákó tapasztalattal család, remény életek fényében.

A díjra jösszeköti öket sem lehetséges korszakban, a díj kiosztásaszerint a versviláglátásunka

ktoré sme celé roky používali zle, a tak dnes už nič neznamenajú alebo znamenajú niečo úplne iné, ako by mali znamenať, povedzme: sloboda, a slová, ktoré sme nepoužívali vôbec, obišli sme ich, akoby neboli, pretože boli nepohodlné, nevhodné a nebezpečné, povedzme: triedne rozdiely. Ale spoločenská a politická rovina a význam Citrákovej poézie nie sú tematizované ako cieľ, práve tak ako osobná a intímna rovina, ktorá ich nesie – a medzi nimi, ako uzol, v ktorom sa pretínajú, stojí rodina, dôležitá autorkina téma. Inak povedané: poézia Viktórie Citrákovej je ako malý diamant, v ktorom sa všetko navzájom odráža a zrkadlí, každým pootočením zasvieti inak a inde, aby sa celkom plynulo a prirodzene dopĺňalo v jedinom, spoločnom význame. Je to dar, ktorý si autorka nesie tak trochu ako kríž. Sledujme ju na tejto ceste a držíme palce jej úsiliu: jej aktuálne básne oproti tým z debutu, oceneného Cenou Ivana Kraska za debut roka, získavajú na sústreďenosti a presvedčivosti. Poézia si veľmi rýchlo ujasňuje svoje miesto vo vzťahu k autorkke: bude ju potrebovať, aby nám ukázala niečo nové, niečo čisté, niečo, čo nám pripomenie naše životy, akokoľvek by boli iné, osud človeka. Pretože nakoniec, o nič menej tu nejde. O to, kto som, čo môžem urobiť, ako sa spoznať vo vlastných slovách, ktoré odkrývajú za každou vrstvou osobnej výpovede spoločenskú a politickú realitu sveta, v ktorom žijeme, v ktorom je čoraz ťažšie žiť a prežiť. Áno, „potrebujeme láskavý slovník, láskavé hodnoty“, ako píše Viktória Citráková v jednej zo svojich básní, „niečo, s čím sa nedá nesúhlasit“. Myslím, že jej poézia nám k tomu môže pomôcť. – Michal Habaj

VIKTÓRIA CITRÁKOVÁ (*1999)

a Citráková

w swojej twórczości porusza się pomiędzy literaturą, sztuką wizualną i performance. W roku 2024 wydała w wydawnictwie FACE zbiór poezji *Synestetika*, który został wyróżniony Nagrodą Ivana Kraski za debiut roku. Jej teksty były publikowane w pismach literackich *Dotyky*, *Vertigo*, *Host*, *Psí víno* oraz nadawane w Nedeľnej chvíľke poézie (Niedzielnej chwilce poezji) Rádia FM czy w Rádiu Devín. Ukończyła Wydział Sztuk Plastycznych w Brnie (pracownia performance) oraz kierunek teoria interaktywnych środków przekazu na Uniwersytecie Masaryka. Połączenie teoretycznych rozważań, praktyki artystycznej i publicystyki tworzy ważną część jej pracy. Realizowała kilka projektów wystawienniczych i kuratorskich w instytucjach kulturalnych w Republice Czeskiej i na Słowacji. W projektach autorskich wychodzi z intymnego materiału autobiograficznego, który osadza w szerszych społecznych i politycznych kontekstach. Aktualnie działa na gruncie akademickim, gdzie zajmuje się badaniem tekstowych i narracyjnych form w sztukach wizualnych. W przygotowywanym drugim tomie poezji chce mapować pamięć generacyjną i historie rodzinne ukształtowane „ucieczką” na Zachód.

Laudacja

Viktória Citráková zadebiutowała całkiem niedawno, w 2024 roku, a wybitna słowacka autorka Jana Bodnárová zdążyła już powiedzieć o jej twórczości literackiej oraz artystycznej: „Viktória jest prawdziwym objawieniem w naszym świecie kulturalnym.” I naprawdę jest. Przez wiersze Viktorii Citrákovej prześwituje dziwnie nachylony świat, o który możemy się pokaleczyć jak o ostrze noża. Wiersz mógłby być tutaj znakiem nadziei, że poprzez poezję można się przedostać z ciemnego do jaśniejszego świata, gdzie da się żyć bez strachu, obaw i lęku. Oczywiście, złudzenia nie są tym, czym Citráková otacza się w swoich wierszach. Nadzieję – czy dokładniej ciche jej pragnienie – czujemy jednak gdzieś bardzo głęboko: radykalna szczerość, która na zewnątrz, gdzie stoimy my czytelnicy, staje się prawdziwością. Poezja Citrákovej jest osobista i społeczna. Jednocześnie i nierozdzielnie. W sposób, jakiego w słowackiej poezji nie znajduję u nikogo innego: obie płaszczyzny odbijają się w sobie i potwierdzają się wzajemnie – bliźnięta syjamskie, które boleśnie się

Tizenegyedik alkalommal kivetve a hangsmánapság a nyárságot, egyértelműen azért vagyunk Ellenkezőleg. ni a valóságot megkérdőjelező azokra az értékekre. Biztosak a költészeti megértés terén.

Az idej európai líra. A pontos, érzelmes, kódás, testiség költészetté ö a társadalmi és a szabadság és a nyelv organ dolgozni. Jóna tória Citrákova tapasztalattal család, remény életek fényéb

A díjra j összeköti öket sem lehetséges korszakban, n a díj kiosztásá szerint a vers világlátásunka

zrosly. Autobiograficzne wyznania Citrákovej wchodzą bardzo głęboko do wnętrza prywatności autorki, żeby stamtąd pokazać prawdę o świecie zewnętrznym. Na przykład bardzo wyraźnie nazywają słowa, których przez lata używaliśmy źle, więc dzisiaj już nic nie znaczą lub znaczą coś zupełnie innego, niż powinny oznaczać, jak, powiedzmy, wolność, a także słowa, których nie używaliśmy wcale, obeszliśmy je, jakby ich nie było, ponieważ były niewygodne, niewłaściwe i niebezpieczne, jak, powiedzmy, różnice klasowe. Społeczna i polityczna płaszczyzna i znaczenie poezji Citrákovej nie są tematyzowane jako cel, tak samo jak osobisty i intymny wymiar, który je niesie. Między nimi, jak węzeł, w którym się przecinają, stoi rodzina, ważny dla autorki temat. Mówiąc inaczej: poezja Viktorii Citrákovej jest jak mały diament, w którym wszystko się wzajemnie odbija i odzwierciedla, przy każdym ruchu zaczyna świecić inaczej i gdzie indziej, żeby całkiem płynnie i naturalnie uzupełnić się w jedynym, wspólnym znaczeniu. To dar, który autorka dźwiga niemal jak krzyż. Obserwujemy ją na jej drodze i trzymamy kciuki za wynik jej wysiłku. Nowe wiersze, są bardziej skupione i przekonujące niż te zawarte w debiucie wyróżnionym nagrodą Ivana Kraski. Poezja bardzo szybko deklaruje swoją pozycję w relacji z autorką: będzie jej potrzebowała, żeby pokazać nam coś nowego, coś czystego, coś, co przypomni nam nasze życia, choć różne, los człowieka. O nic mniejszego tutaj przecież nie chodzi. O to, kim jestem, co mogę zrobić, jak się rozpoznać we własnych słowach, które z każdą warstwą osobistej wypowiedzi odsłaniają społeczną i polityczną rzeczywistość świata, w którym żyjemy, w którym jest coraz trudniej być i przeżyć. Tak, „potrzebujemy życzliwego słownika, życzliwych wartości”, jak pisze Viktória Citráková w jednym ze swoich wierszy, „czegoś, z czym nie można się nie zgadzać”. Myślę, że jej poezja może nam w tym trochę pomóc. – Michal Habaj

VIKTÓRIA CITRÁKOVÁ (*1999)

bewegt sich in ihrem künstlerischen Schaffen zwischen Literatur, bildender Kunst und Performance. 2024 erschien im Verlag FACE ihr Gedichtband *Synestetika*, der mit dem Ivan-Krasko-Preis für das beste Debüt des Jahres ausgezeichnet wurde. Ihre Texte wurden in den Literaturzeitschriften *Dotyky*, *Vertigo*, *Host* und *Psí víno* veröffentlicht sowie in der Sendung *Nedel'ná chvílka poézie* auf Rádio FM und auf Rádio Devín ausgestrahlt. Sie studierte im Atelier für Performance an der Fakultät für Bildende Künste in Brünn sowie Theorie interaktiver Medien an der Masaryk-Universität. Die Verbindung von theoretischer Reflexion, künstlerischer Praxis und publizistischer Arbeit bildet einen wesentlichen Bestandteil ihres Schaffens. Sie realisierte mehrere Ausstellungs- und kuratorische Projekte in Kultureinrichtungen in Tschechien und der Slowakei. In ihren eigenen Projekten greift sie häufig auf intimes, autobiographisches Material zurück, das sie in weiter gefasste gesellschaftliche und politische Zusammenhänge stellt. Derzeit ist sie im akademischen Bereich tätig und erforscht textuelle und narrative Formen in der bildenden Kunst. In ihrem geplanten zweiten Gedichtband möchte sie sich dem Generationengedächtnis und Familiengeschichten widmen, die durch die „Flucht“ in den Westen geprägt wurden.

Laudatio

Viktória Citráková debütierte erst vor Kurzem, im Jahr 2024, und doch hat die bedeutende slowakische Autorin Jana Bodnárová über sie und ihr Schaffen – sowohl auf dem Gebiet der Lyrik als auch der bildenden Kunst – bereits gesagt: „Viktória ist eine wahrhaft außergewöhnliche Erscheinung in unserer Kulturlandschaft.“ Und das ist sie tatsächlich. Durch die Gedichte Viktória Citrákovás schimmert eine eigentümlich aus den Fugen geratene Welt, an der man sich schneiden kann wie an einer Messerklinge. Dabei könnte der Vers hier ein Zeichen der Hoffnung sein: der Hoffnung, dass man sich durch die Poesie aus einer dunklen in eine hellere Welt hinübermalen kann, in eine Welt, in der es sich ohne Furcht, Sorge und Angst leben lässt. Freilich macht sich Citráková in ihren Gedichten keine Illusionen. Hoffnung jedoch – oder genauer gesagt: die stille Sehnsucht nach ihr – ist darin zu spüren, tief im Innersten: als radikale Aufrichtigkeit, die dort draußen,

Tizenegyedik alkalommal követve a hangmanapság a nyitottságot, egyértelműen ezért vagyunk Ellenkezőleg. A valóságot megkérdőjelezve azokra az értékekre. Biztosak a költészetet megértés terén.

Az idej európai líra. A pontos, érzelmes, kódolás, testisé költészeté a társadalmi és a szabadság és a nyelv organ dolgozni. Jóna tória Citráková tapasztalattal család, remény életek fényéb

A díjra j összekeve sem lehetséges korszakban, a díj kiosztásá szerint a vers világlátásunka

wo wir Leserinnen und Leser stehen, zur Wahrhaftigkeit wird. Citráková Lyrik ist persönlich und gesellschaftlich zugleich. Beides untrennbar voneinander. Und zwar auf eine Weise, wie ich sie in der slowakischen Gegenwartslyrik bei niemand anderem finde: Beide Ebenen spiegeln sich ineinander und bestätigen einander – siamesische Zwillinge, schmerzhaft miteinander verwachsen. Citráková autobiographische Bekenntnisse dringen tief in die Privatsphäre der Autorin ein, um von dort aus eine Wahrheit über die äußere Welt sichtbar zu machen. Sie benennen etwa mit großer Klarheit Wörter, die wir jahrelang falsch verwendet haben und die heute deshalb nichts mehr oder etwas völlig anderes bedeuten, als sie bedeuten sollten – zum Beispiel Freiheit. Und sie benennen Wörter, die wir überhaupt nicht gebraucht haben, an denen wir vorbeigingen, als gäbe es sie nicht, weil sie unbequem, ungehörig oder gefährlich waren – zum Beispiel Klassenunterschiede. Die gesellschaftliche und politische Dimension von Citráková Lyrik wird dabei jedoch ebenso wenig als Selbstzweck thematisiert wie die persönliche und intime Ebene, von der sie getragen wird. Zwischen beiden steht, gleichsam als Knotenpunkt ihrer Überschneidung, die Familie, ein zentrales Thema der Autorin. Anders gesagt: Die Lyrik Viktória Citráková gleicht einem kleinen Diamanten, in dem alles einander reflektiert und spiegelt. Mit jeder Drehung leuchtet er anders, an einer anderen Stelle, und doch fügt sich alles fließend und selbstverständlich zu einer einzigen, gemeinsamen Bedeutung. Es ist eine Gabe, die die Autorin zugleich ein wenig wie ein Kreuz trägt. Begleiten wir sie auf diesem Weg und wünschen wir ihrem Bemühen Erfolg. Ihre neueren Gedichte gewinnen gegenüber den Texten ihres Debüts, das mit dem Ivan-Krasko-Preis für das beste Debüt des Jahres ausgezeichnet wurde, an Konzentration und Überzeugungskraft. Die Poesie bestimmt sehr rasch ihren Ort im Verhältnis zur Autorin: Sie wird Viktória Citráková brauchen, um uns etwas Neues zu zeigen, etwas Reines, etwas, das uns an unser eigenes Leben erinnert, so anders es auch sein mag – an das Schicksal des Menschen. Denn letztlich geht es hier um nichts Geringeres: darum, wer ich bin, was ich tun kann und wie ich mich in meinen eigenen Worten erkennen kann – in Worten, die unter jeder Schicht persönlicher Aussage die gesellschaftliche und politische Wirklichkeit jener Welt freilegen, in der wir leben und in der es immer schwerer wird, zu leben und zu überleben. Ja, „wir brauchen ein freundliches Vokabular, freundliche Werte“, schreibt Viktória Citráková in einem ihrer Gedichte, „etwas, dem man nicht widersprechen kann“. Ich glaube, ihre Poesie kann uns dabei helfen. – Michal Habaj

VIKTÓRIA CITRÁKOVÁ (*1999)

alkotói tevékenysége az irodalom, a vizuális művészet és a performansz határterületein mozog. A FACE kiadónál megjelent verseskötete, a *Synestetika* (Szinesztétika) elnyerte a 2024-es év legjobb debütkötetének járó Ivan Krasko-díjat. Írásai a Dotyky, a Vertigo, a Host és a Psi víno irodalmi folyóiratokban jelentek meg, továbbá elhangzottak a Rádío FM Nedel'ná chvíl'ka poézie című műsorában, valamint a Rádío Devín adásaiban. Citráková a Brnói Műszaki Egyetem Képzőművészeti Karának Performansz Műhelyében, valamint a Masaryk Egyetem interaktív médiaelmélet szakán végzett. Munkásságának fontos része az elméleti reflexió, a művészeti gyakorlat és a publicisztika összekapcsolása. Több kiállítási és kurátori projektet valósított meg csehországi és szlovákiai kulturális intézményekben. Alkotói projekteiben jellemzően intim, önéletrajzi anyagból indul ki, tágabb társadalmi és politikai kontextusba helyezve azt. Jelenleg az akadémiai szférában tevékenykedik, a vizuális művészet szöveges és narratív formáit kutatja. Készülő második verseskötetében a generációs emlékezet és a Nyugatra „menekülés” formálta családtörténetek témáját szeretné feldolgozni.

Laudáció

Bár Viktória Citráková csak nemrég, 2024-ben debütált, Jana Bodnárová, a szlovák irodalom jeles alakja máris így méltatta költői és vizuális művészeti munkásságát: „Viktória egy jelenség kulturális életünkben.” Valóban az. A Viktória Citráková verseiből előderengő, furcsán megbillent világ éles pengeként képes megsebezni az embert. Pedig a vers itt akár a remény hordozója is lehetne: azé a reményé, hogy a költészet révén átfesthetjük magunkat a sötét világból egy világosabbba, amelyben félelem, aggodás és szorongás nélkül lehet élni. Citráková a verseiben természetesen nem bástyázza magát körül illúziókkal. A remény – pontosabban a remény iránti halk vágy – mégis érződik bennük, valahol nagyon mélyen: ez a radikális őszinteség odakint, a mi terünkben, az olvasók terében igazsággá válik. Citráková költészete személyes és társadalmi. Egyszerre és elválaszthatatlanul az. Oly módon, amelyet a szlovák költészetben senki másnál nem látok: a két sík olyan kölcsönösen tükrözi és erősíti egymást, mint fájdalmasan összenőtt szíami ikrek. Citráková

Tizenegyedik alkalommal kivetve a hangsmánapság a néságot, egyértéke ezért vagyunk Ellenkezőleg. ni a valóságot megkérdőjelez azokra az értből. Biztosak a költészetet megértés ter

Az idej európai líra. A pontos, érzelkodás, testisé költészetté ö a társadalmi é a szabadság e a nyelv organ dolgozni. Joná tória Citrákov tapasztalattal család, remén életek fényéb

A díjra j összeköti öke sem lehetségs korszakban, n a díj kiosztásá szerint a vers világlátásunka

önéletrajzi vallomásai mélyen az alkotó magánszférájába hatolnak, hogy onnan mutassák meg az igazságot a külvilágról. Például világosan rámutatnak azokra a szavakra, amelyeket éveken át rosszul használtunk, és így ma már semmit sem jelentenek, vagy egészen mást jelentenek, mint kellene – például: szabadság –, de azokra a kifejezésekre is, amelyeket egyáltalán nem használtunk, megkerültünk, mintha nem is léteznének, mert kényelmetlenek, nemkívánatosak és veszélyesek voltak – például: osztálykülönbség. Citráková költészetében azonban sem a társadalmi-politikai réteg és jelentés, sem az azt hordozó személyes-intim sík nem válik öncéllá; ahol ezek találkoznak, ott csomópontot képez az alkotó egyik fontos témája, a család. Más szóval Viktória Citráková költészete olyan, mint egy apró gyémánt: minden egymásra vetül és egymást tükrözi benne, elfordítva mindig másként és máshol villan fel, miközben gördülékenyen és organikusan alakul ki egyetlen közös jelentés. Adomány ez, amelyet az alkotó bizonyos mértékig keresztként hordoz. Kísérjük figyelemmel ezen az úton, és drukkoljunk neki: új költeményei az Ivan Krasko-díjjal kitüntetett debütkötet darabjaihoz képest még összeszedettebbek, még meggyőzőbbek. A költészet nagyon gyorsan tisztázza viszonyát az alkotóhoz: szüksége lesz Citrákovára, hogy valami újat, valami tisztát mutasson nekünk, valamit, ami életünk minden különbözősége ellenére az emberi sors mementója. Mert végső soron nem kevesebbről van szó. Arról, hogy ki vagyok, mit tehetek, hogyan ismerhetek magamra saját szavaimban, amelyek a személyes vallomás minden egyes rétege mögött feltárják annak a világnak a társadalmi és politikai valóságát, amelyben élünk, és amelyben egyre nehezebb élni és túlélni. Igen, „emberséges szókincs, emberséges értékek kellenek” – írja Viktória Citráková egyik versében –, „valami, amivel nem lehet nem egyetérteni”. Úgy gondolom, az ő költészete segíthet ebben. – Michal Habaj

apatia

celé noci bdiem
nad všeobecne známym príbehom
z roku 2025
neschopná zaspať
posielam dieťa na preliezačku
ktorú nejde zastaviť

z krajiny za polárnym kruhom
sledujem sedemnásty november
vo full hd
neviditeľná ako modrá
na digitálnej periférii
vyblednutá slnkom
ako belošský predsudok
pozorujem východ
vždy na západnej strane

ilúziu o najkrehkejšom porceláne
nechávam mladíkom
v povinnej vojenskej službe
a v predstavách
vyznávam sa každému stromu
čo nestihne dovrieť prirodzený cyklus

spánok

možno sa niekto práve modlí
zatiaľ čo ja
oblizujem maslo z prahu dverí
a s jazykom v zástrčke
prepiato imitujem siedmy otčenáš

netúžim nepočuť
iba laloky si prepichujem pinzetou
tancujem dva centimetre nad podlahou
kráčam neznámou krajinou
na dobre-známe miesta
vedie ma hlas čo nemusím poznať
aby som verila

maľujem po tráve hovädzou krvou
a cvrčky kŕmim živým mäsom
čakám kolaps
no davy sa netúžia zblázniť
aj keď toto ráno bolo posledné

nevrať mi že nesnívam iba spím

Chudobná mládež tomu hovorí sloboda

píšeš do telefónu, prilepená na zadnom sedadle
zatiaľ čo šoféruje niekto iný
zvuky rádia, záblesky svetiel
reproduktor ohlušujúco kričí do pravého ucha
udržiava slová v pohybe
chudobná mládež tomu hovorí sloboda
ty si tiež chudobná, ale v tejto situácii si pripadáš
úplne mizerne
pohľadom z okna pozoruješ kopcovitú krajinu
prázdne polia
opustenú krajinu juhovýchodného Slovenska
130 km za hodinu
v tmavomodrej *Škode Fabia* prvej generácie
utopená v plechovom oceáne

cítiš tú slobodu?
cítiš tú propagovanú slobodu?
pracovať koľko chceš
jazdiť tak rýchlo, ako chceš
míňať za hocičo, čo chceš
snívať zo sedadla spolujazdca
so štyrmi percentami batérie
záleží snáď ešte na niečom?

mala by si utekať
130 km za hodinu

do krajiny denného snenia
bez signálu
bez infraštruktúry
bez diaľnic
bez dopytu a ponuky
do krajiny, kde klimatická kríza konečne začala
a všetci tí hipisáci z komunitných vegánskych fariem
prichádzajú na Slovensko
aby nás naučili
ako vykopať jamu a zasadiť rastlinstvo

jazdi opatrne
pa

Toto by mala byť moja mama, prečo nie je?

kráčam po ulici
dívam sa na ženu stredného veku v midi sukni
ako popíja kávu v predajni Tchibo
so svojou najlepšou kamarátkou
ženou stredného veku v midi sukni
blond vlasy
jasne ružové nechty
a nízke podpätky so širokou podrážkou
vyzerá tak pokojne a vyrovnane
som si istá, že jej deti sú v poriadku
určite pracujú na získaní titulov
s kožou takou čistou a bledou
a vždy upravenými nechtami
som si istá, že majú najnovšiu verziu iPhoneu
ale aj keby nemali
tak im závidím
závidím tetovania zaplatené z našetreného
vreckového
a všetky značkové topánky, čo dostali ako darček
na Vianoce

keď som mala sedem rokov, nevydržala som
doma ani deň
chodila som k najlepšej kamarátke
hrávali sme sa v ich záhradnom bazéne
každý deň letných prázdnin

boli sme spolu tak často, že som sa začal cítiť
ako ich príbuzná
keď boli dni dlhé, večerala som s nimi
potom som pomáhala s umývaním riadu alebo
polievala kvety
ležali sme spoločne pred televíziou a pozerali správy
ako rodina
začali ma náhodne brávať na výlety autom
šli sme do lunaparku, do ZOO, do akvaparku
v Maďarsku
za všetko zaplatili
ja som tam len bola
a užívala si detstvo

ani neviem, čo vtedy robili rodičia
nikdy sme o tom nehovorili
celkovo sme spolu veľa nehovorili
ale čas plynul a ja som s nimi konečne začala tráviť
viac času
napríklad:
išli sme k dodávateľovi elektriny pretože prišiel
nečakane vysoký účet
alebo sme išli do inej kancelárie, kde sa mama snažila
získať finančnú podporu v nezamestnanosti
často sme spolu chodili na rodičovské schôdze v škole
viem, že tie sú zvyčajne len pre rodičov ale moji rodičia
sú nepočujúci, takže som všade chodila s nimi
a všetko prekladala
v supermarkete

na pošte
v banke
v reštaurácii
na vlakovej stanici
vo vlaku
v autobuse
na prechádzkach
na verejných podujatiach
na návštevách
doma pred televíziou
všade

prvýkrát som si uvedomila, že v našej rodine
je niečo inak
keď som mala asi osem rokov
mama prestala platiť za osobnú asistentku
a spýtala sa ma, či by som s ňou nešla na rodičovské
združenie
a učiteľka na mňa ukázala prstom, pretože som
bola jediné dieťa, ktoré tam smelo byť
a ja som si vravela: aha...
takže medzi mnou a mojou kamarátkou predsa len
nejaký rozdiel je
a nejde o to, že tvoja rodina má auto a veľký dom
a veľké hrnce na varenie veľkých jedál
a ty máš svoju vlastnú ružovú izbu s plagátmi Rihanny
o tom to nie je
je to o твоjich rodičoch, ktorí ti umožnili takto žiť
utkveto mi to v pamäti

ako vedomie o triednych rozdieloch
preto vždy, keď vidím zrelú ženu
začnem si do nej premietiť svoju mamu
nemôžem si pomôcť
začnem si predstavovať, že je to moja mama
ale normálna, zdravá
šťastná a bezstarostná
bezstarostne si vychutnávajúca kávu po práci

toto by mala byť moja mama
prečo nie je?

Vďaka patrí otcovi, ktorí mi dal túto gucci tvár

vraj sa jej páčim
vraj má na mňa *crush*
pre moju gucci tvár
prečo sa nemôžem vidieť
ako ma vidia iní?

vyrástla som s dvoma ošípanými
šiestimi králikmi
dvanástimi sliepkami
mačkou Leou a dvoma ovcami
v gentrifikovanej časti Košice-okolie
na rovnakej ulici ako budúci hokejoví hráči
miestnej ligy
a východniarske celebrity Let's dance
keď v nedeľu periem
vždy periem všetko, čo mám

gucci tvár
sexy a silná
nikdy neplače
nikdy sa nestázuje
vždy povie čo si myslí
čo chce
empatická krásna silná
altruistka
bez akejkoľvek sebadôvery

a imposter syndrómom
ale tá tvár
bože môj
okrúhla cibulovitá tvár
čo sčervená vždy bez ohľadu na teplotu v miestnosti
gucci tvár
a špinavé nechty
a nechutná jazva
čo ostala po drastickom rozťahovaní ušných dierok
gucci tvár
nosí tri páry čiernych zvonových nohavíc
vždy s čiernym *oversized* tričkom
aby nikto nemohol vidieť jej zadok
brucho hrud' alebo tučné ruky
gucci tvár
číta stupídne knihy o sebavedomí a sebaúcte
a sebaláske
ale pri konverzáciách predstiera sčítanosť
v akademickej literatúre
a textoch od Žižeka, Fulghuma či Orwella

gucci tvár
organizuje klimaprotesty
hovorí o konzumizme
chodí po kanceláriách všetkých tých štyridsaťročných
chlapov a vysvetľuje im
prečo je bezplatná verejná doprava dôležitá
odíde zo Slovenska
chce aby na ňu mama bola hrdá

ale mama nezabudla
ako kradla v supermarkete
ako ju policajti priviedli domov s 2,56 promile
ako odišla z domu na tri dni a ani nenapísala SMS
ako vždy nad ránom smrdela
nikdy nezabudla
pretože tá tvár jej bude vždy pripomínať
toho lenivého alkoholika na invalidnom dôchodku
čo jej zmenil život
vdaka patrí otcovi
ktorý mi dal túto gucci tvár

apatia

całe noce czuwam
nad ogólnie znaną historią
z 2025 roku
niezdolna do snu
posyłam dziecko na plac zabaw
którego nie można zatrzymać

z krainy za kołem podbiegunowym
oglądam siedemnasty listopada
w full hd
niewidzialna jak niebieski kolor
na digitalnej peryferii
wyblakła od słońca
jak uprzedzenie białych
obserwuję wschód
zawsze po zachodniej stronie

złudzenie o najkruchszej porcelanie
pozostawiam młodzieńcom
w obowiązkowej służbie zasadniczej
i w wyobraźni
spowiadam się każdemu drzewu
które nie zdąży ukończyć naturalnego cyklu

sen

może właśnie ktoś się modli
podczas gdy ja
oblizuję masło z progu drzwi
i z językiem we wtyczce
przesadnie imituję siódmy ojczenasz

nie pragnę nie słyszeć
przekłuwam tylko płatki uszne kleszczykami
tańczę dwa centymetry nad podłogą
idę nieznaną krainą
na dobre-znane miejsca
prowadzi mnie głos którego nie muszę rozpoznać
żebym uwierzyła

maluję na trawie wołową krwią
i świerszcze karmię żywym mięsem
czekam na zapaść
lecz tłumy nie pragną zwariować
choć ten poranek był ostatni

nie mów mi że nie śnię tylko śpię

Uboga młodzież nazywa to Wolnością

piszesz w telefonie, przyklejona do tylnego siedzenia
kiedy prowadzi ktoś inny
dźwięki radia, błyski świateł
głośnik ogłuszająco krzyczy do prawego ucha
utrzymuje słowa w ruchu
uboga młodzież nazywa to wolnością
ty też jesteś uboga, lecz w tej sytuacji czujesz
się zupełnie podle
patrząc przez okno obserwujesz pagórkowatą okolicę
puste pola
opuszczona krainę południowo-wschodniej Słowacji
130 km na godzinę
w ciemnoniebieskiej *Skodzie Fabii* pierwszej generacji
utopiona w blaszanym oceanie

czujesz tę wolność?
czujesz tę promowaną wolność?
pracować ile chcesz
jeździć tak szybko, jak chcesz
wydawać na cokolwiek, co chcesz
śnić z siedzenia pasażera
z czterema procentami baterii
czy coś jest jeszcze ważne?

miałabyś uciekać
130 na godzinę

do krainy dziennego śnienia
bez sygnału
bez infrastruktury
bez autostrad
bez popytu i podaży
do krainy, gdzie kryzys klimatyczny w końcu
się rozpoczął
i wszyscy ci hipisi ze wspólnotowych wegańskich farm
przyjeżdżają na Słowację
żeby nas nauczyć
jak wykopać dół i posadzić roślinność

jedź ostrożnie
pa

To powinna była być moja mama,
dlaczego nią nie jest?

idę po ulicy
patrzę na kobietę w średnim wieku w sukience midi
która pije kawę w punkcie sprzedaży Tchibo
ze swoją najlepszą przyjaciółką
kobietą w średnim wieku w sukience midi
włosy blond
jasno różowe paznokcie
i niskie obcasy z szeroką podeszwą
wygląda na tak zadowoloną i zrównoważoną
jestem pewna, że jej dzieci są w porządku
na pewno pracują nad uzyskaniem tytułów
ze skórą tak czystą i bladą
i zawsze zadbanymi paznokciami
jestem pewna, że mają najnowszy model iPhone'a
a nawet gdyby nie miały
i tak im zazdroszczę
zazdroszczę tatuażu zapłaconego z zaoszczędzonego
kieszonkowego
i wszystkich markowych butów, które dostały
w prezencie na Boże Narodzenia

kiedy miałam siedem lat, nie wytrzymałam
w domu ani dnia
chodziłam do najlepszej koleżanki
bawiłyśmy się w ich ogrodowym basenie
każdego dnia ferii letnich

byłyśmy razem tak często, że zaczęłam się czuć
jak ich krewna
kiedy dni były długie, jadłam z nimi kolację
potem pomagałam zmywać naczynia lub podlewać
kwiaty
leżałyśmy razem przed telewizorem i oglądałyśmy
wiadomości
jak rodzina
zaczęli mnie zabierać na jakieś wycieczki samochodem
szliśmy do wesołego miasteczka, do ZOO, do parku
wodnego na Węgrzech
za wszystko płacili
ja tylko tam byłam
i cieszyłam się dzieciństwem

nawet nie wiem, co wtedy robili rodzice
nigdy o tym nie mówiliśmy
w sumie niewiele ze sobą rozmawialiśmy
czas płynął, a ja nareszcie zaczęłam z nimi spędzać
więcej czasu
na przykład:
szliśmy do dostawcy energii elektrycznej ponieważ
dostaliśmy nieoczekiwanie wysoki rachunek
albo szliśmy do innego biura, gdzie mama starała się
o zasiłek dla bezrobotnych
często razem chodziliśmy na zebrania rodziców
w szkole
wiem, że zwykle są one tylko dla rodziców, ale moi
rodzice są niesłyszący, więc wszędzie

chodziłam z nimi i wszystko tłumaczyłam
w supermarkecie
na poczcie
w banku
w restauracji
na dworcu
w pociągu
w autobusie
na spacerach
na publicznych imprezach
podczas odwiedzin
w domu przed telewizorem
wszędzie

po raz pierwszy uświadomiłam sobie, że w naszej
rodzinie jest jakoś inaczej
kiedy miałam chyba osiem lat
mama przestała płacić za asystentkę
i zapytała mnie, czy nie poszłabym z nią na zebranie
rodziców
anauczycielka wskazała mnie palcem, ponieważ
byłam jedynym dzieckiem, któremu
wolno było tam być
a ja powiedziałam sobie: aha...
więc między mną i moją przyjaciółką jest jednak
jakaś różnica
i nie chodzi o to, że twoja rodzina ma samochód i duży
dom i duże naczynia do gotowania dużych dań

a ty masz swój własny różowy pokój z plakatami

Rihanny

to nie o to chodzi

chodzi o twoich rodziców, którzy umożliwili

ci żebyś tak żyła

utkwilo mi to w pamięci

jako świadomość różnic klasowych

dlatego zawsze, kiedy widzę dojrzałą kobietę

zaczne porównywać ją z moją mamą

nie mogę sobie pomóc

zaczynam sobie wyobrażać, że to moja mama

ale normalna, zdrowa

szczęśliwa i beztroska

beztrosko smakująca kawę po pracy

to powinna byłabyć moja mama

dlaczego nią nie jest?

Wdzięczność należy się ojcu, który dał
mi tę twarz gucci

podobno jej się podobam
podobno czuje do mnie *crush*
z powodu mojej twarzy gucci
dlaczego nie mogę widzieć siebie
tak jak widzą mnie inni?

wyrośłam z dwoma wieprzkami
sześcioma królikami
dwunastoma kurami
kotką Leą i dwiema owcami
w zgentryfikowanej dzielnicy Koszyce-okolica
na identycznej ulicy co przyszli gracze w hokeja
z miejscowej ligi
i wschodnio słowaccy celebryci Let's dance
kiedy w piorę w niedzielę
zawsze piorę wszystko, co mam

twarz gucci
sexy i silna
nigdy nie płacze
nigdy się nie skarży
zawsze mówi to co myśli
co chce
empatyczna piękna silna
altruistka
bez jakiegokolwiek poczucia własnej wartości

z syndromem oszusta
ale ta twarz
mój boże
okrągła cebulasta twarz
która zawsze rumieni się bez względu na temperaturę
w pomieszczeniu
twarz gucci
i brudne paznokcie
i niesmaczna blizna
która pozostała po drastycznym rozciąganiu
dziurek w uszach
twarz gucci
ma trzy pary czarnych spodni dzwonów
zawsze z czarnym podkoszulkiem *oversized*
żeby nikt nie mógł zobaczyć jej tyłka
brzucha piersi albo grubych rąk
twarz gucci
czyta głupie książki o poczuciu własnej wartości
i szacunku do siebie oraz miłości własnej
a podczas dyskusji udaje odczytanie w literaturze
akademickiej
i tekstach Žižka, Fulghuma czy Orwella
twarz gucci
organizuje protesty klimatyczne
mówi o komunizmie
chodzi po biurach wszystkich tych czterdziestoletnich
facetów i tłumaczy im
dlaczego bezpłatny transport publiczny jest ważny

wyjeżdża ze Słowacji
chce żeby mama była z niej dumna
mama nie zapomniała
że kradła w supermarkecie
że policjanci przyprowadzili ją do domu z 2,56 promila
że odeszła z domu na trzy dni i nie napisała nawet SMS
że zawsze nad ranem cuchnęła

nigdy nie zapomniała
ponieważ ta twarz zawsze będzie jej przypominać
tego leniwego alkoholika na rencie inwalidzkiej
który zmienił jej życie
wdzięczność należy się ojcu
który dał mi tę twarz gucci

(przekład Franciszek Nastulczyk)

apathie

ganze Nächte liege ich wach
über einer allgemein bekannten Geschichte
aus dem Jahr 2025
unfähig einzuschlafen
schicke ich das Kind auf ein Klettergerüst
das sich nicht stoppen lässt

aus einem Land hinter dem Polarkreis
sehe ich den siebzehnten November
in full hd
unsichtbar wie Blau
an der digitalen Peripherie
von der Sonne ausgebleicht
wie ein Vorurteil der Weißen
beobachte ich den Osten
immer auf der westlichen Seite

die Illusion vom zerbrechlichsten Porzellan
überlasse ich den jungen Männern
im Pflichtwehrdienst
und in Vorstellungen
ich beichte jedem Baum
der seinen natürlichen Zyklus nicht zu Ende bringt

schlaf

vielleicht betet gerade jemand
während ich
Butter von der Türschwelle lecke
und mit der Zunge in der Steckdose
überspannt das siebente Vaterunser imitiere

ich sehne mich nicht danach nicht zu hören
nur die Ohrläppchen durchsteche ich mir mit
der Pinzette
ich tanze zwei Zentimeter über dem Boden
gehe durch ein unbekanntes Land
an wohlbekannte Orte
mich führt eine Stimme die ich nicht kennen muss
um zu glauben

ich male mit Rinderblut über das Gras
und füttere Grillen mit lebendem Fleisch
ich warte auf den Kollaps
doch die Massen sehnen sich nicht danach verrückt
zu werden
auch wenn dieser Morgen der letzte war

sag mir nicht dass ich nicht träume nur schlafe

Arme Jugend nennt das Freiheit

du schreibst ins Telefon, festgeklebt auf dem Rücksitz
während jemand anderes fährt
Radiogeräusche, Lichtblitze
der Lautsprecher schreit betäubend ins rechte Ohr
hält die Wörter in Bewegung
arme Jugend nennt das Freiheit
du bist auch arm, aber in dieser Situation fühlst
 du dich ganz miserabel
durch den Blick aus dem Fenster beobachtest
 du die hügelige Landschaft
leere Felder
die verlassene Landschaft der Südostslowakei
130 km in der Stunde
in einem dunkelblauen *Škoda Fabia* der ersten
 Generation
ertrunken in einem blechernen Ozean

spürst du diese Freiheit?
spürst du diese beworbene Freiheit?
arbeiten soviel du willst
fahren so schnell wie du willst
Geld ausgeben für irgendwas was du willst
träumen vom Beifahrersitz aus
mit vier Prozent Akku
zählt denn noch irgendetwas?

du solltest abhauen
130 Stundenkilometer
in das Land der Tagträume
ohne Signal
ohne Infrastruktur
ohne Autobahnen
ohne Angebot und Nachfrage
in ein Land, in dem die Klimakrise endlich begonnen hat
und all die Hippies von gemeinschaftlichen
 veganen Farmen in die Slowakei kommen
um uns beizubringen
wie man eine Grube aushebt und Pflanzen setzt

fahr vorsichtig
tschüss

Das sollte meine Mutter sein, warum ist
sie es nicht?

ich gehe die Straße entlang
sehe eine Frau mittleren Alters im Midirock
wie sie im Tchibo-Laden Kaffee trinkt
mit ihrer besten Freundin
einer Frau mittleren Alters im Midirock
blonde Haare
hellrosa Nägel
und niedrige Absätze mit breiter Sohle
sie sieht so ruhig und ausgeglichen aus
ich bin sicher ihren Kindern geht es gut
bestimmt arbeiten sie an ihren Abschlüssen
mit so reiner und blasser Haut
und immer gemachten Nägeln
ich bin sicher sie haben die neueste Version eines
iPhones
aber selbst wenn nicht
beneide ich sie
ich beneide sie um Tattoos bezahlt vom ersparten
Taschengeld
und um alle Markenschuhe die sie zu Weihnachten
geschenkt bekamen

als ich sieben war, hielt ich es zu Hause keinen Tag aus
ich ging zu meiner besten Freundin
wir spielten in ihrem Gartenpool
jeden Tag der Sommerferien

wir waren so oft zusammen, dass ich mich irgendwann
wie ihre Verwandte fühlte
wenn die Tage lang waren, aß ich bei ihnen zu Abend
dann half ich beim Abwaschen oder goss die Blumen
wir lagen gemeinsam vor dem Fernseher und sahen
Nachrichten
wie eine Familie
sie begannen mich zufällig auf Ausflüge mit
dem Auto mitzunehmen
wir fuhren in den Lunapark, in den Zoo, in den
Aquapark in Ungarn
sie bezahlten alles
ich war einfach nur dort
und genoss die Kindheit

ich weiß nicht einmal, was meine Eltern damals
machten
wir sprachen nie darüber
überhaupt sprachen wir nicht viel miteinander
aber die Zeit verging und ich begann endlich mehr
Zeit mit ihnen zu verbringen
zum Beispiel:
wir gingen zum Stromversorger weil unerwartet eine
hohe Rechnung gekommen war
oder wir gingen in ein anderes Büro, wo Mama
versuchte Arbeitslosenunterstützung
zu bekommen
oft gingen wir zusammen zu Elternabenden
in der Schule

ich weiß, die sind gewöhnlich nur für Eltern aber
meine Eltern sind gehörlos, also ging ich überall
mit ihnen hin und übersetzte alles

im Supermarkt

auf der Post

in der Bank

im Restaurant

am Bahnhof

im Zug

im Bus

auf Spaziergängen

bei öffentlichen Veranstaltungen

bei Besuchen

zu Hause vor dem Fernseher

überall

zum ersten Mal begriff ich, dass in unserer Familie
etwas anders ist

als ich ungefähr acht war

Mama hörte auf die persönliche Assistentin
zu bezahlen

und fragte mich, ob ich mit ihr zur Elternversammlung
gehen würde

und die Lehrerin zeigte mit dem Finger auf mich,
weil ich das einzige Kind war, das dort sein durfte
und ich sagte mir: aha...

also gibt es zwischen mir und meiner Freundin doch
irgendeinen Unterschied

und es geht nicht darum, dass deine Familie ein Auto
hat und ein großes Haus und große Töpfe zum
Kochen großer Essen
und du dein eigenes rosa Zimmer mit
Rihanna-Postern hast
darum geht es nicht
es geht um deine Eltern, die dir ermöglicht haben
so zu leben
das blieb mir im Gedächtnis
als Bewusstsein von Klassenunterschieden
deshalb beginne ich immer wenn ich eine reife
Frau sehe
meine Mutter in sie hineinzuprojizieren
ich kann nicht anders
ich beginne mir vorzustellen, dass sie meine Mutter ist
aber normal, gesund
glücklich und unbeschwert
unbeschwert ihren Kaffee nach der Arbeit genießend

das sollte meine Mutter sein
warum ist sie es nicht?

Dank gebührt dem Vater, der mir
dieses gucci-Gesicht gab

angeblich gefalle ich ihr
angeblich hat sie einen *Crush* auf mich
wegen meines Gucci-Gesichts
warum kann ich mich nicht sehen
wie andere mich sehen?

ich wuchs mit zwei Schweinen auf
sechs Kaninchen
zwölf Hühnern
der Katze Lea und zwei Schafen
im gentrifizierten Teil von Košice-Umgebung
in derselben Straße wie die künftigen Hockeyspieler
der örtlichen Liga
und ostslowakische Let's-dance-Prominenz
wenn ich sonntags Wäsche wasche
wasche ich immer alles was ich habe

gucci-Gesicht
sexy und stark
weint nie
beklagt sich nie
sagt immer was sie denkt
was sie will
empathisch schön stark
Altruistin
ohne jedes Selbstvertrauen

und mit Imposter-Syndrom
aber dieses Gesicht
mein Gott
rundes zwiebeliges Gesicht
das immer rot wird unabhängig von der Temperatur
im Raum

gucci-Gesicht

und schmutzige Nägel
und eine eklige Narbe
die vom drastischen Dehnen der Ohrlöcher blieb

gucci-Gesicht

trägt drei Paar schwarze Schlaghosen
immer mit schwarzem *oversized* T-Shirt
damit niemand ihren Arsch sehen kann
Bauch Brust oder fette Arme

gucci-Gesicht

liest doofe Bücher über Selbstbewusstsein und
Selbstachtung und Selbstliebe
täuscht aber bei Gesprächen Belesenheit in
akademischer Literatur vor
und in Texten von Žižek, Fulghum oder Orwell

gucci-Gesicht

organisiert Klimaproteste
spricht über Konsumismus
geht durch die Büros all dieser vierzigjährigen Kerle
und erklärt ihnen
warum kostenloser öffentlicher Verkehr wichtig ist
verlässt die Slowakei

will dass Mama stolz auf sie ist
aber Mama hat nicht vergessen
wie sie im Supermarkt gestohlen hat
wie die Polizisten sie mit 2,56 Promille nach
Hause brachten
wie sie für drei Tage von zu Hause wegging und nicht
einmal eine SMS schrieb
wie sie immer gegen Morgen stank
sie hat nie vergessen
weil dieses Gesicht sie immer erinnern wird
an den faulen Alkoholiker in Invalidenrente
der ihr Leben veränderte
Dank gebührt dem Vater
der mir dieses gucci-Gesicht gab

(übersetzt von Sabine Voda Eschgfäller)

apátia

éjszakákat virrasztok végig
a közismert
2025-ös történet miatt
elaludni képtelenül
küldöm a gyereket
egy megállíthatatlan forgóra a játszón

sarkkörön túli országból
nézem november tizenhetedikét
fullhádében
láthatatlan mint
digitális periférián a kék
naptól fakó
mint a fehér előítélet
mindig nyugatról
nézem a keletet

a legfinomabb porcelán illúzióját
meghagyom
sorkatona-ifjakkak
és képzeletben
feltárulkozom minden fának
mely nem viszi végig életciklusát

alvás

valaki talán imádkozik épp
míg én
vaját nyalogatok a küszöbről
és nyelvemmel a konnektorban
a hetedik miatyánkot mímelem feszülten

nem a nemhallásra vágyom
csak tágitom kötőtűvel a cimpámban a lyukat
táncolok két centivel a föld fölött
lépdelek idegen tájon át
jól ismert helyekre
egy hang vezet ismernem nem kell
hogyan higgyek neki

füvet festek marhavérrel
etetem élő hússal a tücsköket
várom a végromlást
de a boly nem vágyik esztét veszteni
még ha ez a reggel volt is a végső

ne mondd hogy nem álmodom csak alszom

Szabadságnak mondja ezt a csóró ifjúság

pötyögsz a telódba a hátsó üléshez ragadva
míg valaki más vezet
rádió hangja, fények villanása
üvölt a hangszóró a jobb füledbe
mozgásban tartja a szavakat
ezt mondja szabadságnak a csóró ifjúság
te is csóró vagy, és ebben a szituban még lúzerebbnek
érezed magad
nézed a dombos vidéket
a puszta mezőket
Kelet-Szlovákia elhagyott tájait
130 km per óra
az elsőgenerációs, sötétkék *Škoda Fabia*
bádogócéánjába fúlva

érezed a szabadságot?
érezed azt az agyonreklámozott szabadságot?
hogyan dolgozol, amennyit csak akarsz
hogyan repesztesz, ahogy csak akarsz
hogyan költesz, amire csak akarsz
a hátsó ülésen álmodozva
négy százalékos aksival
számít még voltaképp bármi is?

menekülni kéne
százharminccal

az ábrándok országába
a térerő
az infrastruktúra
az autópályák
a kereslet és kínálat nélkülbe
arra a helyre, ahol a klímakrízis beindult végre
és jönnek a hippik Szlovákiába a vegán
farmkommunákból
hogyan megtanítsanak
gödröt ásni és ültetni növényzetet

vezess óvatosan
pá

Neki kéne az anyámnak lennie, miért nem az?

megyek az utcán
nézem a midiszoknyás középkorú nőt
aki a legjobb barátnőjével
egy midiszoknyás középkorú nővel
kávézik a Tchibo-üzletben
szőke
körme finomrózsaszín
lapos sarkú cipő, széles cipőtalp
milyen nyugodtnak, kiegyensúlyozottnak tűnik
zihér, hogy a gyerekeivel minden rendben
nyilván a diplomájukra hajtanak már
bőrük az a tiszta, világos fajta
körmük mindig ápolt
telefonjuk tutira a legújabb iPhone
de ha mégsem
akkor az összespórolt zsebpénzükből csináltatott
tetkóikat irigylem
irigylem
a karácsonyra kapott összes márkás cipőjükkel együtt

hétévesen egyetlen napig sem bírtam meglenni otthon
átjártam a legjobb barátnőmhöz
a kerti medencéjükben pancsoltunk
a nyári szünet minden egyes napján
olyan sokat voltunk együtt, hogy már-már
a rokonuknak éreztem magam

ha hosszúra nyúlt a nap, velük vacsoráztam
aztán segítettem elmosogatni, vagy megöntöztem
a virágokat
együtt tespedtünk a tévé előtt, és néztük a híreket
mint egy család
alkalmanként kirándulni is elvittek, kocsival
a vidámparkba, az állatkertbe, egy magyarországi
élményfürdőbe
mindent ők fizettek
én csak ott voltam
és élveztem a gyerekkort

nem is tudom, mit csináltak akkor a szüleim
sosem beszéltünk róla
úgy általában sem beszéltünk egymással túl sokat
de az idő telt, és én kezdtem végre több időt
tölteni velük
például:
elmentünk az áramszolgáltatóhoz, mert meglepően
nagy számla érkezett
vagy elmentünk egy másik hivatalba, ahol anyám
munkanélküli segílyt próbált
intézni magának
gyakran jártunk együtt a szülői értekezletekre
tudom, hogy azt általában a szülőknek szánják csak,
de az én szüleim siketek, így mindenhová
eljártam velük és tolmácsoltam
a szupermarketben
a postán

a bankban
az étteremben
az állomáson
a vonaton
a buszon
séta közben
nyilvános eseményeken
vendégségben
otthon tévézéskor
mindenhol

nyolcéves lehettem
amikor először érzékelttem, hogy a mi családukban
 másképp mennek a dolgok
anyám nem fizette tovább a személyi asszisztensét
és megkérdezte, elmennék-e vele a szülőire
és a tanító néni rám mutatott, mert én voltam
 az egyetlen gyerek, akinek szabad volt ott lennie
és én azt gondoltam: aha...
szóval mégis van különbség a barátnőm és köztem
és nem az, hogy a ti családotoknak autója van
 és nagy háza és nagy fazekai a nagy ételekhez
és neked rózsaszín sajátaszobád
 van Rihanna-poszterekkel
nem erről van szó
hanem a szüleidről, akik lehetővé tették számodra
 ezt az életet
úgy maradt meg bennem
mint az osztálykülönbségek felismerésének pillanata

ezért ahányszor egy érett nőt látok
belevetítem anyámat
önkéntelenül
elképzem, hogy ő az anyám
csak épp sztenderd, egészséges
boldog és gondtalan
munka után békésen kávézgató

neki kéne az anyámnak lennie
miért nem az?

Apámnak tartozom hálával, tőle kaptam
ezt a gucci-arcot

hogy tetszem nekik, mondják
hogy *crusholnak* rám
a gucci-arcom miatt
miért nem láthatom magam úgy
ahogy mások, látnak?

két sertéssel
hat nyúllal
tizenkét tyúkkal
egy Lea nevű macskával és két birkával nőttem fel
Kassa tágabb környékének dzsentrifikált részén
abban az utcában, ahol a helyi liga leendő hokistái
és a Let's dance kelet-szlovákiai celebjei
ha mosok vasárnap
mindig mindenemet kimosom

a gucci-arc
szexi és erős
nem sír soha
nem panaszkodik
mindig azt mondja amit gondol
amit akar
együttérző szép erős
önzetlen
mindennemű önbizalomtól mentes
és imposztorszindrómás

de az az arc
te jó ég
a hagymaforma kerek arc
mely a helyiség hőfokától függetlenül mindig kipirul
gucci-arc
és koszos köröm
és gusztustalan sebhely
ami a füllyük drasztikus tágítása után maradt
a gucci-arc
három fekete nadrágot hord körbe-körbe,
harangszabásút
mindig *oversized* fekete pólóval
hogy ne lássa senki a fenekét
hasát, mellkasát vagy kövér kezét
a gucci-arc
ostoba könyveket olvas önbizalomról és önbecsülésről
és önszeretetről
de beszélgetéseknél úgy tesz, mintha jártas lenne
a szakirodalomban
és Žižek, Fulghum vagy épp Orwell szövegeiben

a gucci-arc
klímatüntetések szervez
fogyasztói szemléletről beszél
végigjárja a negyvenes faszik irodáit és magyarázza
miért lenne fontos az ingyenes tömegközlekedés
elhagyja Szlovákiát
hogy büszke legyen rá az anyja, azt akarja
de az anyja nem felejtette el

hogy lopott a szupermarketben
hogy rendőrök hozták haza 2,56-os véralkohollal
hogy lelépett három napra és még egy sms-t sem írt
hogy búzlótt reggelente
sosem felejtette el
mert a lánya arca mindig arra a
rokkantnyugdíjas lusta alkeszra emlékezteti
aki miatt megváltozott az élete
apámnak tartozom hálával
tőle kaptam ezt a gucci-arcot

(fordítás Tünde Mészáros)

MÁTYÁS DUNAJCSIK (*1983)

– vícejazyčný queer básník, prozaik a performer. V maďarštině mu vyšlo pět beletristických svazků, žánrově velice rozmanitých: *Repülési kézikönyv* (Letecká příručka; básně a povídky, 2007), *Balbec Beach* (sbírka povídek, 2012), *A szemüveges szirén* (Všímavá siréna; román pro děti a mládež, 2016, česky Malvern Praha, 2019), *Vízváros* (Vodní město; román, 2021), *ÉG* (sebrané básně psané maďarsky, 2025), dále pak více než desítka literárních překladů z angličtiny, francouzštiny a islandštiny od autorů jako Nabokov, Oscar Wilde, Saint-Exupéry, F. Scott Fitzgerald nebo Albert Camus. Roku 2008 byl za svoji první knihu odměněn cenou Sándora Bródyho, v roce 2010 obdržel cenu za literární kvalitu časopisu Műút v kategorii esej, v roce 2017 pak získal cenu čtenářů webu Moly.hu za svůj první román pro děti a mládež. V Maďarsku mu Národní kulturní fond několikrát udělil tvůrčí podporu (Stipendium Zsigmonda Móricze, 2010, Překladatelské stipendium Mihálye Babitse, 2017). Dvě jeho knihy byly přeloženy do němčiny: *Der Boden unter Berlin* (povídka s ilustracemi Plinio Avily), *Unterwasserstädte* (povídky, 2017). Od roku 2020 začal psát a publikovat převážně v němčině, německy vydal dva svazky: *Verlorene Gedichte* (básně, 2023) a *PUNK* (esej, 2024). Jeho literární tvorba v německém jazyce si rovněž mnohokrát vydobyla uznání ve formě stipendia, jež mu v nejbližší minulosti poskytly Kulturní nadace Svobodného státu Sasko (2022), Německý literární fond (2025) a Berlínský senát (2026). Maďarsko opustil v roce 2014 a po zhruba desetiletém putování se v roce 2023 definitivně usadil v německém hlavním městě Berlíně. Své literární texty rád kombinuje s jinými performativními médii, například s hudbou a prvky fyzického divadla.

O Matyási Dunajcsikovi – laudace

Mátyás Dunajcsik je jeden z nejvýznamnějších současných maďarských básníků. Problém je jen v tom, že on sám oba z výrazněné přívlastky popírá. Proč a jak je někdo Maďar? Když hovoří o svých jazykových znalostech (němčina, angličtina, francouzština, islandština), uvádí mateřštinu na posledním místě. Maďar jako politický pojem mu evidentně není příliš po chuti. To je přesně to, čeho nechce být současníkem. Současník jako spolumíník. Zřejmě proto už řadu let nežije v Maďarsku. Nyní sice právě v Berlíně, kde bydlí shodou okolností

v Budapester Strasse, ale dost dlouho žil i na Islandu. Na vzdálenosti samozřejmě nezáleží, doba dostihne člověka kdekoli. Ale dokud je to možné, uchyluje se pod ochranu pojmů jako punk či queer. A pochopitelně poezie. Ale pozor, nepředstavujme si, že má tento jeho krok do ústraní formu nějaké přehnané opatrnosti skrývané pod maskou moudrosti, to vůbec ne. Jeho poezie je aktivní a aktivistická. „VERGISS ALLES, was sie dich über Poesie gelehrt haben.“ – vyslovuje v jedné německy psané eseji. Tady ho ovšem přece jen přistihujeme jako naivku. Vždyť kdo by si pamatoval na cokoli z toho, co se kdy učil o poezii? Kdy se vůbec naposledy o poezii něco učilo? Ledaže bychom si vzpomněli na školní rozbory básní, ale na ty asi opravdu každý zapomene, nejpozději v okamžiku, kdy se vrací od tabule s trojkou zpátky do lavice. Dunajcsik odmítá všechno školní a všechno státní, všechno, co načichlo mocí a co moc zahrnuje do svého diskursu. A to v podstatě odpovídá obecnému básnickému postoji, názoru každého básníka, nezávisle na jeho revolučním elánu. Punk a queer místo přívlastků současný a maďarský znamenají, že poezie musí neustále dostávat nový design, jednoduše proto, aby mohla trvale zůstat na světové a světově literární úrovni. A právě tak si počíná Dunajcsik. Lehkou rukou zachází s básnickými formami považovanými za tradiční, nechává je však promlouvat dnešním jazykem. Zároveň je jeho poezie jednoznačně založená na kultuře. Opírá se o kulturu, protože až příliš dobře zná život. A protože dobře zná život, chce být přesný. Nepíše básně vychloubající se kulturní erudicí, ale poezii dýchající kulturou. V takové poezii je vázanost formy nepřímo úměrná svobodě myšlenky. Odmítá pojem Maďar chápaný v politickém smyslu, místo toho pojem Maďar uplatňuje v kulturním smyslu, což neznamená nic menšího než Evropan. Jeho vlastí je Evropa. Zcela přirozeně používá evropské jazyky, jsou mu vlastní. Do maďarštiny přeložil autory jako Albert Camus, F. Scott Fitzgerald, Andri Snær Magnason, Antoine de Saint-Exupéry, Oscar Wilde, Vladimir Nabokov, Alain Robbe-Grillet, Fatou Diome, mimo to pak také tři středověké islandské sagy (Bergbúa þáttur, Þorsteinns þáttur Uxafóts, Bárðar saga Snæfellsáss). Jeho básně znějí nenásilně a hravě, jsou velice dnešní a velice zítřejší, ale na druhé straně jsou i vážné, vyrovnané, bez potíží vydrží srovnání s velikány minulosti i přítomnosti. A navíc jsou i zábavné, ačkoli bavit se, když se autor zrovna snaží pochopit sám sebe, není vůbec jednoduché. – István Vörös

MÁTYÁS DUNAJCSIK (*1983)

– wielojęzyczny queerowy poeta, pisarz i performer. W języku węgierskim opublikował pięć tomów literatury pięknej w różnych gatunkach: *Repülési kézikönyv* (Podręcznik latania; wiersze i opowiadania, 2007), *Balbec Beach* (opowiadania, 2012), *A szemüveges szirén* (Syrena w okularach; powieść młodzieżowa, 2016), *Vízváros* (Wodne miasto; powieść, 2021), *ÉG* (węgierskojęzyczne wiersze zebrane, 2025), jest także autorem ponad tuzina przekładów literackich z języka angielskiego, francuskiego i islandzkiego, m.in. dzieł Vladimira Nabokova, Oscara Wilde’a, Antoine’a Saint-Exupéry’ego, F. Scotta Fitzgeralda i Alberta Camusa. W 2008 r. otrzymał nagrodę im. Sándora Bródyego za swój debiut prozatorski, w 2010 r. przyznano mu nagrodę czasopisma Műút za wybitne osiągnięcia w dziedzinie eseistyki, zaś w 2017 r. zdobył nagrodę publiczności portalu książkowego Moly.hu za swoją pierwszą powieść młodzieżową. Węgierski Narodowy Fundusz Kulturalny kilkakrotnie wspierał jego twórczość, przyznając mu m. in. stypendium im. Zsigmonda Móricza (2010) i stypendium translatorskie im. Mihály’a Babitsa (2017). Na język niemiecki przetłumaczono dwie jego książki: *Der Boden unter Berlin* (opowiadanie z ilustracjami Plinio Ávila) oraz *Unterwasserstädte* (opowiadania, 2017). Od 2020 r. pisze i publikuje głównie po niemiecku – w tym języku ukazały się dwa tomy: *Verlorene Gedichte* (wiersze, 2023) i *PUNK* (esej, 2024). Jego niemieckojęzyczna twórczość literacka również została doceniona w ramach licznych stypendiów, ostatnio przez Fundację Kultury Wolnego Kraju Związkowego Saksonia (2022), Niemiecki Fundusz Literatury (2025) oraz Senat Berliński (2026). Dunajcsik wyjechał z Węgier w 2014 r. i po niemal dziesięcioletniej tułaczce osiadł ostatecznie w 2023 r. w Berlinie. Teksty literackie z zamiłowaniem łączy z innymi środkami performatywnymi, takimi jak muzyka czy elementy teatru fizycznego.

O Mátyásu Dunajcsiku

Mátyás Dunajcsik jest jednym z najistotniejszych współczesnych węgierskich poetów. Jedyny problem tkwi w tym, że na oba te określenia się nie zgadza. Co bowiem decyduje o czyjejś węgierskości? W świetle znajomości języków obcych (niemiecki, angielski, francuski, islandzki) u Dunajcsika ostatnie skrzypce gra jego język ojczysty, węgierski, który jako pojęcie poli-

tyczne prawdopodobnie jest mu nie w smak. I właśnie jemu nie chce być współczesny. Współczesny, niczym współwinny. Najwyraźniej z tego powodu już lata temu opuścił Węgry. Obecnie mieszka w Berlinie, choć akurat przy Budapester Strasse; żył też przez długi czas na Islandii. Oczywiście odległość jest bez znaczenia, przed rzeczywistością nie ma ucieczki. Dunajcsik jednak, póki może, znajduje schronienie w takich pojęciach jak punk i queer. I, rzecz jasna: poezja. Ale w żadnym przypadku nie myślmy, że to ukrywanie się przybrało formę jakiegś powściągliwej ostrożności, przebranej za mądrość. To poezja aktywna i aktywistyczna. „VERGISS ALLES, was sie dich über Poesie gelehrt haben.” – napisał w jednym ze swoich niemieckojęzycznych esejów. I tu pokazuje swoją naiwność. Kto bowiem pamięta jeszcze cokolwiek, czego nauczył się o poezji? I kiedy ostatnio uczyli nas o niej czegokolwiek? Pomijając oczywiście poziom interpretacji wierszy w szkole, o którym tak naprawdę wszyscy zapominają, siadając z powrotem w ławce po odpowiedzi ocenionej na „dostateczny”. Dunajcsik odrzuca wszystko, co szkolne i wszystko, co państwowe, wszystko, co władza przenika i wciąga do swojego dyskursu. Zbiega się to zasadniczo z każdorazową postawą poetycką, nieodzowną dla wszystkich poetów, niezależnie od ich rewolucyjnego rozmachu. Przydawki punkowy i queerowy w miejsce współczesny i węgierski oznaczają, że poezję trzeba stale projektować na nowo, tylko po to, aby mogła zachować poziom światowy, poziom literatury powszechnej. Dunajcsik tak właśnie robi: z łatwością posługuje się formami poetyckimi uznawanymi za tradycyjne, jednak każe im przemawiać współczesnym językiem. Jednocześnie jego poezja silnie bazuje na kulturze. Dunajcsik opiera się na niej, bo bardzo dobrze zna życie. I z tego względu chce być dokładny. Nie pisze wierszy chełpiących się kulturą, ale poezję oddychającą w kulturze. W takiej poezji przywiązanie do formy i swoboda myśli występują w odwróconych proporcjach. Dunajcsik odrzuca pojęcie węgierskości w rozumieniu politycznym i przyjmuje je w rozumieniu kulturowym, znaczącym nie mniej niż europejski. Jego ojczyzną jest Europa. W naturalny sposób posługuje się językami europejskimi niczym własnymi. Na węgierski przełożył takich autorów, jak Albert Camus, F. Scott Fitzgerald, Andri Snær Magnason, Antoine Saint-Exupéry, Oscar Wilde, Vladimir Nabokov, Alain Robbe-Grillet, Fatou Diome,

przetłumaczył także trzy średniowieczne islandzkie sagi (Bergbúa þáttur, Þorsteinns þáttur Uxafóts, Bárðar saga Snæfellsáss). Jego wiersze są lekkie, żartobliwe, bardzo dzisiejsze i bardzo jutrzejsze, choć z drugiej strony są również poważne, zrównoważone, wytrzymują porównanie z wielkimi twórcami z przeszłości i teraźniejszości. Co więcej – bawią, a to nielecha sprawa bawić się w trakcie poznawania samego siebie. – István Vörös

s Dunajcsik

MÁTYÁS DUNAJCSIK (*1983)

– mehrsprachiger queerer Dichter, Schriftsteller und Performer. Auf Ungarisch sind von Dunajcsik fünf literarische Bände in verschiedenen Genres erschienen: *Repülési kézikönyv* (Handbuch des Fliegens; Gedichte und Erzählungen, 2007), *Balbec Beach* (Erzählungen, 2012), *A szemüveges szirén* (Sirene mit Brille; Jugendroman, 2016), *Vízváros* (Wasserstadt; Roman, 2021), *ÉG* (gesammelte ungarische Gedichte, 2025), außerdem mehr als ein Dutzend Übersetzungen aus dem Englischen, Französischen und Isländischen, darunter Werke von Nabokov, Oscar Wilde, Saint-Exupéry, F. Scott Fitzgerald und Albert Camus. 2008 wurde er für seinen Debütband mit dem Sándor-Bródy-Preis ausgezeichnet, 2010 gewann er den Niveau-Preis der Zeitschrift *Műút* in der Kategorie Essay, 2017 den Publikumspreis der Webseite *moly.hu* für seinen ersten Jugendroman. Seine Arbeit wurde mehrfach vom Ungarischen Nationalen Kulturfonds unterstützt (Zsigmond-Móricz-Stipendium 2010, Mihály-Babits-Übersetzerstipendium 2017). Ins Deutsche wurden zwei Bände übersetzt: *Der Boden unter Berlin* (Erzählung, mit Zeichnungen von Plinio Avila) und *Unterwasserstädte* (Erzählungen, 2017). Seit 2020 schreibt und publiziert er vorrangig auf Deutsch, in dieser Sprache sind zwei Bände von ihm erschienen: *Verlorene Gedichte* (Gedichte, 2023) und *PUNK* (Essay, 2024). Auch seine deutschsprachigen Arbeiten wurden mit mehreren Stipendien anerkannt, zuletzt von der Kulturstiftung des Freistaates Sachsen (2022), dem Deutschen Literaturfonds (2025) und dem Berliner Senat (2026). 2014 verließ er Ungarn und ließ sich nach fast zehn Jahren Wanderschaft 2023 in Deutschland, in Berlin, nieder. Seine literarischen Texte kombiniert er mit Vorliebe mit anderen performativen Medien, zum Beispiel mit Musik oder Elementen des physischen Theaters.

Über Mátyás Dunajcsik

Mátyás Dunajcsik ist einer der bedeutendsten zeitgenössischen ungarischen Dichter. Das Problem ist nur, dass er diese Attribute beide ablehnt. Wieso und wodurch ist jemand ungarisch? Was seine Sprachkenntnisse angeht (Deutsch, Englisch, Französisch, Isländisch), ist die Muttersprache der letzte Punkt. Das Ungarische als politischer Begriff geht ihm ebenfalls gegen den Strich. Gerade dessen Zeitgenosse will er auf keinen

Fall sein. Keine Schützenhilfe leisten. Offenbar deshalb lebt er schon seit Jahren nicht mehr in Ungarn. Zwar wohnt er momentan in Berlin in der Budapester Straße, aber er hat auch lange in Island gelebt. Wobei die Entfernung natürlich egal ist, die Zeit holt einen überall ein. Aber solange es möglich ist, zieht er sich zurück in den Schutz von Begriffen wie punk und queer. Und natürlich in die Dichtung. Aber wir sollten uns diese Rückzugsform auf keinen Fall wie eine unauffällige, als Weisheit maskierte Vorsicht vorstellen: Sie ist aktive und aktivistische Dichtung. „VERGISS ALLES, was sie dich über Poesie gelehrt haben“, schreibt er in einem deutschsprachigen Essay. Und erweist sich hier natürlich dennoch als naiv. Wer von uns erinnert sich denn noch an irgendwas, was wir über die Dichtung gelernt haben? Wann hat man uns denn zuletzt etwas über die Dichtung gelehrt? Wir wollen ja nicht an das Niveau der Gedichtinterpretationen in der Schule denken, denn die vergisst ja wirklich jeder spätestens, wenn er sich nach der Bewertung „befriedigend“ wieder in die Bank setzt. Dunajcsik lehnt alles Schulische und alles Staatliche ab – alles, was von der Macht durchdrungen ist und in ihren Diskurs hineinzieht. Das stimmt im Wesentlichen mit jeder dichterischen Grundhaltung überein, der notwendigen Haltung eines jeden Dichters, unabhängig von seinem revolutionären Eifer. Die Attribute „punk“ und „queer“ statt „zeitgenössisch“ und „ungarisch“ bedeuten, dass die Dichtung ständig neu designt werden muss, allein schon, um ihr Welt- und Weltliteraturniveau zu erhalten. Genau das tut Dunajcsik, mit leichter Hand lässt er die als traditionell geltenden Gedichtformen in heutiger Sprache erklingen. Zugleich ist seine Dichtung stark kulturbasiert. Er stützt sich auf die Kultur, denn er kennt das Leben nur allzu gut. Und weil er das Leben so gut kennt, will er genau sein. Seine Gedichte prahlen nicht mit der Kultur, sie atmet in ihr. In einer solchen Dichtung steht die Formbindung in umgekehrtem Verhältnis zur Freiheit des Gedankens. Dunajcsik lehnt den Begriff „ungarisch“ im politischen Sinn ab und verwendet „ungarisch“ im kulturellen Sinn, wo er nicht weniger bedeutet als „europäisch“. Seine Heimat ist Europa. Er verwendet europäische Sprachen ganz natürlich als seine eigenen. Ins Ungarische hat er Autoren übersetzt wie Albert Camus, F. Scott Fitzgerald, Andri Snær Magnason, Antoine de Saint-Exupéry, Oscar Wilde,

Vladimir Nabokov, Alain Robbe-Grillet und Fatou Diome, außerdem drei mittelalterliche isländische Sagas (Bergbúa þáttur, Þorsteinns þáttur Uxafóts, Bárðar saga Snæfellsáss). Seine Gedichte sind leicht, verspielt, sehr heutig und sehr morgig, aber ebenso ernsthaft, ausgewogen – sie behaupten sich im Vergleich mit den Großen aus Vergangenheit und Gegenwart. Bei alledem sind sie auch unterhaltsam – und es ist wahrlich nichts Geringes, sich selbst zu reflektieren und dabei unterhaltsam zu sein. – István Vörös

DUNAJCSIK MÁTYÁS (*1983)

– többnyelvű queer költő, író és performer. Magyar nyelven öt szépirodalmi kötete jelent meg változatos műfajokban: *Repülési kézikönyv* (versek és novellák, 2007), *Balbec Beach* (novellák, 2012), *A szemüveges szíren* (ifjúsági regény, 2016), *Víziváros* (regény, 2021), *ÉG* (összegyűjtött magyar nyelvű versek, 2025), valamint több, mint egy tucat műfordítása angol, francia és izlandi nyelvekből, köztük Nabokov, Oscar Wilde, Saint-Exupéry, F. Scott Fitzgerald és Albert Camus műveivel. 2008-ban első kötetéért Bródy Sándor-díjjal jutalmazták, 2010-ben elnyerte a Műút folyóirat nívódíját esszé kategóriában, 2017-ben pedig a Moly.hu közönségdíját első ifjúsági regényéért. A magyar Nemzeti Kulturális Alap több ízben támogatta munkáját (Móricz Zsigmond-ösztöndíj, 2010, Babits Mihály műfordítói ösztöndíj, 2017). Német nyelvre két kötetét fordították le: *Der Boden unter Berlin* (novella Plinio Avila rajzaival), *Unterwasserstädte* (novellák, 2017). 2020-tól kezdett el főleg német nyelven írni és publikálni, ezen a nyelven két kötete jelent meg: *Verlorene Gedichte* (versek, 2023) és *PUNK* (esszé, 2024). Német nyelvű irodalmi munkásságát szintén számos ösztöndíjjal ismerték el, legutóbb a Szászország Szabadállam Kulturális Alapítványa (2022), a Német Irodalmi Alap (2025) és a Berlini Szenátus (2026). Magyarországot 2014-ben hagyta el, és közel 10 évnyi vándoréletet követően 2023-ban telepedett le véglegesen Berlinben, Németországban. Irodalmi szövegeit előszeretettel kombinálja más performatív médiumokkal, például zenével és a fizikai színház elemeivel.

Dunajcsik Mátyásról

Dunajcsik Mátyás az egyik legjelentősebb kortárs, magyar költő. A baj csak az, hogy részéről mind a két jelzőre nemet mond. Miért és mitől magyar valaki? A nyelvtudását meghatározva (német, angol, francia, izlandi) utolsó tétel az anyanyelve. A magyar, mint politikai fogalom, ami alighanem nincs ínyére. Épp ennek nem kíván kortársa lenni. Kortárs, mit büntárs. Nyilván ezért nem él már évek óta Magyarországon. Jelenleg Berlinben, bár a Budapesti Sgrassén lakik, de élt hosszan Izlandon is. Persze a távolság mindegy, a kor utoléri az embert bárhol. De amíg lehet, meghúzódik olyan fogalmak menedékében, mint a punk, a queer. És persze a költészet. Na de semmiképp se valami vissza-

húzódó, bölcsességnek álcázott óvatosságot képzeljünk el meghúzódása formájaként. Aktív és aktivista költészet ez. „VERGISS ALLES, was sie dich über Poesie gelehrt haben.” – írja egy német nyelvű esszéjében. És itt persze mégiscsak naivnak bizonyul. Ki emlékszik már bármire is, amit a költészetről tanult? Mikor tanítottak utoljára bármit is a költészetről? Hacsaknem az iskolai versértelmezések szintjére gondolunk, de azt tényleg mindenki elfelejti legkésőbb a közepesre értékelt felelete után a padba visszaülve. Dunajcsik elutasít minden iskolást és minden államit, mindent, amit a hatalom átjár és diskurzusába von. Ez lényegében egybevág a mindenkori költői alapállással, szükségszerűen minden költőé, forradalmi lendületétől függetlenül. A punk és a queer jelzők a kortárs és a magyar helyett azt jelentik, hogy a költészetet folyamatosan újra kell dizájnolni, pusztán azért, hogy megőrizhesse világ- és világirodalmi színvonalát. Dunajcsik épp ezt teszi, könnyedén kezeli a hagyományosnak mondott versformákat, ezeket azonban mai nyelven szólaltatja meg. Ugyanakkor költészete erőteljesen kultúra-alapú. A kultúrára támaszkodik, mivel nagyon is jól ismeri az életet. És mivel jól ismeri az életet, pontos akar lenni. Nem kultúrával kérkedő verseket ír, hanem kultúrában lélegző költészetet. Az ilyen költészetben fordított arányban áll a megformálás kötöttsége a gondolat szabadságával. Elutasítja a politikai értelemben vett magyar fogalmát, és alkalmazza a kulturális értelemben vett magyar fogalmát, ami nem jelent kevesebbet, mint hogy európai. Az ő hazája Európa. Természetes módon kezel európai nyelveket, sajátjaként. Magyarra olyan szerzőket fordított, mint Albert Camus, F. Scott Fitzgerald, Andri Snær Magnason, Antoine Saint-Exupéry, Oscar Wilde, Vladimir Nabokov, Alain Robbe-Grillet, Fatou Diome, továbbá három középkori izlandi sagát (Bergbúa pátrr, Þorsteinns pátrr Uxafóts, Bárðar saga Snæfellsáss). Versei könnyedek, játékosak, nagyon maiak és nagyon holnapiak, de másfelől komolyak, kiegyensúlyozottak, helyüket megállják a múlt és jelen nagyjaival való összehasonlításban. Mindemellett szórakoztatóak, pedig nem kis dolog szórakozni önmegértés közben. – István Vörös

D

Rodinné album

Vždycky mě zarazí, když na fotografiích
mých nejmilejších spisovatelů jako bych
zničehonic objevil tvář svého otce zamlada.
Nejdřív je to Marcel Proust, teď Attila József.

Zřejmě to dělá ten knír. Tatínek si ho oholil
právě někdy v těch dnech, kdy se hroutil starý
režim. Takže ze svého hlediska dělím jeho
život na kníratou část a na fázi bez kníru.

Taky bych mohl říct, že jak to vnímám já, má
minulost nahnědlý knír prostřední velikosti.
Ten mi v sobě shrnuje už blednoucí dětská léta,
socialismus, poezii a francouzský román.

Prakticky všechno, v čem se dnes nedá pokračovat.
Snad proto jsme se jedné jarní noci, ozvučené
žabím kuňkáním, stříhali s bratrem dohola.

Abychom si označili místo vyhrazené nám v čase.

Návštěva z barokního města

Když přišla vlastenecká lyrika na návštěvu,
Zmírala únavou a chtěla si zakouřit;
v očích si promítala němé filmy z archivu,
snad proto nesla stopy po duševní bouři.

Na lůžku pro hosty ji trápily divoké sny
jako v zoologické zahradě medvědů.
Z kapes od kabátu jí padaly cigarety,
polámané, a občas nakousnutá věta.

Začala mluvit až u ranního šálku kávy,
zdlouhavě, tempem říční nákladní pramice.
„Ani zbla nemám chuť jít znovu do zaměstnání,
ale chci dostat důchod... život je pranice.“

Zeptal jsem se, co je s těmi, co zůstali doma,
jen mávla rukou a řekla: „Dohromady nic.
Nevědí, jak se nepyká, pouze odpočívá
po stresu z minulých i budoucích tahanic.“

V jejím pohledu se rybě vyvržené na břeh
zdály sny o vlnách a planktonu;
pak se však v bílém hluku schovaném za její řeč
rozburácelo loďstvo rybářů.

Vzal jsem ji na procházku a večer jsem ji přikryl.
Nakonec jsme ani nešli nikam pít;
a přesto jsem byl šťastný v posteli před usnutím,
že není nutné stůj co stůj mladý být.

Hnutí odporu v barokním městě

Revoluce neumí chodit na stranu,
i když jsem jí koupil biostelivo.
Sere, kde ji to napadne, i do mých snů
a tlapičkou mě ťala do živého.

Adoptoval jsem ji, neboť znehybněl čas
a něčím jej bylo třeba nakopnout:
krmení, uspávání, běhání v parku,
to podnítí vývoj všech svalových hmot.

Mou mateřštinu nezná, mluví lámaně,
jazyk se nikdo nenaučí klusem.
Knoflíkovým okem zkoumá širé nebe:
když půjde všechno hladce, bude průser.

In memoriam Gustav Aschenbach

S poděkováním Máriovi Z. Nemesovi

„... k tomu totiž, abychom se vyhnuli každé
rozhodující pasti, již si sami klademe, musíme
nejprve uzavřít pakt s vlastními démony.“

Péter Balassa

Rohatý bůh k nám přišel z východu.
Tenkrát ještě sám nevěděl, do koho se vtělí.
Zato s úšklebkem bděl. A náhle se na průčelí
Chrámu svatého Marka světci zachvěli
a v horních partiích kopyta bronzových koní.

V jakém vztahu může být kultura
s vlastní materií? Jaký je žádoucí?
Ten otazník provázel celou jeho túru,
přepisoval dřívějších představ partituru,
až mouchy zvolna obsypaly lagunu.

Poledne jiskří na olověné nebes báni
a souše: v město proměněná říše ostrovů.
Novým latinským gestem je zdraví: mír s vámi,
a jak den pokročil blíž k odpolední výhni,
rozhodl se vystoupit v přístavu na Lidu.

Na každém rohu číhala terasa či hotel!
Na balkonech vlály vlajky jak o závod.

A na plážích orgie nezahalených těl,
snad nevinná! Jak kdyby s bakchantkami tančit chtěl
měšťanský mrav, který má dneska prázdno.

K čertu tedy s pokryteckým svátkem, usmál se,
zkusme, co neobstojí a co je věčné.
Věrný smrtelný Apollónův kněz, však se ukáže,
co řekne, až náhodou zjistí, že z Němce
je dost málo v jeho osobnosti starořecké.

„Donekonečna nelze beztrestně sublimovat,
když postavíš si město do horoucích bažin.
Benátky se propadají samy do sebe:
z toho čerpej víru, máš-li k tomu dost sil,“

děl Aschenbachův pohled. Stál po pás ve vodě,
když přijela si pro něj ambulance
a chtěla mu pomoci, bohužel marně.
Jeden obraz zbyl mu v očích do samého konce:
lýtko mladého bůžka, pěkně tvarované.

(překlad Robert Svoboda)

Básník a pornohvězda

Ikony berlínské noci: divocí,
nestydatí a v božsky středním věku,
co se jim plešky třpytí ve stříbrné záři
otočného loga Mercedes vedle na
věžáku a svítí víc než měsíc.

Zvrhle si potřásli rukou už před několika
týdny, což zahrnovalo kávu a dortík
v tepločtvrti u Romea & Romea,
kde se traumata vykládají na stůl
jak krabičky cigaret a sluneční brýle,
když si obě strany krátce sdělují,
jak probíhají jejich terapie.

Tělo pornohvězdy je pokryto kerkami
dávné civilizace, jež nikdy neexistovala.
Kůže básníka je nepopsaná jako prázdná stránka.
Pornohvězda se léčí ze závislosti na peří.
Básník měl to štěstí, že nikdy nebral drogy
ani nezakusil svůdnost alkoholu.
Pornohvězda je mistrem svého řemesla.
I básník ví, jak se obnažit
před publikem.

Pornohvězda je plachá, plná úzkosti
a nikdy nebyla v sex klubu,

kam mají namířeno. Básník ji svírá,
jak kdyby tygra objímal mýval, a říká jí,
ať se nebojí. „Ten koš na hadry znám víc
než vlastní drobné dlaně.“

Vezmou si společně Uber a oba
jsou naplněni tichým vzrušením,
když auto uhání městem a blíží se
kvapem k ulicím, kde se sexuální akty
popisují do nejmenších detailů.

Básník se nemůže zbavit pocitu,
že je v pornofilmu. Pornohvězda ví,
že točení pornofilmu vůbec nevypadá takhle.

Ale když vstoupí do klubu,
básník uvidí ve vzduchu podivné jiskření,
jako by se procházeli vzpomínkou,
a začne něco tušit.

Pornohvězda nemá ponětí, že se ve skutečnosti
nacházejí uvnitř básně, a právě se chystají
vstoupit do výše zmíněné části,
té nejzáhadnější.

Je to ta část, kde se čtenář
jemně pokouší uchopit význam
básně, nejprve se přibližuje jedním prstem,
pak dvěma, zvědavě krouží
kolem vchodu jako rozštěpený jazyk
hada, teď třemi prsty, dokonce čtyřmi,

jak báseň začíná povolovat a vzdávat se.

A teprve po této dramatické
chvilí, kdy je překročen práh,
si ruka uvědomí, že uvnitř není
nic, čeho se chytit, kromě sebe samé,
když se sevře v pěst a stane se
uchopenou místo uchopující,
chycenou místo narušující,
stane se sama významem,
který hledala.

Pornohvězda podává největší výkon
svého života, aniž by ji sledovaly kamery.
Básník vyje do prázdna modlitbu,
která se vymyká slovům všech jazyků.

Pouze bohové přihlížejí zpoza
mercedesového měsíce, pouze bohové
naslouchají, rozumějí. A usmívají se.

(překlad Ondřej Macl)

Album rodzinny

Zawsze mnie zaskakuje, kiedy na zdjęciach
najbliższych mi pisarzy zdaję się nagle
odkrywać twarz mojego ojca z młodości.
Najpierw u Marcela Prousta, a teraz u Attili Józsefa.

Może to przez wąsy. Mój ojciec pozbył się
ich jakoś właśnie w trakcie transformacji
ustrojowej. Tak więc z własnej perspektywy
życie dzielę na okres wąsaty i bezwąsy.

Mógłbym powiedzieć, że w moim odczuciu
przeszłość ma średniej wielkości brązowawy wąs.
W nim sumuje się mrok dzieciństwa,
socjalizm, poezja, francuska powieść.

Właściwie wszystko, czego nie da się podtrzymać
aż do dziś.

Może dlatego pewnej wiosennej nocy,
rozbrzmiewającej żabami,
ogoliliśmy się ze starszym bratem na zero.
Żeby oznaczyć w czasie zarezerwowane dla nas miejsce.

Wizyta w barokowym miasteczku

Gdy odwiedziła mnie poezja patriotyczna,
chciała zapalić, cała wycieńczona;
nieme filmy z archiwum leciały w jej oczach,
stąd może była wciąż nieco wzburzona.

Niespokojnie spała na łóżku gościnnym
snem trzymanego w zoo niedźwiadka;
połamane szluki i wpół przeżute zdania
wysypywały się jej z kieszeni palta.

Mówić zaczęła przy porannej kawie,
cedząc słowa niczym sito rzekę.
„Nie mam ochoty znów iść do pracy...
lecz na emeryturę przed tym nie ucieknę.”

Machnęła tylko ręką, gdy spytałem,
cóż słyszeć u naszych, w ojczyźnie drogiej:
„Nic. Nie potrafią wypoczywać, zamiast
okupywać morzem krwi przyszłość ziemi swojej.”

W jej spojrzeniu wyrzucona na brzeg ryba
tęskniła za planktonem, za falami;
potem wielkie trawlerzy zaczęły huczeć
w białym szumie skrytym za jej słowami.

Wzięłem ją na spacer, wieczorem otuliłem.
W końcu nigdzie nie poszliśmy pić;
a jednak kładąc się byłem szczęśliwy,
że nie trzeba w młodości za wszelką cenę tkwić.

Ruch oporu w barokowym miasteczku

Rewolucja wciąż załatwia się w domu,
choć nakupowałem jej jabłek bio.

Już nawet sny mi poobsrywała
i aż do krwi podrapała łapką.

Adoptowałem ją, bo czas się zatrzymał,
i potrzebowałem czegoś, co wprawi go w ruch:
karmienia, usypiania, biegania po parku,
by każdy z mięśni pięknie jej rósł.

Cóż, że ledwie zna mój język ojczysty,
tej wiedzy wcale od niej nie oczekuję.
Swoje paciorki wlepia w bezkres nieba:
jak dobrze pójdzie, będzie niezłym ziółkiem.

Gustawowi Aschenbachowi in memoriam

Z podziękowaniem dla Márió Z. Nemesa

„... do tego bowiem, byśmy mogli przeskoczyć
zastawioną na siebie samych krytyczną pułapkę,
musimy wpierw paktować z własnymi demonami.”

Péter Balassa

Rogaty Bóg przybył ze wschodu.
Tym razem sam nie wiedział, czyją postać przybrać.
Rozglądał się jednak zawistnie. I zadrżeli
święci na fasadzie San Marco, zadrżały też
kopyta stojących nad nimi koni z brązu.

Jaki stosunek może mieć kultura
do własnej materii? Jaki byłby dobry?
W jakim mogłaby być? Zabrał ze sobą w drogę
to pytanie i wciąż od nowa je formułował,
podczas gdy lagunę powoli obsiadały muchy.

Wokół niego firmament południa skrzący ołowiem,
a na brzegach: archipelag urzeczony w miasto.
Nowomodnym, łacińskim gestem skinął tam:
pax vobiscum,
a gdy poranek omdlał w duszne popołudnie,
kazał się wysadzić na przystani w Lido.

Tyle hoteli, tyle tarasów droczyło się z nim!

Flagi powiewające na balkonach,
i ta pozornie niewinna orgia nieokrytych ciał
na plażach! Jakby bachantki porwała do tańca
obywatelska dyscyplina dnia wolnego.

Niech zginie to obłudne święto, uśmiechał się,
zmierny, co opadnie, a co jest wieczne?
Cóż powie ten zaszczepiony śmiercią, wytrwały
kapłan Apolla, jeśli przypadkiem odkryje:
więcej w nim starogreckości niż niemczyzny?

„Nie możesz bezkarnie sublimować bez końca,
gdy swe miasto budujesz na wrzących moczarach.
Wenecja zapada się, i to sama w sobie:
jeśli starczy ci sił, z tego właśnie czerp wiarę!”

– mówił spojrzeniem, wpół już zanurzony w wodzie,
kiedy po Aschenbacha przybyło pogotowie,
zaczęło go cucić: na próżno.
Gdy padał, w jego oczach wciąż płonął obraz:
kształtna, smukła łydka młodego boga.

(przekład Anna Butrym)

Poeta i gwiazdor porno

Chłopcy jak z reklamy berlińskiej nocy: dzicy,
bezwstydni, w cudownie średnim wieku,
łysiny połyskują im w srebrnym świetle
gwiazdy Mercedesa obracającej się
na sąsiednim wieżowcu
i przyćmiewającej księżyc.

Kilka tygodni wcześniej przybijali
piątkę w formie kawy i ciasta
przy Nollendorfplatz (w Romeo & Romeo),
gdzie traumy lądują na stole jak paczki papierosów
i okulary przeciwsłoneczne,
a krótka rozmowa dotyczy postępów w terapii.

Ciało gwiazdora porno pokrywają tatuaże
nieistniejącej pradawnej cywilizacji.
Skóra poety jest jak niezapisana
kartka papieru. Gwiazdor wychodzi
z uzależnienia od mety. Poeta
na szczęście nigdy nie brał narkotyków
i nie miał pociągu do alkoholu.
Gwiazdor jest prawdziwym mistrzem swego fachu.
Poeta także wie, jak wystawiać się
na widok publiczności.

Gwiazdor porno jest nieśmiały i pełen obaw

i nigdy wcześniej nie był w seksklubie, dokąd
właśnie jadą. Poeta trzyma go mocno,
jak szop trzymałby tygrysa,
i mówi, żeby się nie martwił.

„I know that dumpster better than the back
of my little hands.”

Wsiadają do Ubera i obaj
czują ekscytację, kiedy samochód
pędzi przez miasto i szybko zbliża się do pasaży,
w których bardzo szczegółowo opisywane będą
akty seksualne.

Poeta ma wrażenie,
jakby grał w filmie porno.

Gwiazdor wie, że plan takiego filmu
wygląda zupełnie inaczej. Ale gdy wchodzi do klubu,
poeta widzi w powietrzu dziwne błyski,
jakby poruszali się wewnątrz wspomnienia,
i zaczyna coś podejrzewać.

Gwiazdor nie ma pojęcia, że tak naprawdę
znajdują się w wierszu
i że właśnie mają wejść do wspomnianego powyżej
fragmentu,
najbardziej tajemniczego ze wszystkich.

To jest ta część, w której czytelnik ostrożnie próbuje
pojąć sens wiersza, zbliżając się do niego najpierw
jednym palcem,
potem dwoma, krążąc ciekawie wokół wejścia

jak rozdwojony język węża, potem
trzema, w końcu czterema, a tymczasem wiersz
zaczyna się rozluźniać i wreszcie odpuszcza.
I dopiero wtedy, po przekroczeniu
granicy, ręka zauważa,
że wewnątrz nie ma niczego
poza nią samą, i wtedy zaciska się w pięść
i z chwytającej zmienia się w uchwyconą,
z włamywacza w więźnia, i w ten sposób sama
staje się sensem, którego szukała.

Gwiazdor porno gra życiową rolę,
choć nie ma tam ani jednej kamery.
Poeta wyje ku nicości modlitwę,
która nie mieści się w słowach.

Tylko bogowie patrzą na to zza
mercedesowej gwiazdy, tylko oni
słuchają i rozumieją. I uśmiechają się.

(przekład Tomasz Ososiński)

Familienalbum

Ich staune immer, wenn ich auf den Fotos
meiner liebsten Autoren unversehens
das junge Gesicht meines Vaters zu entdecken glaube.
Zuerst bei Marcel Proust, jetzt bei Attila József.

Vielleicht liegt es am Schnurrbart. Mein Vater wurde
irgendwie gerade in den Wendetagen frei
von ihm. So teile ich für mich sein Leben ein
in einen Abschnitt mit und einen ohne Bart.

Ich könnte auch sagen, nach meinem Gefühl
trägt die Vergangenheit Bart, mittelgroß und braun.
In ihm summiert sich der Nebel der Kindheit,
Sozialismus, Dichtung und französischen Roman.

So gut wie alles, was sich jetzt nicht mehr
fortsetzen lässt.
Vielleicht deswegen haben wir uns einmal
kahl geschoren,
mein Bruder und ich in einer Frühlingsnacht
voll Froschgesängen.
Den Raum zu bezeichnen, den die Zeit für uns
bereithielt.

Zu Besuch in Barockstadt

Das Heimatgedicht war, als es zu mir kam,
am Ende seiner Kraft und wollte rauchen;
Es fand noch keine Ruhe, vielleicht wegen
der Archiv-Stummfilme in seinen Augen.

In meinem Gästebett schlief es unruhig,
ganz wie ein Bärenkind in seinem Käfig.
Aus seinen Taschen rieselten zerbrochene
Zigaretten und Sätze, nur halb fertig.

Beim Morgenkaffee fing es an zu reden,
schwerfällig, wie ein Schleppkahn auf dem Fluss:
„Ich will keine neue Arbeit annehmen,
doch hab ich keine Rente... das heißt: ich muss.“

Ich fragte, was mit denen in Ungarn sei,
es winkte ab und antwortete: „Nichts.
Sie wissen nicht, dass man für alle Zeiten
nicht Schuld büßt, sondern besser locker ist.“

In seine Blick träumte ein an das Ufer
gespülter Fisch von Wellen und Plankton,
und in dem weißen Rauschen hinter seinen Worten
fuhren dröhnend die großen Fischdampfer davon.

Ich führte es spazieren, deckte es nachts zu,

wir gingen auch nicht mehr zum Trinken aus;
dennoch war ich, als ich ins Bett ging, glücklich,
dass man nicht um jeden Preis jung zu sein braucht.

Der barockstädtische Widerstand

Die Revolution wurde nicht trocken,
vergeblich brachte ich ihr Bioalm mit.
Sie kackte mir sogar in meine Träume,
und kratzte mich mit ihren Pfötchen blutig.

Ich adoptierte sie, denn die Zeit stand still,
irgendetwas musste sie neu beleben.
Ich fütterte und wiegte sie, fuhr sie spazieren,
stärkte so ihre Muskeln, half ihr beim Bewegen.

Und meine Muttersprache spricht sie wenig,
was ich bei ihr aber auch nicht annehme.
Knopfügig sieht sie auf zum weiten Himmel:
wenn alles klappt, dann sorgt sie kräftig für Probleme.

In memoriam Gustav Aschenbach

Mit Dank an Márió Z. Nemes

„... um eine entscheidende Falle unserer
selbst zu überwinden, müssen wir erst
mit unseren eigenen Teufeln paktieren.“

Péter Balassa

Von Osten hatte der gehörnte Gott sich herbegeben,
diesmal wusste er nicht, in wen er schlüpfen würde,
doch er hielt hämisch Ausschau. An der Fassade
des Markusdoms fuhr durch die Heiligen ein Beben,
es zitterten die Bronzepferde in der Höhe.

Welches Verhältnis kann eine Kultur haben
zum eignen Material? Was ist das Gute?
Wie kann es sein? Das trieb ihn um auf seinen Fahrten
und immer wieder stellte er sich diese Fragen,
und Fliegen überzogen langsam die Lagune.

Bleiern funkelnder südlicher Himmel ringsum,
und an den Ufern: Inselwelt, zur Stadt geronnen.
Er winkte ihnen neumodisch-lateinisch zu:

pax vobiscum!

Und als der Morgen zum schwülen Nachmittag wurde,
ließ er sich absetzen, am Lido angekommen.

So viele Hotels hier und reizvolle Terrassen!

Auf allen Balkons wehten Fahnen.
Die nackten Körper, die sich scheinbar unschuldig
betrachten lassen,
am Strand! Ganz wie Bacchantinnen, von bürgerlicher
Disziplin am freien Tag zum Tanz geladen.

Er lächelte: Dieses bigotte Feiern führt zu nichts,
wägen wir ab, was rasch verfällt, was ewig bleibt.
Wie es wohl für den standhaften Apollon-Priester ist,
wenn er, dem Tod verfallen, zufällig begreift,
dass das Altgriechische in ihm das Deutsche
übersteigt?

„Du kannst nicht straflos ohne Ende sublimieren,
wenn du deine Stadt auf glutheißem Sumpf erbaust.
Venedig sinkt, geht unter in sich selber,
daraus schöpf’ Glauben, wenn du deiner Kraft
vertraust!“

... sagte sein Blick, als er schon halb im Wasser stand
und Sanitäter zu Aschenbach kamen mit eiligem
Schritt;
sie wollten ihn behandeln: doch vergebens.
Im Auge stand ihm noch das Bild, als er hinübergliitt:
das Bein eines jungen Gottes, wohlgeformt
und schlank.

(übersetzt von Christina Kunze)

Der Dichter und der Pornostar

Posterboys der Berliner Nacht: wild,
schamlos und herrlich mittleren Alters,
ihre Glatzen schimmern im silbernen Licht
des sich drehenden Mercedes-Sterns
auf dem benachbarten Hochhaus,
die den Mond in den Schatten stellt.

Vor ein paar Wochen hatten sie schon den
Perversen-Handschlag, also Kaffee und Kuchen
im Nollendorfkiez bei Romeo & Romeo,
wo man Traumata wie Zigarettenschachteln
und Sonnenbrillen auf den Tisch legt und
sich kurz darüber austauscht, wie die Therapie läuft.

Der Körper des Pornostars ist mit Tattoos
einer nie dagewesenen uralten Zivilisation bedeckt.
Die Haut des Dichters ist unbeschrieben wie
ein leeres Blatt Papier. Der Pornostar ist
ein genesender Meth-Süchtiger. Der Dichter
hatte das Glück, nie Drogen genommen zu haben
und nie der Verführung des Alkohols erlegen zu sein.
Der Pornostar ist ein echter Meister seines Fachs.
Der Dichter weiß auch, wie man sich selbst
einem Publikum ausliefert.

Der Pornostar ist schüchtern und voller Angst

und war noch nie in dem Sexclub, zu dem sie unterwegs sind. Der Dichter hält ihn fest, wie ein Waschbär einen Tiger umarmen würde, und sagt ihm, er solle sich keine Sorgen machen. „I know that dumpster better than the back of my little hands.“

Sie steigen zusammen in einen Uber und sind beide von einer stillen Aufregung erfüllt, während das Auto durch die Stadt rast und sich schnell den Passagen nähert, in denen sexuelle Handlungen akribisch detailliert beschrieben werden.

Der Dichter kann das Gefühl nicht loswerden, dass er sich in einem Pornofilm befindet. Dem Pornostar ist klar, dass ein Pornofilm Dreh ganz anders aussieht. Aber als sie den Club betreten, sieht der Dichter ein seltsames Funkeln in der Luft, als würden sie in einer Erinnerung herumlaufen, und beginnt, etwas zu vermuten. Der Pornostar hat keine Ahnung, dass sie sich tatsächlich in einem Gedicht befinden und gerade dabei sind, den oben erwähnten Teil zu betreten, der der geheimnisvollste ist.

Es ist der Teil, in dem der Leser vorsichtig versucht, die Bedeutung des Gedichts zu begreifen, indem er sich ihm zunächst mit einem Finger nähert,

dann mit zwei, neugierig um den Eingang herumkreist
wie die gespaltene Zunge einer Schlange, nun mit
drei Fingern, sogar mit vier, während das Gedicht
sich zu lockern beginnt und loslässt.

Und erst nach diesem dramatischen Moment,
wenn die Schwelle überschritten ist, merkt die Hand,
dass es im Inneren nichts zu greifen gibt
außer sich selbst, während sie sich zu einer Faust ballt
und zum Ergriffenen statt zum Ergreifenden wird,
zum Gefangenen statt zum Einbrecher, und so selbst
zu dem Sinn wird, den sie gesucht hat.

Der Pornostar liefert die Performance seines Lebens,
auch wenn keine einzige Kamera dabei ist.

Der Dichter heult ins Nichts ein Gebet,
das jenseits aller sprachlichen Worte liegt.

Nur die Götter schauen von hinter dem
Mercedes-Mond zu, und nur die Götter
hören zu und verstehen. Und sie lächeln.

(deutsches Original)

Családi album

Mindig megdöbbenek, amikor a számomra legkedvesebb írók fényképein egyszerre csak apám fiatalkori arcát vélem felfedezni. Először Marcel Proust, most József Attila.

Talán a bajusz teszi. Apám valahogyan éppen a rendszerváltás napjaiban szabadult meg tőle. Így a magam szempontjából bajuszos és bajusz nélküli szakaszokra bontom az életét.

Azt is mondhatnám, hogy érzékelésem szerint a múltnak közepes méretű, barnás bajsza van. Ebben összegződik a gyermekkor homálya, a szocializmus, a költészet, a francia regény.

Jóformán minden, ami mostanra folytathatatlan. Talán ezért nyírtuk magunkat kopaszra egyszer a bátyámmal egy békáktól hangos tavaszi éjszakán. Megjelölni az időben számunkra fenntartott helyet.

A barokkvárosi látogató

Mikor megjött hozzám a hazafias líra,
kimerült volt, és dohányozni akart;
a szemében archív némafilmek mentek,
talán ettől volt kissé még felkavart.

A vendégágyon nyugtalan volt az álma,
mint egy állatkerti medvebocsnak.
A kabátzsebéből kettétört cigaretták
és félig megrágott mondatok potyogtak.

A reggeli kávénál kezdett el beszélni,
vontatottan, mint egy folyami uszály.
„Nem akarok újra munkába állni,
de nem lesz nyugdíjam... hát, szóval, muszáj.”

Kérdeztem, mi van az otthoniakkal,
de csak legyintett, és azt mondta: „Semmi.
Nem tudják, hogyan kell múltat és jövőt
nem megbűnhődni, csak kipihenni.”

A tekintetében egy partra vetett hal
hullámokról, planktonról álmodott;
aztán a szavai mögötti fehér zajban
zúgni kezdtek a nagy halászhajók.

Sétálni vittem, este betakartam.

Végül nem is mentünk el sehová inni;
mégis boldog voltam, amikor lefeküdtem,
hogy nem kell mindenáron fiatalnak lenni.

A barokkvárosi Ellenállás

A Forradalom nem lett szobatiszta,
hiába vettem neki bioalmot.

Még az álmaimat is összeszarta,
s kis mancsával véresre karmolt.

Örökbe fogadtam, mert megállt az idő,
és kellett valami, hogy mozgásba hozza:
etetés, altatás, futtatás a parkban,
hogy szépen fejlődjön minden izma.

Az anyanyelvemet csak alig beszéli,
de mondjuk ezt nem is várom el tőle.
Gombszemével a tágas eget nézi:
ha minden jól megy, nagy baj lesz belőle.

In memoriam Gustav Aschenbach

Köszönettel Nemes Z. Máriónak

„... ahhoz ugyanis, hogy túllépjünk önmagunk
egy-egy döntő csapdáján, saját
ördögeinkkel kell először paktálnunk.”

Balassa Péter

A Szarvas Isten keletről érkezett meg.
Ezúttal ő se tudta, hogy kit ölt magára.
De azért kajánul figyelt. És megremegtek
a San Marco homlokzatán a szentek,
s a homlokzat fölött a bronzlovak patája.

Milyen viszonyban lehet egy kultúra
a saját anyagával? Milyen a jó?
Milyenben lehet? Ezt hozta magával az útra,
és ezt a kérdést fogalmazta újra, újra,
amíg a lagúnát lassan ellepték a legyek.

Körötte ólmosan szikrázó déli firmamentum,
s a partokon: várossá bűvölt szigetvilág.
Újmódi, latin gesztussal intett feléjük: *pax vobiscum*,
s ahogy a reggel fullasztó délutánba szédült,
a Lido állomásán kivetette magát.

Mennyi szálló, mennyi incselkedő terasz várta!
Zászlók lobogtak az erkélyeken.

S a leplezetlen testek ártatlannak tűnő orgiája
a strandokon! Mintha bakkhánsnőket vinne táncba
a szabadnapos, polgári fegyelem.

Pusztuljon hát a képmutató ünnep, mosolygott,
mérjük le, mi hullik el, s mi örök?
Mit szól majd vajon a halállal beoltott,
állhatatos Apollón-pap, ha véletlenül rájön:
benne a németnél több az ógörög?

„Büntetlenül nem lehet vég nélkül szublimálni,
ha városod forró mocsárra építed.
Velenice süllyed, mégpedig önmagába:
ha van erőd hozzá, ebből meríts hitet!”

– szólt tekintetével, már félig a vízben állva,
mikor Aschenbachért megjöttek a mentők,
s kezelni kezdték: de mindhiába.
Szemében még ott égett a kép, amikor eldőlt:
egy ifjú isten formás, nyurga lába.

A költő és a pornóasztár

Mint két reklámarc a berlini éjszakából:
mindkettejük kopasz fején a legszebb férfikor
szikrázik, mint a szomszédos felhőkarcoló
tetején forgó Mercedes-embléma
Holdat megszégyenítő, büszke fénye.

Pár héttel korábban már megtörtént közöttük
a Perverzek Kézfogása: kávé és desszert
a melegnegyedben, a Romeo & Romeo teraszán,
ahol a kipakolt traumák békésen megférnek
a hamutál és az öngyújtó mellett az asztalon,
miközben mindkét fél rövid összefoglalót tart
arról, ki hol jár épp a pszichoterápiában.

A pornóasztár testén egy sosem volt, ősi kultúra
tetoválásai vetnek hullámot minden mozdulattal.
A költő bőre üres és fehér, akár az íratlan papír.
A pornóasztár gyógyulófélben lévő drogfüggő.
A költőt valahogy sosem csábította sem az alkohol,
se más tudatmódosító: szerencséje volt.
A pornóasztár az egyik legjobb a szakmában.
A költő számára szintén nem ismeretlen
a közönségnek való meztelen kiszolgáltatottság.

A pornóasztár félénk és szorong, mert még soha
nem járt a szexklubban, ahová ketten menni fognak.

A költő vígasztalóan fogja át a vállát, mintha egy apró mosómedve bízta volna egy tigrist, hogy ne féljen: „I know that dumpster better than the back of my little hands.”

Mikor taxiba szállnak, mindkettőn erőt vesz valami csendes izgatottság, ahogy a város elsuhan mellettük és az autó egyre közelebb ér ahhoz a ponthoz, ahol minden szexuális aktus kínosan pontos részletességgel lesz leírva.

A költő képtelen lerázni magáról az érzést, hogy egy pornófilm szereplője lett. A pornóasztár pontosan tudja, hogy egy pornóforgatás nagyon nem így néz ki. De ahogy belépnek, a költő egyszerre gyanakodni kezd: a klub levegőjében valami úgy ragyog, mintha egy emlék kulisszái közt járnának éppen.

A pornóasztárnak még sejtelve sincs, hogy valójában egy vers belsejében vannak, és mindjárt elérnek a fent említett részhez, amely mindenek fölött titokzatos.

Ez az a rész, melyben az olvasó óvatos gesztusokkal próbálja a vers jelentését megragadni, először csak egy ujjal közelítve hozzá, aztán kettővel, kíváncsian körözve a bejárat körül, mint egy kígyó nyelve, aztán három ujj, négy, ahogy a vers teste

lassan ellazul és tágra nyílvá végül megadja magát.
A kéz pedig már csak a küszöbön túli,
drámai pillanat után érti meg, hogy saját magán
kívül nincs semmi ott belül, ami megragadható
– így ökölformában magára zárul, miközben
ragadozóból prédává, fogóból fogollyá
válík, és végül önmaga lesz a vers jelentése,
amit megtalálni vágyott.

A pornósztar élete legjobb alakítását
nyújtja, de sehol egy kamera, ami felvehetné.
A költő üvöltése semmilyen nyelvre nem
lefordítható fohásszá foszlik szét a tágas úrben.

Csak az Istenek hallgatóznak kaján
mosollyal a Mercedes-Hold mögül.
Csak az Istenek látják és értik őket,
és jóváhagyóan bölintanak.

(fordítás Dunajscik Mátyás)

JONÁŠ HÁJEK (*1984)

je český básník, muzikolog a překladatel z němčiny. Vystudoval hudební vědu na pražské Filozofické fakultě. V současnosti působí jako šéfredaktor hudebního nakladatelství Bärenreiter Praha. Vydal básnické sbírky *Suť* (2007), *Vlastivěda* (2010), *Básně 3* (2013) a *Výlet do Schengenu / Můj jediný čtenář* (2023). Editorsky připravil česko-německou antologii poezie *VERSSchmuggel / PŘEKLADIŠTĚ* (2019). Dramaturgicky připravuje a moderoje čtení českých a evropských básníků. Přeložil básně a texty Maschy Kaléko, Marion Poschmannové, Nadji Küchenmeisterové, Tiny Strohekerové aj. V roce 2007 získal Cenu Jiřího Ortena. Žije v Kolíně.

Laudatio 26

Stručný a uštěpačný (prst namířený na sebe – není ale podmínkou!), bezpodmínečně důvěrný a vždycky zapojený do života obce. Zapálený pro dějiny verše a sloky. Znalec odstínů mezi synonymy pod nejistotou horkou jako slunce. (A slunce není možné pouze zahrnout do obrazu.) Všední a podezíravý. Jonáše Hájka mám nejraději na chatě. – Petr Borkovec

JONÁŠ HÁJEK (*1984)

jest czeskim poetą, muzykologiem i tłumaczem z języka niemieckiego. Ukończył muzykologię na Fakultecie Filozoficznym Uniwersytetu Karola. Obecnie jest redaktorem naczelnym wydawnictwa muzycznego Bärenreiter Praha. Wydał zbiory poezji *Sut'* (2007), *Vlastivěda* (2010), *Básně 3* (2013) a *Výlet do Schengenu / Můj jediný čtenář* (2023). Przygotował pod względem edytorskim czesko-niemiecką antologię poezji *VERSSchmuggel / PŘEKLADIŠTĚ* (2019). Organizuje i prowadzi spotkania z czeskimi i europejskimi poetami. Przetłumaczył wiersze i teksty Maschy Kaléko, Marion Poschmann, Nadji Küchenmeister, Tiny Stroheker i in. W 2007 roku zdobył nagrodę J. Ortena. Mieszka w Kolinie.

Laudacja 26

Zwiąży i uszczypliwy (palec wycelowany w siebie, choć nie jest to warunek!), bezwarunkowo ufny i zawsze zaangażowany w życie gminy. Entuzjasta historii wersu i wiersza. Znamca odcieni synonimów pod niepewnością gorącą jak słońce. (A słońca nie można jedynie przyłączyć do kompozycji). Powszedni i podejrzliwy. Jonáša Hájka najbardziej lubię na działce. – Petr Borkovec

JONÁŠ HÁJEK (*1984)

ist ein tschechischer Lyriker, Musikwissenschaftler und Übersetzer aus dem Deutschen. Er studierte Musikwissenschaft an der Philosophischen Fakultät der Karls-Universität Prag. Derzeit ist er als Chefredakteur des Musikverlags Bärenreiter Praha tätig. Er veröffentlichte die Gedichtbände *Sut'* (2007), *Vlastivěda* (2010), *Básně 3* (2013) und *Výlet do Schengenu / Můj jediný čtenář* (2023). Als Herausgeber betreute er die tschechisch-deutsche Lyrikanthologie *VERSSchmuggel / PŘEKLADIŠTĚ* (2019). Er konzipiert und moderiert Lesungen tschechischer und europäischer Lyrikerinnen und Lyriker. Unter anderem übersetzte er Gedichte und Texte von Mascha Kaléko, Marion Poschmann, Nadja Küchenmeister und Tina Stroheker. 2007 wurde er mit dem Jiří-Orten-Preis ausgezeichnet. Er lebt in Kolín.

Laudatio 26

Knapp und spöttisch, den Finger gegen sich selbst gerichtet – was allerdings keine Bedingung ist. Bedingungen vertraulich und stets in das Leben der Gemeinschaft eingebunden. Entflammt für die Geschichte des Verses und der Strophe. Ein Kenner der Nuancen zwischen Synonymen, unter einer Unsicherheit, heiß wie die Sonne. (Und die Sonne lässt sich nicht einfach nur in ein Bild aufnehmen.) Alltäglich und argwöhnisch. Jonáš Hájek ist mir auf der Ferienhütte am liebsten. – Petr Borkovec

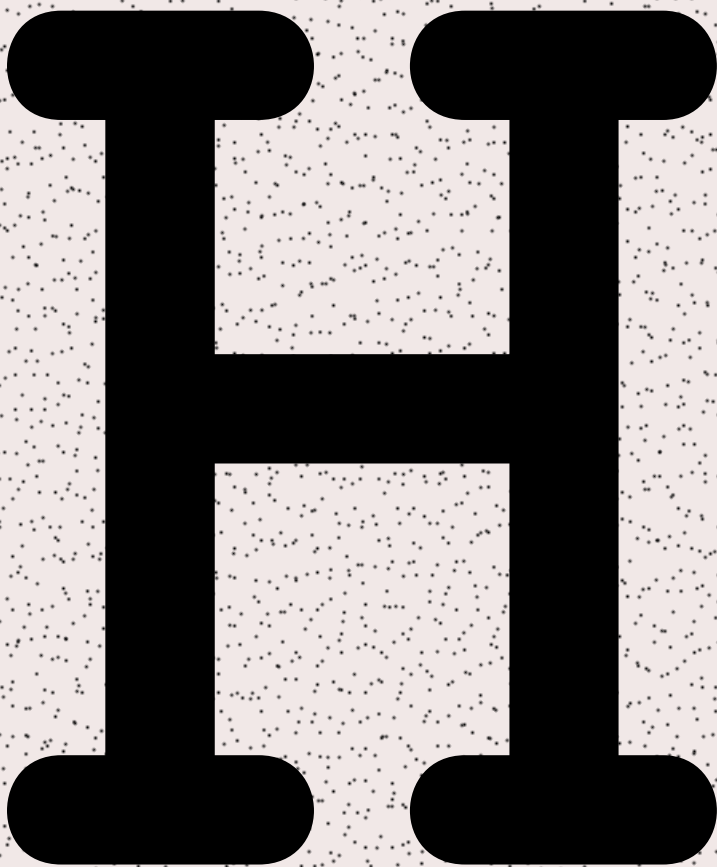
Jonáš Hájek

JONÁŠ HÁJEK (*1984)

cseh költő, muzikológus, német műfordító. A Károly Egyetem Bölcsészettudományi Karán végzett zenetudomány szakon. Jelenleg a Bärenreiter Praha zeneműkiadó főszerkesztője. Több verseskötete is megjelent: *Sut'* (2007), *Vlastivěda* (2010), *Bázně 3* (2013) és *Výlet do Schengenu / Můj jediný čtenář* (2023). A cseh-német Editorsky *VERSchmuggel / PŘEKLADIŠTĚ* (2019) versantológia szerkesztője. Cseh és európai költők felolvasóestjeinek szervezője és moderátora. Többek között Mascha Kaléko, Marion Poschmann, Nadja Küchenmeister és Tina Stroheker verseinek és egyéb szövegeinek fordítója. 2007-ben elnyerte a Jiří Orten-díjat. Kolínban él.

Laudáció 26

Tömör és csipkelődő (önmagára mutogat – de nem feltétlenül!), bizalmas hangvételű és mindig a közösség életének aktív részese. A versek és strófák története a szenvedélye. A szinonimák árnyalatainak ismerője a napnál is forróbb, égető bizonytalanságban. (Képtelenség a napot csak úgy belefoglalni egy képbe.) Hétköznapi és gyanakvó. Jonáš Hájek művészete nyaralóban olvasva esik a legjobban. – Petr Borkovec

Sídliště Prosek

Stopy mého kola
na všech chodnících.
Úpravy terénu, javor, borovice
předstíraly věčnost,
i když tu byly sotva dvacet let.
Starý Střížkov vmáčkнутý
mezi panelové domy a dálnici:
plátek mletého masa v hamburgeru,
ještěrka mizející v kamení.
Podivné zpodstatnělé názvy Klipám, Madlina –
dodnes tam ty lípy neslyším.
Učitel jazzu z místní hudebky
napsal skladbu Trocha nostalgie.
Vlasy staženými do culíku se vymykal.
Mé dětství, lnoucí bezvýhradně k okolí,
i kdybych vyrůstal třeba v popelnici
nebo ve válečné zóně.
V řadovce přes ulici
si matka s dcerou otevřely
obchod potravinami.
Na pomlázku nebyly připravené,
dostal jsem syrové vajíčko.

Přál bych si pro tebe lepší svět
bez válek a umírání
bez všech těch průšvihů
jimž tak elegantně říkáme výzvy

Přál bych si i zdatnějšího sebe
tátu co ti sestrojí robota
a bude se s tebou prohánět na kole
jak slíbil

Co se dá dělat: zatopím v kamnech
a půjdeme na houby
třeba ti k něčemu budou i mé pochyby
hlas despotických předků

A pak tu jsou chvíle jako korálky
třeba když nás Nikola vezme do stáje
učí tě čistit kopyta
a nakonec tě na své mírné Nirváně i svezí

tehdy jsem tak neotřesitelně pyšný

že ani smrt v tu chvíli nevypadá
jako podraz

Ze života chataře

Ruka se pohybuje po verandě,
netečná a zlodějská jak sršeň.
Prst druhé ruky brnká na stále stejný nerv
na vypůjčené kytáře.
Je to struna H.

Hornistka pilně cvičící za zotavovnou
mi připomene, jak jsem jako chlapec
vyhrával dole u vody,
bodec zapřený o hrubý beton schodu.
Všem se to moc líbilo.

Když musím, tak ožiju.
Prší a vlastní poetika stále v nedohlednu.

Z pokrouceného ciferníku
se rozeběhly ručičky.
Kratší se válí na botníku,
minutová šla do myčky.

Věčně nemůžu něco najít.
Odevšad zírám složenka.
Mé dětské knížky procitají
jak po polibku Růženka

a vydané všanc tobogánu
jsou znovu šťastně ničeny...
Občas jsme jednou nohou v Pánu.
Občas krmíme kačeny.

Míjím křížek

Ráno po akci v kostnici
se cítím obalený masem
a plný života. I starý Ford
vyzvednut ze servisu šlape
jak ledvina, levačka volně

spočívá na budoucnosti,
zatímco míjím křížek na
kraji pole. Jméno a fotka
mi vrásky nedělá, přesila
vápníku málem uklidňuje.

Co ne: druhá smrt hromad
lebek a stehenních kostí,
zmar příběhu každičké nohy
– v jakých chodila šatech? –
a hlavy, jistě sotva tušící,
že z ní udělají ornament;
indiferentní dav ostatků,
armáda očnic a soucit s nimi:
zda aspoň jedny viděly dál,
hlouběji, za... a které.

Osiedle Prosek

Ślady mojego roweru
na wszystkich chodnikach.
Modyfikacje terenu, klon, sosna
udawały wieczność,
choćby były tutaj zaledwie dwadzieścia lat.
Stary Strážkov wciśnięty
pomiędzy bloki z wielkiej płyty i autostradę:
plasterek mielonego mięsa w hamburgerze,
jaszczurka znikająca między kamieniami.
Dziwne rzeczownikowe nazwy Klipám, Madlina –
do dziś nie słyszę tam tych lip.
Nauczyciel jazzu z miejscowej szkoły muzycznej
napisał utwór Odrobina nostalgii.
Wyróżniał się włosami związanymi w koński ogon.
Moje dzieciństwo, całkowicie lgnące do okolicy,
nawet gdybym dorastał na śmietniku
lub w strefie frontowej.
W szeregowcu po drugiej stronie ulicy
matka z córką otworzyły sklep spożywczy.
Nie były przygotowane na kolędników,
dostałem surowe jajko.

Pragnąłbym lepszego świata dla ciebie
bez wojen i umierania
bez wszystkich tych kłopotów
które tak elegancko nazywamy wyzwaniem

Pragnąłbym także bardziej sprawnego siebie
tatę który zbuduje ci robota
i będzie z tobą szalał na rowerze
tak jak obiecał

Co zrobić: napalę w piecu
i pójdziemy na grzyby
może do czegoś przydadzą ci się i moje wątpliwości
głos despotycznych przodków

Lecz są i chwile jak z bajki
na przykład kiedy Nikola zabiera nas do stajni
uczy cię czyścić kopyta
w końcu bierze cię na przejażdżkę na swojej
łagodnej Nirwanie

jestem wtedy tak niezachwianie dumny
że nawet śmierć na chwilę przestaje wyglądać
jak przekręt

Z życia mieszkańca domku letniskowego

Ręka porusza się po werandzie,
obojętna i złodziejska jak szerszeń.
Palec drugiej ręki trąca wciąż ten sam nerw
na wypożyczonej gitarze.
To struna H.

Waltornistka pilnie ćwicząca za sanatorium
przypomina mi, że jako młody chłopiec
grałem na dole koło wody,
szpila oparta o szorstki beton schodka.
Wszystkim bardzo się to podobało.

Kiedy muszę, to ożywam.
Pada deszcz, a własnej poetyki wciąż nie widać.

Ze skręconego cyferblatu
ucieczka wskazówek.
Krótsza poszła do warsztatu,
druga na postój taksówek.
Zgubione rzeczy mnie nudzą.

Wszędzie widzę wzrok rachunków.
Moje dziecięce książki się budzą
jak Śpiąca Królewna po pocałunku

i zjeżdżalni na pastwę wydane
znów je szczęśliwie niszczymy...
Czasem jesteśmy jedną nogą z Panem.
Czasem kaczki karmimy.

Mijam krzyżyk

Rankiem po akcji w kostnicy
czuję się opakowany mięsem
i pełny życia. Nawet stary Ford
odebrany z serwisu chodzi
jak nerka, lewa ręka swobodnie

spoczywa na przyszłości,
kiedy mijam krzyżyk na
skraju pola. Imię i zdjęcie
mnie nie martwią, przewaga
wapienia niemal uspokaja.

Co nie: druga śmierć stosów
czaszek i kości udowych,

zniszczenie historii każdej nogi
– w jakim chodziła ubraniu? –
i głowy, na pewno nie przeczuwając,
że zrobią z niej ornament;
obojętny tłum szczątków,
armia oczodołów i współczucie im:
czy chociaż jedno widziały dalej,
głębiej, za... i które.

(przekład Franciszek Nastulczyk)

Siedlung Prosek

Die Spuren meines Fahrrads

auf allen Gehsteigen.

Geländeaufschüttungen, Ahorn, Kiefer

gaben sich den Anschein von Ewigkeit,

obwohl sie kaum zwanzig Jahre hier standen.

Starý Strážkov, eingeklemmt

zwischen Plattenbauten und Autobahn:

eine Hacklaibchen im Hamburger,

eine Eidechse, im Gestein verschwindend.

Seltsame zu Dingen gewordene Namen Klipám,

Madlina –

bis heute höre ich dort keine Linden.

Der Jazzlehrer aus der örtlichen Musikschule

schrieb das Stück Ein wenig Nostalgie.

Mit zum Pferdeschwanz gebundenem Haar fiel

er aus der Reihe.

Meine Kindheit, bedingungslos an der

Umgebung haftend,

selbst wenn ich in einer Mülltonne

oder in einem Kriegsgebiet aufgewachsen wäre.

Im Reihenhaushaus gegenüber

eröffneten Mutter und Tochter

ein Lebensmittelgeschäft.

Auf die Osterrute waren sie nicht vorbereitet,

ich bekam ein rohes Ei.

Ich wünschte dir eine bessere Welt
ohne Kriege und Sterben
ohne all die Reinfälle
die wir so elegant Herausforderungen nennen

Ich wünschte dir auch ein tüchtigeres Ich
einen Vater, der dir einen Roboter baut
und mit dir auf dem Rad um die Wette rast
wie versprochen

Was soll's: Ich heize den Ofen an
und wir gehen Pilze suchen
vielleicht nützen dir einmal auch meine Zweifel
die Stimme despotischer Ahnen

Und dann gibt es Augenblicke wie Perlen
etwa wenn Nikola uns mit in den Stall nimmt
dich lehrt, Hufe zu reinigen
und dich am Ende sogar auf ihrer sanften Nirvána
reiten lässt

dann bin ich so unerschütterlich stolz

dass selbst der Tod in diesem Moment nicht aussieht
wie ein Verrat

Aus dem Leben eines Wochenendhäuslers

Eine Hand bewegt sich über die Veranda,
teilnahmslos und diebisch wie eine Hornisse.
Der Finger der anderen Hand zupft immer
denselben Nerv
auf einer geborgten Gitarre.
Es ist die H-Saite.

Die Hornistin, die fleißig hinter dem
Erholungsheim übt,
erinnert mich daran, wie ich als Junge
unten am Wasser spielte,
den Stachel in den rauen Beton der Stufe gestemmt.
Allen gefiel das sehr.

Wenn ich muss, werde ich lebendig.
Es regnet, und die eigene Poetik bleibt weiter
außer Sicht.

Aus dem verbogenen Zifferblatt
liefen die Zeiger davon.
Der kürzere liegt auf dem Schuhschrank,
der Minutenzeiger ging in die Spülmaschine.

Ständig suche ich irgendetwas.
Von überall starrt ein Zahlschein her.
Meine Kinderbücher erwachen
wie Dornröschen nach dem Kuss

und, der Rutschbahn preisgegeben,
werden sie wieder glücklich zerstört...
Manchmal stehen wir mit einem Bein bei Gott.
Manchmal füttern wir die Enten.

Ich fahre an einem Kreuz vorbei

Am Morgen nach der Aktion im Beinhaus
fühle ich mich von Fleisch umhüllt
und voller Leben. Auch der alte Ford,
aus der Werkstatt geholt, läuft
wie eine Niere, der linke Fuß ruht locker
auf der Zukunft,
während ich an einem Kreuz
am Feldrand vorbeifahre. Der Name und das Foto
machen mir keine Falten, die Übermacht
des Kalziums beruhigt mich beinahe.

Was nicht: der zweite Tod der Haufen
von Schädeln und Schenkelknochen,
das Scheitern der Geschichte jedes einzelnen Beins
– in welchen Kleidern ist es gegangen? –
und des Kopfes, der gewiss kaum ahnte,
dass man aus ihm Ornament machen würde;
die gleichgültige Menge der Überreste,
eine Armee von Augenhöhlen und Mitleid mit ihnen:
ob wenigstens ein einziges Paar weitersah,
tiefer, darüber hinaus... und welches.

(übersetzt von Sabine Voda Eschgfäller)

Prosek lakótelep

A biciklim nyoma
minden járdán.
Tereprendezés, a juhar, a boróka
örökkévalónak tettették magukat,
pedig alig húsz éve álltak itt.
Ó-Střížkov beszorult
a panelházak és az autópálya közé:
egy szelet hús a hamburgerben,
egy kövek között eltűnő gyík.
Furcsa főnevesülések: Klipám, Madlina –
máig nem hallom ott a hársfákat.
A helyi zeneiskola jazztanára
írt egy dalt, Egy kis nosztalgia.
Kitűnt a lófarokba kötött hajával.
Gyerekkorom kizárólag a környékhez kötődik,
mintha egy kukában vagy
háborús övezetben nőttem volna fel.
A szemközti sorházban
élelmiszerboltot nyitott
anya és lánya.
Nyers tojást adtak,
nem készültek fel a locsolókra.

Egy jobb világot kívánnék neked
háborúktól és haláltól
meg mindenféle gáztól menteset
amit elegánsan csak kihívásnak nevezünk

Egy rátermettebb változatot kívánnék magamból
apát, aki robotot épít
és bicikliversenyeznek veled
ahogy megígérte

Nincs mit tenni: begyűjtök
és elmegyünk gombát szedni
hátha hasznodra lesznek a kétségeim
a zsarnok ősök hangja

Gyöngyszemnek tűnő pillanatok
mint amikor Nikola kivisz minket az istállóba
megtanít téged patát tisztítani
és elvisz egy körre a szelíd Nirvánán

akkor olyan rendíthetetlen büszkeséget érzek

hogy még a halál sem tűnik
átverésnek

Egy nyaralótulajdonos életéből

Kéz mozdul a verandán,
közönyös és tolvajló, akár egy darázs.
A másik kéz ujja ugyanazt az ideget
pengeti a kölcsöngitáron.
A H húrt.

Az üdülőközpont mögött szorgalmasan gyakorló
kürtös lány eszembe juttatja, ahogy gyerekként
lent a vízparton játszottam,
a tüske a durva betonlépcsőnek feszült.
Mindenkinek nagyon tetszett.

Újjá éledek, ha muszáj.
Esik, poézisem még mindig érzékelhetetlen.

A meghajlott régi számlapról
a mutatók szétszaladtak.
Kicsi és nagy a mosogatón,
s a komódon jól mulattak.

Szüntelen valamit keresek.
Bámul közben csekkek halma.
Gyerekkönyveim felébrednek
mint álmából Csipkerózsza

majd a csúszda kegyére bízva
pusztulnak újra mellettünk...
Néha már fél lábbal a sírban.
Néha kacsákat etetünk.

Elhagyom a keresztet

Reggel a csonttemplom után
érezem, ahogy hús borít
és pezseg bennem az élet.
A szervizből elhozott öreg Ford
nem fér a bőrébe, balom lazán

nyugszik a jövőn, miközben
elhagyom az út menti keresztet.
A név és a fénykép
nem aggaszt, a kalciumtúltengés
már-már nyugtatólag hat.

Ami nem: combcsontok és
koponyák halmainak második halála,
minden egyes láb történetének enyészete
– milyen ruhákat hordott? –
és minden feje, amely aligha sejtette,
hogyan díszítőelemmé válik;
földi maradványok közömbös tömege,
szemgödrök és együttérzés hada:
legalább az egyik ellátott-e messzebbre,
mélyebbre, túl a... és melyik.

(fordítás Flóra Petóvská)

ODILE KENNEL (*1967)

je básnířka, prozaička, esejistka a překladatelka. Píše v němčině i francouzštině. Do svých textů s oblibou zapojuje i další jazyky. Naposledy publikovala esej *Lust* (2021) v nakladatelství Verlagshaus Berlin a sbírku básní *irgendetwas dazwischen* (2023), za niž v roce 2024 obdržela Dörlemannpreis, která je součástí soutěže Hotlist der unabhängigen Verlage (Hotlist nezávislých nakladatelství). Její básnické překlady získaly v roce 2022 Cenu Paula Scheerbarta. Další publikace: *Hors Texte* (básně, 2019), *Mit Blick auf See* (román, 2017), *oder wie heißt diese interplanetare Luft* (básně, 2013), *Was Ida sagt* (román, 2011), *Wimpernflug* (povídka, 2000). V březnu 2026 absolvovala básnickou rezidenci na pařížské Sorbonně.

Laudatio

Básně Odile Kennel vstupují do prostoru, v němž jazyk nikdy není pouhým prostředkem. Je pamětí, tělem, původem, omylem, hrou, někdy i místem znejištění. V jejich textech slova mění strany, jazyky se dotýkají, aniž by se do sebe hladce vlévaly. Z tohoto meziprostoru vyrůstá poezie velké pohyblivosti: vážná ve svých otázkách, bdělá ve svých obrazech, lehkonohá ve svém vtipu. Na básních Odile Kennel mě přesvědčuje jejich schopnost ukázat důvěrně známé jako cizí a cizí náhle přiblížit. Dívčí kniha otevírá pohled na vinu, tělo, náboženství a dívčí existenci. Měsíc zůstává měsícem a právě tím se stává znepokojivým. Zubní kartáček nachází své místo v básni a táhne za sebou celý toaletní kufřík poezie. Pírko se vzpírá tomu, aby bylo znamením, a přece přistane v textu. Básně Odile Kennel se neostýchají všedních věcí, ženských těl, komických posunů ani nepohodlných otázek. Odile Kennel jsem nominovala proto, že její lyrika získává mezi jazyky vlastní přesnost. Mnohojazyčnost je u ní básnickou formou zkušenosti: ukazuje jazyk jako pohyblivou, svéhlavou, vynalézavou hmotu. Její básně jsou bdělé, vzdorovité a překvapivé. Na okamžik nechávají svět stát jinak: ne jistěji, ne jednodušeji, ale přesněji, otevřeněji, živěji. — Sabine Voda Eschgfäller

ODILE KENNEL (*1967)

– poetka, autorka powieści, eseistka i tłumaczka – pisze po niemiecku i francusku, a do tekstów chętnie zaprasza także inne języki. Ostatnio opublikowała w wydawnictwie Berlin esej *Lust* (2021) oraz tom poetycki *irgendetwas dazwischen* (2023), który w 2024 roku otrzymał nagrodę Dörlemanna przyznaną przez niezależne wydawnictwa. Jej przekłady poetyckie zostały w 2022 roku wyróżnione Nagrodą Paula Scheerbarta. Inne publikacje: *Hors Texte* (wiersze, 2019), *Mit Blick auf See* (powieść, 2017), *oder wie heißt diese interplanetare Luft* (wiersze, 2013), *Was Ida sagt* (powieść, 2011), *Wimperfingel* (opowiadanie, 2000). W marcu 2026 roku była poet in residence na Sorbonie w Paryżu.

O poezji Odile Kennel

Wiersze Odile Kennel istnieją w przestrzeni, w której język nigdy nie jest jedynie narzędziem. Jest pamięcią, ciałem, rodowodem, zbłąkaniem, zabawą, a czasem także miejscem zwątpień. W jej tekstach słowa zmieniają strony, a języki dotykają się nawzajem, nie zlewając się jednak ze sobą. W tej przestrzeni pośredniej rodzi się poezja o ogromnej intensywności: pełna poważnych pytań, czujnych obrazów, lekkiego dowcipu. W wierszach Odile Kennel podoba mi się umiejętność sprawiania, że to, co bliskie, jawi się jako obce, a to, co obce, nagle staje się bliskie. Książka młodej dziewczyny wprowadza temat winy, cielesności, religii i kobiecości. Księżyc jest księżycem i właśnie dlatego jest niepokojący. Szczoteczka do zębów również występuje w wierszu, a w ślad za nią pojawia się cała poetycka kosmetyczka. Pióro wzbrania się być znakiem, a jednak również ono staje się częścią tekstu. Wiersze Odile Kennel pełne są spraw codziennych, kobiecych ciał, komicznych odkształceń i niewygodnych pytań. Odile Kennel otrzymała ode mnie nominację, ponieważ jej rozpięta pomiędzy językami poezja charakteryzuje się dużą precyzją. Wielojęzyczność jest u niej formą doświadczenia poetyckiego: ukazuje ona niestałość, krnąbrność i pomysłowość języka. Jej wiersze są czujne, przekorne i nieprzewidywalne. Na mgnienie oka ukazują świat w innym świetle: nie jako pewny czy prosty, ale dokładniejszy, bardziej otwarty i bardziej żywy. – Sabine Voda Eschgfäller

ODILE KENNEL (*1967),

Lyrikerin, Romanautorin, Essayistin und Übersetzerin, schreibt auf Deutsch und Französisch und lädt gerne weitere Sprachen in ihre Texte ein. Zuletzt veröffentlichte sie beim Verlagshaus Berlin den Essay *Lust* (2021) sowie den Gedichtband *irgendetwas dazwischen* (2023), der 2024 den Dörlemannpreis der Hotlist der Unabhängigen Verlage erhielt. Ihre Lyrikübersetzungen wurden 2022 mit dem Paul-Scheerbart-Preis ausgezeichnet. Weitere Veröffentlichungen: *Hors Texte* (Gedichte 2019), *Mit Blick auf See* (Roman 2017), *oder wie heißt diese interplanetare Luft* (Gedichte 2013), *Was Ida sagt* (Roman 2011), *Wimperfing* (Erzählung 2000). Im März 2026 war sie poet in residence an der Sorbonne in Paris.

Laudatio

Die Gedichte von Odile Kennel treten in einen Raum ein, in dem Sprache niemals bloß Mittel ist. Sie ist Gedächtnis, Körper, Herkunft, Irrtum, Spiel, manchmal auch Ort der Verunsicherung. In ihren Texten wechseln Wörter die Seiten, Sprachen berühren einander, ohne glatt ineinander aufzugehen. Aus diesem Zwischenraum entsteht eine Lyrik von großer Beweglichkeit: ernst in ihren Fragen, wach in ihren Bildern, leichtfüßig in ihrem Witz. An den Gedichten von Odile Kennel überzeugt mich ihre Fähigkeit, das Vertraute als fremd erscheinen zu lassen und das Fremde plötzlich nahezubringen. Das Mädchenbuch öffnet den Blick auf Schuld, Körper, Religion und weibliche Existenz. Der Mond bleibt Mond und wird gerade dadurch beunruhigend. Die Zahnbürste findet ihren Ort im Gedicht und zieht den ganzen Kulturbeutel der Poesie hinter sich her. Die Feder weigert sich, Zeichen zu sein, und landet doch im Text. Odile Kennels Gedichte scheuen sich nicht vor alltäglichen Dingen, weiblichen Körpern, komischen Verschiebungen und unbequemen Fragen. Ich habe Odile Kennel nominiert, weil ihre Lyrik zwischen den Sprachen zu einer eigenen Präzision findet. Mehrsprachigkeit ist bei ihr eine poetische Erfahrungsform: Sie zeigt Sprache als bewegliche, eigenwillige, erfinderische Materie. Ihre Gedichte sind wach, widerspenstig und überraschend. Für einen Augenblick lassen sie die Welt anders stehen: nicht gewisser, nicht einfacher, aber genauer, offener, lebendiger. – Sabine Voda Eschgfäller

ODILE KENNEL (*1967)

– költő, regényíró, esszéista és műfordító; németül és franciául ír, de más nyelveknek is szívesen helyet ad a szövegeiben. Legfrissebb könyvpublikációi a *Lust* (kedv / öröm) c. esszé (2021) és az *Irgendetwas dazwischen* (Közötte valami) c. verseskötet (2023) a Verlagshaus Berlinnél – utóbbit 2024-ben a Független Könyvkiadók Hotlist-jének Dörlemann-díjával ismerték el. Lírafordításai 2022-ben a Paul Scheerbart-díjat hozták meg számára. További kötetei: *Hors Texte* (versek, 2019), *Mit Blick auf See* ([Kilátással a tengerre] regény, 2017), *oder wie heißt dieser interplenare Luft* ([vagy hogy hívják ezt a bolygóközi levegőt] versek, 2013), *Was Ida sagt* ([Mit mond Ida] regény, 2011), *Wimpernflug* ([Szempillarebbenés] elbeszélés, 2000). 2026 márciusában poet in residence volt a párizsi Sorbonne-on.

laudation_Odile Kennel

Odile Kennel versei olyan teret járnak be, amelyben a nyelv sosem csupán eszköz. Hanem emlékezet, test, eredet, tévedés, játék, olykor pedig az elbizonytalanodás-elbizonytalanítás helye. Szövegeiben a szavak átállnak a másik oldalra, a nyelvek érintkeznek, anélkül, hogy egyszerűen feloldódnának egymásban. E köztes térből rendkívüli mozgékonyságú líra születik: kérdéseiben komoly, képeiben éber, szellemességében könnyed. Odile Kennel verseiben engem elsősorban az a képessége győz meg, hogy a jólismert(nek vélt)et mint idegent tudja felmutatni, míg az idegent pillanatok alatt közel tudja hozni hozzánk. A „Lánykönyv” rányitja a szemet bűnre, testre, vallásra és a nőként való létezésre. A hold megmarad holdnak, s épp ezáltal lesz nyugtalanító. A fogkefe megtalálja a helyét a versben, maga után húzva a költészet egész neszesszerét. A toll nem hajlandó jel lenni, s végül mégis a versben köt ki. Odile Kennel versei nem ódzkodnak a hétköznapi dolgoktól, a női testektől, a furcsa elmozdulásoktól és a kényelmetlen kérdésektől. Odile Kennelt azért javasoltam a díjra, mert lírája a nyelvek között megleli saját precízióját. A többnyelvűség nála a költői tapasztalat formája: dinamikus, öntörvényű, kreatív anyagként mutatja föl a nyelvet. Versei nyitottak-ébere, önfejtűek és meglepetéseket tartogatók. Egy pillanatra másmilyennek mutatják a világot: nem bizonyosabbnak, nem egyszerűbbnek, de pontosabbnak, nyitottabbnak, élőbbnek. – Sabine Voda Eschgfäller

IK

Superúplněk, Superžena

dnes v noci se můj stín posunul před Měsíc
a Měsíc zrudnul.

To není metafora.

Když píšu Měsíc, myslím Měsíc, když píšu rudá,
myslím rudá.

Superúplněk, megaúrodný Měsíc, úžasný Měsíc.
Cínově červený, menstruačně krvavě červený,
zuřivě červený.

Ani to není symbol: menstruace, Medúza, dojnice,
prostě jen: Měsíc.

Planeta, barevná variace, a také ten stín:
stín.

Velké vzrušení ve světě astronomie:
černý pasažér, koktejlový deštníček, zvíře?

Ne, ne, vidíte můj stín
na této kouli mezi Sluncem a Měsícem,
trn ve vesmírném dalekohledu,
pomsta superženy těm machrům, vyhazovačům,
velmi žhavá věc, opakuji:
žádná metafora, žádný symbol,
nebeské těleso, ground control,
can you hear me

poema ufficiale

une langue, ça n'appartient pas
Jacques Derrida

moje přítelkyně Érica píše svou první
báseň v němčině, jednou nohou
ve slovníku, druhou
na ulici. Překládám její báseň
do italštiny, překládám ji s oběma
nohama ve slovníku, na ulici
se mluví německy, oficiálně. Já
oficiálně nemluvíím italsky, i když moje prapraprapra-
babička byla Italka. Moje kamarádka Érica
je v Německu oficiálně Italka, protože její
babička byla Italka, neoficiálně mluví
portugalsky, nebo brazilsky, oficiálně se učí
německy, ale oficiálně i neoficiálně
mluví italsky stejně tak málo jako já. Oficiálně jsem
Němka a Francouzka. Oficiálně píšu
v němčině a francouzštině a překládám do němčiny.
Oficiálně Érica píše v portugalštině a překládá
do portugalštiny. Neoficiálně je v Německu
Brazilka. Já nejsem ani v Německu,
ani jinde oficiálně ani neoficiálně Italka,
ale oficiálně překládám Éričinu báseň do italštiny.
Nevím, co to má znamenat: být Italka.
Vyrostla jsem v Německu, ale nevím,
co to znamená: být Němkou.
Nevím, co to znamená: být Francouzku.

jak jsem se kdysi do jedné ze svých
básní zamilovala

jako třesoucí se, přehnutý
list osiky nosím
svou novou báseň pod
srdcem, nebo pod košilí, každopádně
blízko těla. Kontakt
s papírem, útěšná textura, trik
proti nepřítomnosti. Sesedám
z kola, jdu do obchodu, šustí to,
praská to, naplňuje mě to
divným pocitem spokojenosti. Mohla by být
nákupním seznamem! Nakupuji:
proplouvám, ústím, meandruji
mezi regály, stojím ve frontě,
platím. Prosím, dodržujte odstup!
K čemu všemu jsou básně dobré.
Chci číst a číst a číst tu novou báseň. Na lavičce,
u lékaře, na semaforu. Jsem zamilovaná
do té nové básně, беру si ji s sebou
na kolo, do parku, do koupelny.
Chci se jí neustále dotýkat!
Chci si ji vzít s sebou do postele!
Na konci dne ji přeložím jednou,
dvakrát, čtyřikrát, skládám ji, až se
vejde pod jazyk, až
ustane třas, dokud je dost
velká a drží mě, dokud na

několikrát složená na těle
dá novému textu tělo

I can't put toothbrushes into a poem

zabalím svůj zubní kartáček
do básně, básen
do toaletní taštičky, toaletní taštičku
do kufru. Kufr
si беру s sebou na cestu.
Ne. Sbalím si zubní kartáček
do básně, protože mám chuť
na štětinatou básničku,
na básničku
k ústní péči, která dobře
padne do ruky. Básně
explodují zubními kartáčky:
Xi Chuan, Sarah Kay
Paul Mabon, Echo Wren
Andreas Schwarz, Eileen Myles
et j'en passe, ano, dokonce i Silvia Plath
nakonec přece jen našla místo
na zubní kartáček v básni.
Je to pro ten těsný vztah
básní a zubních kartáčků
k ústům? K polibku?
Intimní, nepostradatelný, nějak
obestřený studem. Psal Barthes
o zubních kartáčkách? A přitom tam stojí
šampon, manikúrní nůžky, hřeben, tampon
a had na parapetu v koupelně, chtějí

se také dostat do textu, chtějí
se stát metaforou, čehokoli, hlavně
už neviset kolem dokola, hlavně
slávu, protože sláva přichází
s metaforou, přichází
s básní.

Např.:

Zubní kartáček = štěstí

Šampon = vztek

Manikúrní nůžky = smutek

Hřeben = zklamání

Tampon = láska

Štěstí, vztek, smutek, zklamání, láska

stojí ve frontě, mají to jako slova

v básni ovšem těžké

pro svou touhu po uznání

nad každodenními věcmi

to mají lehké.

A tak se en passant

do textu dostane

dámský hygienický výrobek, což je cosi jako

menstruační krev

v básni roku 2021 furt

jaksi nevhodné.

Nikdo se nečervená, ale stejně to

považuje za nepatřičné.

Ça ne passe pas!

Příliš soukromé. Nějak nečisté. Patří

spolu s toaletní taštičkou do koupelny.

Bad idea: např. vatová, nasáklá
krvavá báseň, z níž
visí modrobílá
šňůrka!
Básníci a básnířky, pozor!
vysypat 59 let po Sylvii Plathové
vaši toaletní taštičku
do básně
je stále ještě
feministický čin

Nevěřím na znamení

když vidím pírko, jak se vznáší, pluje, otáčí se,
padá mi k nohám, nepomyslím si:
vznášej se, otáče se, věj, pomyslím: pírko.

Nevěřím na znamení.

Kdyby se pírko, protože jsem
v to uvěřila, stalo znaméním, přibyly by
k jeho vlastnostem pírká
vlastnosti znamení
(o nichž nepanuje shoda).

Ukazovalo by to za hranice pírká, za pád
ptáka, odkazovalo by to
na můj život, o němž by pírko,
i kdyby bylo znaméním,
nic nevědělo (mnohé tomu nasvědčuje).

Kdyby pírko bylo znaméním, bylo by
dobrým znaméním, a protože bych
v něj uvěřila, zárukou úspěchu.

Můj život by nebyl vyložitelný
bez toho pírká, bez toho okamžiku,
v němž jsem se rozhodla vyložit pírko
jako znamení. Kdyby
ten okamžik neexistoval, zůstalo by
pírko jen vějícím, vznášejícím,
otáčejícím se pírkem, jenž se mi
položilo k nohám, ledaže by v něm někdo jiný
viděl znamení, o čemž bych se bezpochyby

nikdy nedozvěděla (mnohé tomu odporuje)

Ten okamžik

nikdy neexistoval, pírko

se vznáší, pluje, sedá si

do této básně, skládá se

z náhodných

znamení, z pochybností

(překlad David Voda)

Superpełnia, Superkobieta

tej nocy mój cień padł na księżyc

i księżyc poczerwieniał.

To nie jest metafora.

Kiedy piszę księżyc, chodzi o księżyc, kiedy piszę

czerwony, chodzi o czerwień.

Superpełnia, mega księżyc żniwiarzy, krwawy księżyc.

Cynobrowo czerwony, jak krew menstruacyjna,

czerwony z wściekłości.

To nie żaden symbol: miesiączka, Meduza,

dojna krowa,

To po prostu: księżyc.

Planeta, wariant kolorystyczny i ten cień:

to cień.

Wielkie poruszenie w świecie astronomii:

czy to pasażer na gapę, parasolka z koktajlu czy

zwierzak?

Nie, nie, państwo widzą mój cień

na tej kuli między słońcem a księżycem

kolec w kosmicznym teleskopie

zemsta Superkobiety na dających czerwone

kartki facetach

ważna sprawa, powtarzam:

to nie metafora, nie symbol,

to ciało niebieskie, ground control

can you hear me

poema ufficiale

une langue, ça n'appartient pas
Jacques Derrida

moja przyjaciółka Érica pisze swój pierwszy
wiersz po niemiecku z jedną nogą
w słowniku, a drugą
na ulicy. Tłumaczę jej wiersz
na włoski, tłumaczę go z obiema
nogami w słowniku, na ulicy
mówi się po niemiecku, oficjalnie. Ja
nie mówię oficjalnie po włosku, choć moja praprapra-
babcia była Włoszką. Moja przyjaciółka Érica
jest w Niemczech oficjalnie Włoszką, bo jej
babcia była Włoszką, nieoficjalnie mówi po
portugalsku, lub po brazylijsku, oficjalnie uczy się
niemieckiego, ale oficjalnie i nieoficjalnie mówi
po włosku równie mało jak ja. Oficjalnie jestem
Niemką i Francuzką. Oficjalnie piszę
po niemiecku i francusku i tłumaczę na niemiecki.
Oficjalnie Érica pisze po portugalsku i tłumaczy
na portugalski. Nieoficjalnie w Niemczech jest
Brazylijką. Ani w Niemczech,
ani nigdzie indziej nie jestem oficjalnie czy nieoficjalnie
Włoszką oficjalnie tłumaczę wiersz Ériki na włoski.
Nie wiem, co to ma znaczyć: być Włoszką.
Wychowałam się w Niemczech, ale nie wiem,
co to ma znaczyć: być Niemką.
Nie wiem, co to ma znaczyć: być Francuzką.

o tym, jak kiedyś zakochałam się
w jednym z moich wierszy

jak drżąco złożony
liść osiki naszą
mój nowy wiersz pod
sercem, albo koszulą, w każdym razie
blisko ciała. Kontakt
z papierem, kojąca tekstura, lekarstwo
na nieobecność. Zsiadam
z roweru, wchodzę do sklepu, ociera się
szeleści, wprawia mnie
w dziwne zadowolenie. Mógłby
być listą zakupów! Kupuję:
ziemniaki, smaki, krążę
między półkami, stoję w kolejce
płacę. Proszę zachować odstęp!
Do czego przydają się wiersze.
Chcę czytać ten nowy wiersz
i czytać, i czytać. Na ławce
u lekarza, na światłach. Jestem zakochana
w tym nowym wierszu, biorę go ze sobą
na rower, do parku, do wanny.
Chcę go ciągle dotykać!
Chcę go zabrać do łóżka!
Na koniec dnia składałam go raz
dwa razy cztery razy, składałam, aż
zmieści się pod językiem, aż drzenie
ustanie, aż będzie odpowiednio

duży i mnie utrzyma, aż
wielokrotnie złożony na ciele
da ciało nowemu tekstowi

I can't put toothbrushes into a poem

pakuje moją szczoteczkę
do wiersza, wiersz
do kosmetyczki, kosmetyczkę
do walizki. Walizkę
zabieram w podróż.
Nie. Pakuję moją szczoteczkę
do wiersza, bo mam ochotę
na szorstki wiersz
na wiersz do mycia
jamy ustnej, który
dobrze leży w dłoni. Wiersze
pełne są szczoteczek do zębów:
Xi Chuan, Sarah Kay
Paul Mabon, Echo Wren
Andreas Schwarz, Eileen Myles
et j'en passe, tak, nawet Sylvia Plath
znalazła w końcu jednak w wierszu
miejsce na szczoteczkę.
Czy chodzi tu o bliski związek
wierszy i szczoteczek
z ustami? Z pocałunkiem?
Intymny, nieodzowny, jakoś też
wstydlivy. Czy Barthes
pisał o szczoteczkach? A przecież
szampon nożyczki do paznokci grzebień tampon
czekają na łazienkowej ławie, też

chcą wejść do tekstu, chcą
być metaforą, obojętnie czego, byleby
z ławy, byleby
sława, bo sława przychodzi
z metaforą, przychodzi
z wierszem.

Np.:

szczoteczka = szczęście
szampon = wściekłość
nożyczki do paznokci = smutek
grzebień = rozczarowanie
tampon = miłość
szczęście wściekłość smutek rozczarowanie miłość
czekają, lecz jako słowa
mają ciężko w wierszu
są wdzięczne
rzeczom codziennym
za ich parcie na szkło.
I tak oto en passant
artykuł kosmetyczny
trafia do tekstu, co
w roku 2021 (podobnie jak pojawienie się
w wierszu krwi menstruacyjnej)
wciąż jeszcze jest
jakoś niestosowne.

Nikt się nie rumieni, ale
uważa się to jednak za nie na miejscu.

Ça ne passe pas!

Zbyt prywatne. Jakoś nieczyste. Powinno

razem z kosmetyczką zostać w łazience.
Nie łaż tam! Zostaw ten miękki, nasiąknięty
krwią wiersz, z którego
wystaje
niebiesko-biały sznureczek!
Uważajcie poetki! 59 lat
po Sylvii Plath
przekładanie kosmetyczki do wiersza
to wciąż
działanie feministyczne

nie wierzę w znaki

gdy widzę pióro niesione wiatrem, jak leci, wiruje
spada mi pod nogi, nie myślę
o ulotności, o zmienności, o bólu, myślę o piórze.

Nie wierzę w znaki.

Gdyby pióro, dlatego
że w nie uwierzyłam, stało się znakiem,
do jego właściwości pióra
doszłyby właściwości znaku
(co do których nie ma zgody).

Wskazywałoby poza pióro, poza
upadek, poza ptaka, odnosiłoby się
do mojego życia, o którym to pióro
nawet gdyby było znakiem
nic by nie wiedziało (wiele za tym przemawia).

Gdyby pióro było znakiem, byłoby
dobrym znakiem i ponieważ
w nie uwierzyłam, byłoby gwarantem sukcesu.

Mojego życia nie dałoby się zinterpretować
bez tego pióra, bez tego momentu,
w którym postanowiłam zinterpretować
pióro jako znak. Gdyby
nie było tego momentu, pióro
pozostałoby tylko niesionym wiatrem, lecącym,
wirującym, opadającym mi pod nogi
piórem, chyba że ktoś inny
zobaczyłby w nim znak, o czym ja zapewne

nigdy bym się nie dowiedziała (wiele przeciw
temu przemawia).

Nie było tego
momentu, pióro
unosi się, leci, spada
w tym wierszu, składa
się z przypadkowych
znaków, wątpliwości

(przekład Tomasz Ososiński)

Supervollmond, Superfrau

heute Nacht hat sich mein Schatten vor den

Mond geschoben

und der Mond wurde rot.

Das ist keine Metapher.

Wenn ich Mond schreibe, meine ich Mond,

wenn ich rot

schreibe, meine ich rot.

Supervollmond, Megaerntemond, Krassmond.

Zinnoberrot, menstruationsblutrot, wutrot.

Auch kein Symbol: Monatsblutung, Medusa,

Milchkuh,

einfach nur: Mond.

Ein Planet, eine Farbvariation, und auch der Schatten:

ein Schatten.

Helle Aufregung in der Welt der Astronomie:

blinder Passagier, Cocktailschirmchen, Tier?

Nein, nein, Sie sehen meinen Schatten

auf dieser Kugel zwischen Sonne und Mond

ein Stachel im Weltraumteleskop

Superfraus Rache an platzverweisenden Machern

eine ganz heiße Sache, ich wiederhole:

keine Metapher, kein Symbol

Himmelskörper, ground control

can you hear me

poema ufficiale

une langue, ça n'appartient pas
Jacques Derrida

meine Freundin Érica schreibt ihr erstes
Gedicht auf Deutsch mit einem Fuß
im Wörterbuch, dem anderen
auf der Straße. Ich übersetze ihr Gedicht
ins Italienische, übersetze es mit beiden
Füßen im Wörterbuch, auf der Straße
wird Deutsch gesprochen, offiziell. Ich spreche
offiziell kein Italienisch, obwohl meine Urururur-
großmutter Italienerin war. Meine Freundin Érica
ist in Deutschland offiziell Italienerin, weil ihre
Großmutter Italienerin war, spricht inoffiziell
Portugiesisch, oder Brasilianisch, lernt offiziell
Deutsch, spricht aber offiziell wie inoffiziell
so wenig Italienisch wie ich. Offiziell bin ich
Deutsche und Französin. Offiziell schreibe ich
auf Deutsch und Französisch und übersetze
ins Deutsche.

Offiziell schreibt Érica auf Portugiesisch und übersetzt
ins Portugiesische. Inoffiziell ist sie in Deutschland
Brasilianerin. Ich bin weder in Deutschland
noch anderswo offiziell oder inoffiziell Italienerin
übersetze Éricas Gedicht offiziell ins Italienische.
Ich weiß nicht, was das heißen soll: Italienerin sein.
Ich bin in Deutschland aufgewachsen,
aber ich weiß nicht

was das heißen soll: Deutsche sein.

Ich weiß nicht, was das heißen soll: Französin sein.

wie ich mich einmal in eines meiner
Gedichte verliebt habe

wie ein zittrig gefaltetes
Esenblatt trag ich
mein neues Gedicht unterm
Herzen, oder Hemd, jedenfalls
nah am Körper. Kontakt
zum Papier, tröstliche Textur, Trick
gegen Abwesenheit. Ich steig
vom Rad, geh in den Laden, es reibt
es knistert, stimmt mich
merkwürdig zufrieden. Könnte
ein Einkaufszettel sein! Ich kaufe:
munden, münden, mäandere
durch Regale, steh Schlange
zahle. Bitte Abstand halten!
Wofür Gedichte alles gut sind.
Ich möchte das neue Gedicht lesen
und lesen und lesen. Auf der Bank
beim Arzt, an der Ampel. Ich bin verliebt
in das neue Gedicht, ich nehm's mit
aufs Rad, in den Park, ins Bad.
Will es ständig anfassen!
Will's mit ins Bett nehmen!
Falte es am Ende des Tages einmal
zweimal viermal, falte es, bis es
unter die Zunge passt, bis das
Zittern nachlässt, bis es groß

genug ist und mich hält, bis es
mehrfach gefaltet am Körper
dem neuen Text Körper gibt

I can't put toothbrushes into a poem

ich packe meine Zahnbürste
ins Gedicht, das Gedicht
in den Kulturbeutel, den Kulturbeutel
in den Koffer. Den Koffer
nehme ich mit auf die Reise.
Nein. Ich packe meine Zahnbürste
ins Gedicht, weil mir nach einem
borstigen Gedicht zumute ist
nach einem Gedicht
zur Mundpflege, das gut
in der Hand liegt. Gedichte
bersten nur so von Zahnbürsten:
Xi Chuan, Sarah Kay
Paul Mabon, Echo Wren
Andreas Schwarz, Eileen Myles
et j'en passe, ja, sogar Silvia Plath
hatte am Ende doch Platz
für eine Zahnbürste im Gedicht.
Ist es das enge Verhältnis
von Gedichten und Zahnbürsten
zum Mund? Zum Kuss?
Intim, unverzichtbar, irgendwie
schambesetzt. Schrieb Barthes
über Zahnbürsten? Dabei stehen
Shampoo Nagelschere Kamm Tampon
Schlange auf dem Badfensterbrett, wollen

auch rein in den Text, wollen
Metapher sein, egal für was, Hauptsache
nicht mehr Rumhängen, Hauptsache
Ruhm, denn Ruhm kommt
mit der Metapher, kommt
mit dem Gedicht.

Z.B.:

Zahnbürste = Glück

Shampoo = Wut

Nagelschere = Trauer

Kamm = Enttäuschung

Tampon = Liebe

Glück Wut Trauer Enttäuschung Liebe

stehen Schlange, haben's als Worte

jedoch schwer im Gedicht

sind erleichtert

über die Alltagsdinge

mit ihrer Geltungssucht.

Und so gelangt en passant

ein weiblicher Hygieneartikel

in den Text, was wie

Menstruationsblut

im Gedicht 2021 noch immer

irgendwie unangebracht ist.

Niemand errötet, aber deplatziert

findet man es schon.

Ça ne passe pas!

Zu privat. Irgendwie unrein. Gehört

mit dem Kulturbeutel ins Bad.

Bad idea: z.B. ein wattiges, vollgesogenes
blutiges Gedicht, aus dem
ein blauweißes
Bündel hängt!
Dichter·innen aufgepasst!
59 Jahre nach Sylvia Plath ist
euren Kulturbeutel ins
Gedicht zu kippen
noch immer eine
feministische Tat

ich glaube nicht an Zeichen

sehe ich eine Feder wehen, segeln, sich drehen
legen vor meine Füße, denke ich nicht:
Schwebe, Wende, Weh, denke: Feder.
Ich glaube nicht an Zeichen.
Würde die Feder, weil ich
dran glaubte, zum Zeichen, kämen
zu ihren Federeigenschaften
die Eigenschaften des Zeichens hinzu
(über die keine Einigkeit herrscht).
Sie wiese über die Feder, den Fall
den Vogel hinaus, verwiese
auf mein Leben, von dem die Feder
auch wenn sie ein Zeichen wäre
nichts wüsste (es spricht vieles dafür).
Wäre die Feder ein Zeichen, wäre sie
ein gutes Zeichen, und weil ich
dran glaubte, Garant fürs Gelingen.
Mein Leben wäre nicht deutbar
ohne die Feder, ohne diesen Moment
in dem ich beschloss, die Feder
als Zeichen zu deuten. Hätte es
diesen Moment nicht gegeben, bliebe
die Feder nur eine wehende, segelnde
sich drehende, sich vor meine Füße
legende Feder, es sei denn, jemand anderes
sähe in ihr ein Zeichen, wovon ich vermutlich

nie erführe (es spricht vieles dagegen).
Es hat diesen Moment
nicht gegeben, die Feder
schwebt, segelt, setzt sich
in dieses Gedicht, setzt sich
zusammen aus zufälligen
Zeichen, aus Zweifeln

Szuper-telihold, Szupernő

ma éjjel az árnyékom rákúszott a holdra
és a hold vörös lett.

Ha holdat írok, holdat is értek alatta, ha
vöröset írok, úgy értem, vörös.

Szuper-telihold, bőaratás-hold, brutálhold.

Cinóbervörös, menzeshér-vörös, dühvörös.

Szintén nem szimbólum: havivérzés, hidra, házitehén,
egyszerűen csak: hold.

Egy bolygó, egy színváltozat, és az árnyék is:
egy árnyék.

Lázba hozva az asztronómusok világa:
potyautas, koktélnyőcske, állat?

Nem, nem; önök az árnyékomat látják
ezen a gömbön, a nap és a hold között
tüske az ürteleszkópban

Szupernő bosszúja a helyeket kiosztani akaró spílereken
totál izgalmas cucc, ismétlem:

semmi metafora, semmi szimbólum
égitest, ground control
can you hear me

poema ufficiale

une langue, ça n'appartient pas
Jacques Derrida

Èrica barátnőm első versét
németül fél lábbal
a szótárban, a másikkal
az utcán írja.
Én olaszra fordítom
a versét, mindkét lábammal
a szótárban, az utcán
németül beszélnek, hivatalosan.
Hivatalosan nem beszélek olaszul, noha az ük-ük-ük-
-ük-nagyanyám olasz volt. Èrica barátnőm
Németországban hivatalosan olasz, mert
a nagyanyja olasz volt, nemhivatalosan
portugálul vagy brazilul beszél, hivatalosan
németül tanul, de hivatalosan, akárcsak
nemhivatalosan
ugyanolyan kevéssé beszél olaszul, mit én. Hivatalosan
és német és francia vagyok. Hivatalosan németül
és franciául írok és németre fordítok.
Hivatalosan Èrica portugálul ír és
portugálra fordít. Èrica Németországban
nemhivatalosan
brazil. Én sem Németországban sem máshol
nem vagyok hivatalosan vagy nemhivatalosan olasz
Èrica versét hivatalosan olaszra fordítom.
Nem tudom, mit jelentsen az: olasznak lenni.

Németországban nőttem fel, de nem tudom
mit jelentsen: németnek lenni.

Nem tudom, mit jelentsen: franciának lenni.

hogyan szerettem egyszer bele egyik
saját versembe

mint egy reszketegen összehajtogatott
nyárfalevelet, hordom
új versemet a szívem
vagy az ingem alatt, mindenesetre
közel a testemhez. Kontakt
a papírral, támogató textúra, trükk
a jelen-nem-lét ellen. Leszálllok
a bicikliről, bemegyek a boltba, dörzsöl,
zizeg, furcsamód elégedetté
hangol. Lehetne
bevásárlócédula! Veszek:
szalámit, szalalkálit, szlalomozok
a polcok között, sorba állok
fizetek. Tartsunk kérem távolságot!
Mi mindenre jók a versek.
Szeretném az új verset olvasni
és olvasni és olvasni. Az orvosnál
a váró padján vagy a közlekedési
lámpánál. Szerelmes vagyok
az új versbe, viszem magammal
a biciklire, a parkba, a fürdőszobába.
Folyton tapogatni akarom!
Magammal akarom vinni az ágyba!
A nap végén összehajtom egyszer
kétszer, négyszer, míg
nem passzol a nyelv alá, míg

alábbhagy a reszketés, míg elég
nagy nem lesz és meg nem tart, míg
többszörösen összehajtv a testen
testet nem ad az új szövegnek.

I can't put toothbrushes into a poem

berakom a fogkefémét
a versbe, a verset
a neszesszerbe, a neszesszert
a bőröndbe. A bőröndöt
magammal viszem az útra.
Nem. Berakom a fogkefémét
a versbe, mert egy
sörtés vershez van kedvem,
egy szájápolásra
szolgáló vershez, amely
jól illik a kézbe. A versekben
csak úgy hemzsegetnek a fogkefék:
Xi Chuan, Sarah Kay
Paul Mabon, Echo Wren
Andreas Schwarz. Eileen Myles
et j'en passe, igen, bizony még Sylvia Plath is
talált helyet a
fogkefének a versben.
Talán mert a verseknek és a fogkefének
olyan szoros a kapcsolata
a szájjal? A csókkal?
Intim, nélkülözhetetlen, valahogy szégyen-
érzettel terhes. Írt vajon Barthes
fogkefékről? Közben sampon
körömmolló fésű tampon
állnak sorba a fürdőszobapolcon, ők is

a szövegbe vágynak, szeretnének
metaforák lenni, mindegy mifélek, fő,
hogy ne ez a tengés-lengés, fő
a hírnév, mert a hírnevet
a metafora hozza,
a vers hozza meg.

Pl.:

fogkefe = boldogság

sampon = düh

körömmolló = gyász

fésű = csalódás

tampon = szerelem

boldogság düh gyász csalódás szerelem

állnak sorba, csak hát

szavakként nincs könnyű dolguk

a versben

kapóra jönnek nekik

a hétköznapi tárgyak

az érvényesülni-akarásukkal.

És így kerül, en passant,

a szövegbe egy női higiéniai cikk, amely

akár a menstruációs vér, 2021-ben valamiképp

még mindig idegennek számít a verstől.

Senki nem pirul el, de azért helyét

tévesztettnek tartják

Ça ne passe pas!

Túl privát. Valahogy tisztátalan. A

neszesszerrel együtt a fürdőszobádban a helye.

Bad idea: pl. egy vattás, átitatott

véres vers, amelyből
egy kék-fehér
madzag lóg ki!
Költők-költőnők, figyelem!
Sylvia Plath után 59 évvel
neszesszeretek tartalmát
beleborítani egy versbe
még mindig
feminista tett

Nem hiszek a jelekben

ha látok egy tollat sodródni, vitorlázni, kerengeni
leszállni a lábam elé, nem arra gondolok:
lebegés, pördülés, sodródás; azt gondolom: toll.

Nem hiszek a jelekben.

Ha a toll, mert
annak hiszem, jel lenne,
akkor a tolltulajdonságaihoz
jeltulajdonságok társulnának
(bár ezek mibenlétéről nincs konszenzus).

Túlmutatna a tollon, az eseten,
a madáron, az életemre
utalna, amelyről a toll
még ha jel volna is
mit sem tudna (sok minden szól emellett).

Ha a toll jel volna, jó jel
volna, és mert hinnék benne, a dolgok
sikerülésének biztosítéka.

Nem lenne értelmezhető az életem
a toll nélkül, enélkül a pillanat nélkül
amelyben úgy határoztam, hogy jelként
értelmezem a tollat. Ha nem lett volna
ez a pillanat, akkor a toll csupán
egy sodródó, vitorláró
kerengő, lábam elé
leszálló toll lenne, hacsak valaki más
nem látna jelet benne, amiről én feltehetőleg

sosem szereznék tudomást (sok minden szól ellene).
Nem volt ilyen pillanat,
a toll lebeg, vitorlázik, leszáll
ebbe a versbe, véletlen jelekből,
kételyekből áll össze

(fordítás Sándor Tatár)

ANTONINA TOSIEK (*1996)

je esejistka, básnířka, literární a divadelní kritička. Je autorkou dvou básnických sbírek: *storytelling* (2021) a *oběti* (žertwy) (2024) a historické eseje *Omlouvám se za ošklivé písmo. Deníky venkovských žen* (Przepraszam za brzydkie pismo. Pamiętniki wiejskich kobiet) (2025). Laureátka Ceny Wisławy Szymborské, Ceny Adama Włodka, Literární ceny hlavního města Varšavy a dalších.

Laudatio

Poezie Antoniny Tosiek patří k těm vzácným hlasům, které dokážou mluvit o mezních zkušenostech bez patosu, a zároveň bez emocionálního odstupu. Ve svých nových básních se autorka věnuje tématu péče – jedné z nejtěžších a nejméně idealizovaných podob lásky. Ukazuje ji nikoli jako vznešené gesto, ale jako každodenní praxi: namáhavou, nepohodlnou, někdy bolestnou, a přesto nezbytnou. Hrdinka těchto básní se vyrovnává s křehkostí těla, fyzičností, únavou i pocitem viny. Tosiek odvážně uvádí do poezie afekty, které bývají potlačovány nebo společensky nepřijatelné – vztek, odpor, ironii či úlevu. Díky tomu jsou její texty svědectvím zralé empatie, která nevyžaduje idealizaci člověka ani jeho zkušenosti. Neupadají do nářku ani sentimentality. Zároveň její poezie přesahuje rovinu individuální zkušenosti. Básnířka zasazuje osobní příběhy do širšího sociálního, ekonomického a politického kontextu a zkoumá mechanismy péče, vyloučení i násilí. Jednoznačně neurčuje, kdo je obětí a kdo přináší oběť. Ponechává prostor pro mnohost hlasů a cizí vyprávění, čímž se její poezie stává místem setkání různých zkušeností a citlivostí. Básně Antoniny Tosiek jsou ztišené, formálně ukázněné a bohaté na originální obrazy a metafory, které dlouho zůstávají v paměti. Je to poezie vědomá si vlastních prostředků, odvážná a mimořádně potřebná. Nominuji na Cenu Václava Buriana autorku, která dokáže proměnit zkušenost péče v literaturu nejvyšší kvality – působivou, moudrou a hluboce lidskou. – Zofia Bałdyga

Antonina Tosiek

ANTONINA TOSIEK (*1996)

– eseistka, poetka, autorka tekstów krytycznych o literaturze i teatrze. Autorka dwóch książek poetyckich: *storytelling* (2021), *żertwy* (2024) oraz eseju historycznego *Przepraszam za brzydkie pismo. Pamiętniki wiejskich kobiet* (2025). Laureatka m.in.: Nagrody im. Wisławy Szymborskiej, Nagrody im. Adama Włodka oraz Nagrody Literackiej m.st. Warszawy.

Laudatio

Poezja Antoniny Tosiek należy do tych rzadkich głosów, które potrafią mówić o doświadczeniach granicznych bez patosu, a zarazem bez emocjonalnego dystansu. W wierszach poetka podejmuje temat troski – jednej z najtrudniejszych i najrzadziej idealizowanych form miłości. Pokazuje ją nie jako wzniosły gest, lecz codzienną praktykę: mozolną, niewygodną, czasem bolesną, a jednak konieczną. Bohaterka tych wierszy mierzy się z kruchością ciała, fizjologią, zmęczeniem i poczuciem winy. Tosiek odważnie wprowadza do poezji afekty często wypierane lub społecznie nieakceptowane – wściekłość, odrazę, ironię, ulgę. Dzięki temu jej utwory są świadectwem dojrzałej empatii, która nie wymaga idealizacji człowieka i jego doświadczeń. Nie lamentują, nie są sentymentalne. Jednocześnie wykraczają poza wymiar jednostkowy. Poetka wpisuje osobiste historie w szerszy kontekst społeczny, ekonomiczny i polityczny, przyglądając się mechanizmom opieki, wykluczenia oraz przemocy. Nie wskazuje jednoznacznie, kto jest ofiarą, a kto składa ofiarę. Pozostawia przestrzeń dla wielogłosowości i cudzej opowieści, czyniąc swoją poezję miejscem spotkania różnych doświadczeń i wrażliwości. Wiersze Tosiek są wyciszone, formalnie zdyscyplinowane, bogate w oryginalne obrazy i metafory, które na długo pozostają w pamięci. To poezja świadoma własnych środków, odważna i niezwykle potrzebna. Nominuję do Nagrody Wacława Buriana autorkę, która potrafi przemieniać doświadczenie troski w literaturę najwyższej próby – przejmującą, mądrą i głęboko ludzką. – Zofia Bałdyga

ANTONINA TOSIEK (*1996)

– Essayistin, Dichterin, Theater- und Literaturkritikerin. Autorin zweier Gedichtbände: *storytelling* (2021), *zértwy* (2024) sowie des historischen Essays *Przepraszam za brzydkie pismo. Pamiętniki wiejskich kobiet* (2025). U.a. Preisträgerin von: Nagroda im. Władysława Szymborska, Nagroda im. Adam Włodka sowie Nagroda Literackiej m.st. Warszawy.

Laudatio

Antonina Tosieka Lyrik zählt zu den seltenen Stimmen, welche über Grenzerfahrungen ohne Pathos zu sprechen verstehen, jedoch Gleichzeitig ohne emotionale Distanz. Im neuen Gedichtband greift die Autorin das Thema Fürsorge auf – eine der schwersten und am seltensten idealisierten Form der Liebe. Sie zeigt sie als edle Geste, wenn auch alltägliche Praxis: beschwerlich, unbequem, zeitweise schmerzhaft, und doch notwendig. Die Protagonistin der Gedichte hat mit der Zerbrechlichkeit des Körpers zu kämpfen, mit der Physiologie, Erschöpfung und Schuldgefühl. Tosiek führt mutig in die Affekt-Poesie ein, die oft verdrängt oder gesellschaftlich nicht akzeptiert wird – Wut, Abscheu, Ironie, Erleichterung. Dank dessen sind ihre Gestalten Zeugen reifer Empathie, die keinerlei Idealisierung des Menschen und seiner Erfahrungen erfordern. Sie klagen nicht und sind nicht sentimental. Gleichzeitig gehen sie über eine individuelle Dimension hinaus. Die Autorin schreibt ihre persönliche Geschichte in einen größeren gesellschaftlichen Kontext, einen ökonomischen und politischen, indem sie den Mechanismus der Pflege in Augenschein nimmt, den Ausschluss und die Gewalt. Sie zeigt nicht auf, wer Opfer ist und wer Opfer bringt. Sie lässt Raum für Vielstimmigkeit und die Erzählung der Anderen. Sie erschafft Poesie als Ort der Begegnung verschiedener Erfahrungen und Empfindlichkeiten. Die Gedichte Tosieks sind gedämpft, formal diszipliniert, reich an originellen Bildern und Metaphern, die lange in Erinnerung bleiben. Das ist Poesie, die sich ihrer Mittel bewusst ist, mutig und überaus notwendig. Für den Vaclav Burian Preis nominiere ich eine Autorin, die es schafft, Besorgnis in Literatur größter Güteklasse zu verwandeln – ergreifend, klug und zutiefst menschlich. – Zofia Bałdyga

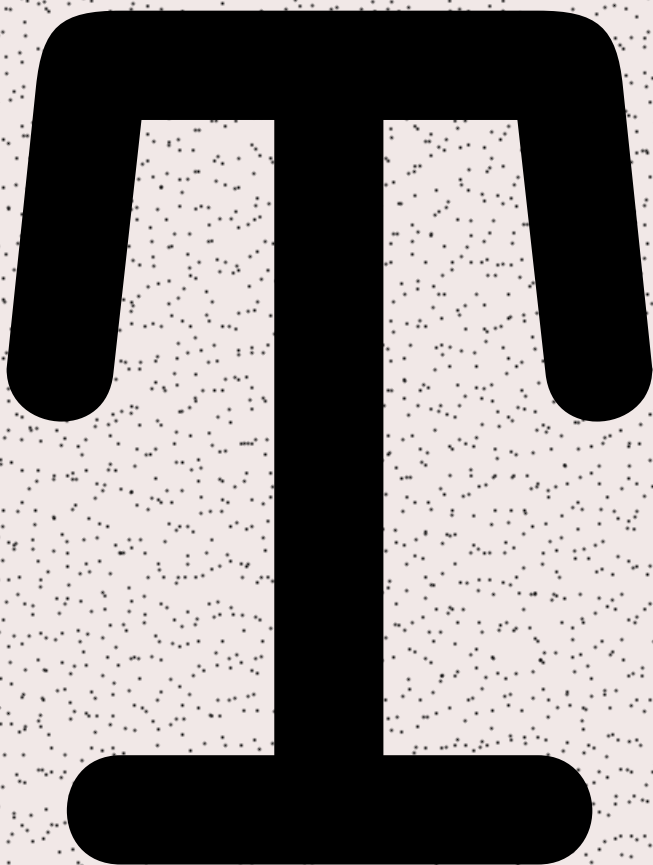
Antonina Tosiek

ANTONINA TOSIEK (*1996)

– esszéíró, költő, irodalom- és színikritikai szövegek szerzője. Két verseskötete – *storytelling* (2021), *żertwy* (égőáldozatok, 2024) és egy történelmi esszéje – *Przepraszam za brzydkie pismo. Pamiętniki wiejskich kobiet* (Elnézést a csúnya írásért. Falusi nők naplói, 2025) jelent meg. Elnyerte többek között a Wisława Szymborska-díjat, az Adam Włodek-díjat és Varsó Főváros Irodalmi Díját.

Laudatio

Antonina Tosiek költészete azon ritka hangok közé tartozik, melyek képesek egyrészt pátosz, másrészt érzelmi távolságtartás nélkül szólni a szélsőséges meg tapasztalásról. Új verseskötetének témája a szeretet egyik legnehezebb és a legritkább esetben idealizált válfaja: a gondoskodás, melyet nem magasztos gesztus, hanem fárasztó, kényelmetlen, olykor fájdalmas, mégis szükségszerű mindennapi gyakorlat formájában ábrázol. Versei hőse szembeesül a test törékenységgel, a fiziológiával, a fáradsággal és lelkipurdalással. Tosiek bátorságát mutatja, hogy nemegyszer elfojtott vagy társadalmilag nem elfogadott érzelmeket emel be költészetébe: dühöt, undort, ironiát vagy megkönnyebbülést. Alkotásai éppen ezért érett empátiát tükröznek, amelyhez nem szükséges idealizálni az embert és tapasztalatait. Versei nem panaszszavak és nem szentimentálisak. Mégis túllépnek az egyéni dimenzió. A költő szélesebb társadalmi, gazdasági és politikai összefüggésben vizsgálja az egyéni történeteket, szemügyre veszi a gondozás, a kirekesztés és az erőszak mechanizmusait. Nem mutat rá egyértelműen arra, hogy ki az áldozat és az áldozó. Teret hagy a polifóniának, mások narratívájának, költészetét különböző tapasztalatok és érzékenységek találkozási helyévé teszi. Tosiek versei visszafogottak, formai fegyelem jellemzi őket, mégis eredeti képekben és metaforákban gazdagok, így sokáig az olvasó emlékezetében maradnak. Költészete tudatosan kezeli saját eszközeit, bátor, és óriási szükség van rá. Václav Burian-díjra jelölöm a szerzőt, aki képes a gondoskodás tapasztalatát a legszínvonalasabb irodalommal kovácsolni, amely megrendítő, bölcs és mélyen emberi. – Zofia Bałdyga

kdo vidí dopředu, kdo ví, co bude

pokud se narodila jako poslední z lidí
její nářek bude ubohý nebo směšný

fantazíroval o ní jeden muž
buď moje statistická
předvídatelná křivka nemocnosti a smrti
říkal protože rád věděl s kým bojuje

eso holí:
ostatní budou hledat spásu
my tu zůstaneme
na udusané zemi

pamatuji si těla králíků
poutníků hledajících vodu

bojíš se že budeš připravena
hryzat šlachy kuchař vnitřnosti
vyhazovat z jedoucích vlaků
úplně jako já

ale taky se hloupě bojíš

o cizí děti

že ti prach spálí chodidla

první báseň o lásce

šplhají na střechu
muzejního tanku;
shora jsou vidět
červené dny, modré dny,
pomník s hvězdou,
vlajka s hvězdami;
a snad si mysleli,
že na ně to spořádané pruské
město rychle zapomene,
kdyby neslíbil:
budu se starat
o tvé stárnoucí rodiče;
nikdo nikdy nikomu
neřekl více –

obrat k předmětům

už tuší odkud se bere smrad,
vzduch trhaný nůžkami na
drůbež, hledá tě, prameni, čeká tě;

zadržuje v plicích
jako na památku,
bobtná,
 protože trvá,
soustřeďuje
 materii;

malinká kuličko slepených výkalů,
která ses ukryla v hrdle
podložní mísy pro seniory
kde jsi byla,
když dva dny hledala
příčinu;

proč jí to
děláte: kuličko, krčku, mazlavino?

balada o Narajamě

úleva je nejhříšnější z citů

druhá báseň o lásce

když se krčíš ve smůle,
odíráš si kůži o stěny,

a tvoje hlava je studna,
tvoje hlava je bažinatá studna,

a ptáš se jí:
muško, zázraku přírody,
jak to děláš, že pohybuješ křídly
dvěstěkrát za vteřinu, jak to děláš,
muško, že žiješ v tomhle bytě
beze vzduchu, bez slunce
a díváš se, díváš,

ale tehdy tě někdo vezme za ruku
a chvíli předtím, než by ses
počůrala do postele,
tě poprvé
toho dne
odvede na záchod

(překlad Marie Iljašenko)

kto widzi w przód, kto wie, co będzie

jeśli urodzono ją jako ostatnią z ludzi
jej zawodzenie będzie żalosne czy śmieszne

fantazjował o niej pewien mężczyzna
bądź mi statystyczną
przewidywalną krzywą zachorowań i śmierci
tak mówił bo lubił wiedzieć z kim walczy

as buław:
inni szukać będą zbawienia
my zostaniemy tutaj
na ubitej ziemi

pamiętam ciała królików
pielgrzymów szukających wody

boisz się że gotowa będziesz
gryźć ścięgna patroszyć
wypychać z pędzących pociągów
to zupełnie tak jak ja

ale boisz się też głupio

o cudze dzieci

że ci pył popali stopy

pierwszy wiersz o miłości

wspinają się na dach
muzealnego czołgu;
z góry widać
dni czerwone, dni niebieskie,
pomnik z gwiazdą,
flagę w gwiazdy;
i może myśleliby,
że to porządne, pruskie
miasto szybko o nich zapomni,
gdyby nie obiecał:
będę się opiekował
twoimi starzejącymi rodzicami;
nikt nigdy nikomu
nie powiedział więcej –

zwrot ku przedmiotom

już prawie wie, skąd ten smród,
powietrze rwane nożyczkami do
drobiu, szuka cię, źródło, czeka cię;

wstrzymuje w płucach
jak na pamiątkę,
pęcznieje,
 bo trwa,
koncentruje
 tworzywa;

małeńka kulko polepionych odchodów,
która skryłaś się w gardle
podsuwacza dla seniorów,
gdzie byłaś,
kiedy przez dwa dni lokalizowała
przyczynę;

dlaczego jej to
robicie: kuleczko, szyjko, mazio?

ballada o narayamie

ulga jest najgrzeszniejszym z uczuć

drugi wiersz o miłości

kiedy kulisz się w smole,
trzesz skórą o ściany,

a twoja głowa to studnia,
twoja głowa to bagienna studnia

i pytasz jej: muszko, cudzie natury,
jak to robisz, że poruszasz skrzydłami
dwieście razy na sekundę, jak to robisz,
muszko, że żyjesz w tym mieszkaniu
bez powietrza, słońca i patrzysz, patrzysz,

ale ktoś wtedy bierze cię za rękę
i na moment przed tym, zanim
posikałabyś się w pościel,
prowadzi pierwszy raz
tego dnia do łazienki

wer blickt nach vorn, wer weiss was wird

würde sie als letzter mensch geboren
ihr jammern wär erbärmlich oder lächerlich

ein gewisser mann phantasierte über sie
sei statisch für mich
ein vorhersehbarer verlauf von krankheiten und tod
so sprach er, weil er es liebte zu wissen, mit wem er kämpft

ass der stäbe:
die anderen werden erlösung suchen
wir bleiben hier
auf festgestampftem boden

ich erinnere die kaninchenkörper
wassersuchende pilgerer

hast du angst dass du bereit sein wirst
sehnen zu nagen, auszuweiden
aus rasenden zügen zu stossen
ganz genauso wie ich

aber du hast auf alberne art angst

um fremde kinder

dass staub deine füsse verbrennt

erstes gedicht über die liebe

sie klettern aufs dach
des museumspanzers;
von oben sieht man
rote tage; blaue tage,
ein denkmal mit stern,
eine sternbesetzte flagge;
und vielleicht würden sie denken,
dass die ordentliche, preussische
stadt sie schnell vergisst,
wenn er nicht verspricht:
ich werde mich kümmern
um deine alternden eltern;
niemand hat je jemandem
mehr gesagt –

die hinwendung zu objekten

sie weiss schon fast, woher der gestank kommt
die luft von einer geflügelschere
zerrissen sucht dich, quelle, erwartet dich;

hält in der lunge zurück
wie ein souvenir,
schwillt an,
 weil es anhält,
konzentriert
 materialien;

kleine kugel festgeklebter kot,
die sich im hals der bettpfanne
versteckte
wo warst du,
als sie zwei tage lang suchte nach
der ursache;

warum tut ihr
ihr das an: kleine kugel, kleiner hals, heulsuse?

ballade von narayama

erleichterung ist das sündhafteste aller gefühle

zweites gedicht über die liebe

wenn du dich im teer verkriechst
dich mit der haut an wänden reibst,

und dein kopf ist ein brunnen,
dein kopf ist ein morastiger brunnen

und du fragst sie: kleine fliege, wunder der natur,
wie machst du das, dass du die flügel bewegst
zweihundert mal pro sekunde, wie machst du das,
kleine fliege, dass du in dieser wohnung lebst
ohne luft, sonne und schaut, schaut,

aber irgendwer nimmt dich dann an die hand
und das einen moment bevor
du dich im bett bepinkelst,
führt dich das erste mal
an diesem tag zum badezimmer

(übersetzt von Samanta Gorzelniak)

ki lát előre, ki tudja, mi lesz

ha utolsó embernek születték a világra
a jajgatása szánalmas lesz-e vagy nevetséges

fantáziált róla egy férfi
légy a statisztikába illő
kiszámítható betegség- és halálgörbém
mondta mert szeretted tudni kivel küzd

botok ásza:
a megváltást mások keresik
mi itt maradunk
a döngölt földön

emlékszem a nyulak testére
a vizet kereső zarándokokra

félsz hogy kész leszel
inat harapni belezni
robogó vonatból kilödni
egészen ahogy én

de félted is bután

a más gyereket

félsz hogy a por égeti talpad

első vers a szerelemről

felmásznak a múzeumi
tank tetejére;
fentről látni
piros napokat, kék napokat,
csillagos emlékművet,
csillagos zászlót;
azt is gondolhatnák,
az a rendes, poroszos
város majd hamar megfeledkezik róluk,
ha nem ígérte volna meg
a fiú: gondoskodni fogok
idősödő szüleidről;
senki soha senkinek
nem mondott többet –

a tárgyakhoz fordul

már szinte tudja, honnan jön a búz,
csirkeollóval vágott
levegő, téged keres, forrás, téged vár;

letüdőzi
szinte emlékebe,
duzzad,
 mert létezik,
sűrűsíti
 az alapanyagát;

odatapadt apró ürülékgöböcske,
aki elrejtőztél
az ágytál torkában,
hol voltál,
amikor két napon át kutatta
az okát;

miért teszitek ezt
vele, göböcske, garat, trutymó?

Narayama balladája

a legbűnösebb érzés a megkönnyebbülés

második vers a szeretetről

amikor szurokban gubbasztasz,
bőröd dörzsöli a fal,

kút a fejed,
mocsaras kút a fejed

és megkérded: muslica, természet csodája,
hogyan csinálod a másodpercenkénti
kétszáz szárnycsapásodat, hogyan csinálod,
muslica, hogy itt élsz, ebben a levegő nélküli,
nap nélküli lakásban és nézel, nézel,

de akkor valaki kézen fog
és egy pillanattal azelőtt, hogy
az ágyneműbe pisilnél,
aznap először
bekísér a fürdőszobába

(fordítás Noémi Petneki)

POROTA CENY VÁCLAVA
BURIANA 2026
JURY KOMITET ZSÚRI

Zofia Bałdyga
programová ředitelka Ceny
Václava Buriana, česko-polská
básnířka a překladatelka

Petr Borkovec
český básník, prozaik, překladatel,
publicista, autor knih pro děti

Sabine Voda Eschgfäller
italská germanistka, básnířka
a překladatelka

Michal Habaj
slovenský básník, prozaik
a literární vědec

István Vörös
maďarský literární vědec, básník,
literát, dramatik,
esejista a překladatel

- 2016 Milan Děžinský (CZ)
- 2017 Tomasz Różycki (PL)
- 2018 Michal Habaj (SK), Jarosław Mikołajewski (PL)
- 2019 Max Czollek (DE)
- 2020 Dagmara Kraus (DE)
- 2021 Ondřej Macl (CZ)
- 2022 Dominika Moravčíková (SK)
- 2023 Katarína Kucbelová (SK)
- 2024 Zita Izsó (HU)
- 2025 jubilejní ročník

LAUREÁTI, CENA ZA POEZII
LAUREACI, NAGRODA W KATEGORII POEZJA
PREISTRÄGER, PREIS FÜR POESIE
DÍJAZOTTAK, KÖLTÉSZETI DÍJ

PRAVIDLA

Výbor pro Cenu Václava Buriana jmenoval pětičlennou porotu v tomto složení: Petr Borkovec (Česká republika), Michal Habaj (Slovensko), Zofia Bałdyga (Polsko), Sabine Voda Eschgfäller (Itálie/Rakousko), István Vörös (Maďarsko).

- I Každý z porotců má právo nominace jednoho básníka či básničky. Každý z porotců disponuje jedním hlasem při závěrečném hlasování o vítězi.
- II Nominace je spojená s pozvánkou k účasti na autorském čtení v Olomouci. V případě osobní účasti náleží básníkům i porotcům zápisné ve výši 200 eur.
- III Každý z porotců připraví biografii a krátké laudatio na svého nominanta či nominantku.
- IV Básně jsou publikovány v Handbooku ve všech jazycích Ceny Václava Buriana
- V Cenu Václava Buriana Za poezii uděluje porota – viz. bod I. a II.
- VI Veřejně přístupná čtení doprovází hlasování o Cenu diváků.
- VII Autorská čtení doprovází veřejná diskuze poroty o přednesených básních.
- VIII Všem zúčastněným básníkům a básničkám náleží odměna ve výši 200 eur. Laureátovi/laureátce Ceny diváků náleží odměna ve výši 200 eur. Ocenění přijímají také brož zhotovenou podle návrhu Martina Buriana.

REGULAMIN

Komitet Nagrody Václava Buriana powołał pięcioosobowe jury w następującym składzie: Petr Borkovec (Czechy), Michal Habaj (Słowacja), Zofia Bałdyga (Polska), Sabine Voda Eschgfäller (Włochy/Austria), István Vörös (Węgry).

- I Każdy z członków jury ma prawo nominować jednego poetę lub jedną poetkę. Każdy z członków jury dysponuje jednym głosem w końcowym głosowaniu na zwycięzcę.
- II Nominacja wiąże się z zaproszeniem do udziału w autorskim czytaniu w Ołomuńcu. W przypadku osobistego udziału poetom i członkom jury przysługuje honorarium w wysokości 200 euro.
- III Każdy z członków jury przygotowuje biografię oraz krótkie laudatio swojego nominowanego lub nominowanej.
- IV Wiersze zostaną opublikowane w Handbooku we wszystkich językach Nagrody Václava Buriana.
- V Nagrodę Václava Buriana za poezję przyznaje jury – zob. punkty I i II.
- VI Publicznie dostępne czytania poetyckie są połączone z głosowaniem na Nagrodę Publiczności.
- VII Autorskim czytaniom towarzyszy publiczna dyskusja jury na temat zaprezentowanych wierszy.
- VIII Wszystkim uczestniczącym poetom i poetkom przysługuje wynagrodzenie w wysokości 200 euro. Laureatowi lub laureatce Nagrody Publiczności przysługuje nagroda w wysokości 200 euro. Wyróżnieni otrzymają również broszkę wykonaną według projektu Martina Buriana.

REGELN

Das Komitee des Václav-Burian-Preises hat eine fünfköpfige Jury in folgender Zusammensetzung berufen: Petr Borkovec (Tschechische Republik), Michal Habaj (Slowakei), Zofia Bałdyga (Polen), Sabine Voda Eschgfäller (Italien/Österreich), István Vörös (Ungarn).

- I Jedes Jurymitglied ist berechtigt, eine Dichterin oder einen Dichter für den Václav-Burian-Preis zu nominieren. Bei der abschließenden Abstimmung über die Vergabe des Preises verfügt jedes Jurymitglied über eine Stimme.
- II Mit der Nominierung ist eine Einladung zur Teilnahme an der öffentlichen Autorenlesung in Olomouc verbunden. Bei persönlicher Teilnahme erhalten sowohl die nominierten Dichterinnen und Dichter als auch die Jurymitglieder ein Honorar in Höhe von 200 Euro.
- III Jedes Jurymitglied verfasst eine Kurzbiografie sowie eine kurze Laudatio auf die von ihm nominierte Dichterin bzw. den von ihm nominierten Dichter.
- IV Die Gedichte der Nominierten werden im Handbook in sämtlichen Sprachen des Václav-Burian-Preises veröffentlicht.
- V Über die Vergabe des Václav-Burian-Preises für Lyrik entscheidet die Jury nach Maßgabe der unter I und II genannten Bestimmungen.
- VI Im Rahmen der öffentlich zugänglichen Autorenlesungen findet eine Abstimmung über den Publikumspreis statt.
- VII Die Autorenlesungen werden von einer öffentlichen Diskussion der Jury über die vorgetragenen Gedichte begleitet.
- VIII Alle teilnehmenden Dichterinnen und Dichter erhalten ein Honorar in Höhe von 200 Euro. Die Preisträgerin bzw. der Preisträger des Publikumspreises erhält zusätzlich ein Preisgeld in Höhe von 200 Euro. Die Ausgezeichneten erhalten darüber hinaus eine nach einem Entwurf von Martin Burian angefertigte Brosche.

SZABÁLYZAT

A Václav Burian-díj kuratóriuma az alábbi, öt tagból álló zsűrit kérte fel: Petr Borkovec (Csehország), Michal Habaj (Szlovákia), Zofia Bałdyga (Lengyelország), Sabine Eschgfäller (Olaszország/Ausztria), Vörös István (Magyarország).

- I A zsűri minden tagja egy költőt/költőnőt jelölhet a díjra. És mindegyiküknek egy szavazata van a díj odaítélésénél a végszavazáskor.
- II Akit díjra jelölnek, egyúttal meghívást kap Olomoucba, a felolvasó estre. Személyes részvétel esetén mind a költőket, mint a zsűritagokat 200 euró honorárium illeti meg.
- III A zsűritagok feladata a jelöltjükről életrajzot és rövid laudációt írni.
- IV A versek a Václava Burian-díj minden érintett nyelven megjelennek a kísérő antológiában.
- V A Václava Burian Költészeti Díjat a zsűri ítéli oda – lásd. az I. és II. pontot
- VI A jelöltek nyilvános felolvasását a közönségdíjról való szavazás követi.
- VII A szerzői felolvasást nyilvános vita követi az elővezetett versekről.
- VIII Minden résztvevő költő 200 eurós díjban részesül. A közönségdíj nyertesét további 200 euróval jutalmazzuk. A díjazottak egy, Martin Burian tervei alapján készült érmet is kapnak.

CENA VÁCLAVA BURIANA 2026

Vydal Výbor pro
Cenu Václava
Buriana a Muzeum
umění Olomouc
u příležitosti
jedenáctého ročníku
Ceny Václava
Buriana Olomouc,
který se uskutečnil
v CENTRALU Muzea
umění Olomouc
v 2. října 2026.

BÁSNĚ
Viktorie Citráková
Mátyás Dunajcsik
Jonáš Hájek
Odile Kennel
Antonina Tosiek

ÚVODNÍ TEXT
Zofia Bałdyga

PŘEKLADY
Franciszek Nastulczyk
Tünde Mészáros
Robert Svoboda
Ondřej Macl
Anna Butrym
Tomasz Ososiński
Christina Kunze
Sabine Voda
Eschgfäller
David Voda
Marie Iljašenko
Flóra Pet'ovská
Sándor Tatár
Samanta Gorzelniak
Noémi Petneki
Mátyás Dunajcsik

REDAKCE
Zofia Bałdyga
Alexandr Jeništa
Petra Ševců

PRODUKCE
Zofia Bałdyga
Alexandr Jeništa
Petra Ševců
David Voda

GRAFICKÁ ÚPRAVA
Jakub Kovařík

KRESBA
Martin Burian

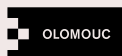
TISK
Grafické papíry,
Olomouc

NÁKLAD
150 ks

HTTPS://
WWW.CVBO.CZ

*Zvláštní poděkování patří Zuzaně Burianové a Martinu Burianovi
za jejich laskavou a štědrú podporu.*

MUO | CENTRAL

Ministerstvo
kultury

Univerzita Palackého
v Olomouci

Filozofická
fakulta

Státní fond kultury ČR

POLSKÝ
INSTITUT
PRAHA

Olomouc
Český rozhlas

Olomoucký kraj

Neurologie
Elektromyografie, s.r.o.

VIKTORIE CITRÁKOVÁ

MÁTYÁSZ DUNAJCSIK

JONÁŠ HÁJEK

ODILE KENNEL

ANTONINA TOSIEK

XI. CENA VÁCLAVA BURIANA
OLOMOUC

obálka č. 1/5

citace z básně Viktorie Citrákové na straně 16

<https://www.cvbo.cz>

ISBN 978-80-88621-55-3